

23

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ
2019

Luys

Lnyu

ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԽԹԱՆՄԱՆՆ
ՈՒՂՂՎԱԾ ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ
(2018-2019ԹԹ. ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾ)

Արտահանման խթանմանն ուղղված ՀՀ կառավարության գործունեության ուսումնասիրություն (2018-2019թթ. ժամանակահատված)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ	2
ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	3
ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԽԹԱՆՄԱՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ	3
ՀՀ կառավարության ծրագիր	3
«Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագիր	4
ՄԱՍ 1. ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ	6
Արտահանման շուկաներ	6
Արտահանվող ապրանքների տեսականին	10
Արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցություն	13
ՄԱՍ 2. ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ԽԹԱՆՈՒՄ ԵՎ ԸՆԹԱՅԱԿԱՐԳԵՐ	21
Արտահանման խթանման հայեցակարգի և (կամ) ռազմավարության մշակում, իրավական դաշտի ու ընթացակարգերի պարզեցում	22
Արտահանման խթանմանն ուղղված ծրագրեր և միջոցառումներ	25
Արտահանման խթանման միջոցառումների համար պատասխանատու մարմին	34
Հայաստանը՝ որպես բրենդ	44
ՄԱՍ 3. ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍԵՐՏԻՖԻԿԱՑՄԱՆ ԵՎ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՍԱՆԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆ	48
Ծագման հավաստագրի տրամադրում	48
Որակի համապատասխանության սերտիֆիկացում	48
Հավելված 1. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 24.10.2019թ. թիվ 09.16/10286-2019 գրություն	53
Հավելված 2. ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 19.02.2018թ. թիվ 127-Ա հրաման	55
Հավելված 3. ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 12.02. 2019թ. թիվ 93-Ա հրաման	70

Հավելված 4. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 12.11.2019թ. թիվ 09.16/10758-2019 գրություն.....	87
Հավելված 5. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության 04.10.2019թ. թիվ 09.18.13/9690-2019 գրություն.....	90
Հավելված 6. Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիայի հայտարարություն	92

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԱՄՆ	Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ
ԵԱՏՄ	Եվրասիական տնտեսական միություն
ԵՄ	Եվրոպական միություն
ՀԿ	Հասարակական կազմակերպություն
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀՆԱ	Համախառն ներքին արդյունք
ՄԱԿ	Միավորված ազգերի կազմակերպություն
ՌԴ	Ռուսաստանի Դաշնություն
ՍՊԸ	Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն
ՈՒՎԿ	Ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն
ՓԲԸ	Փակ բաժնետիրական ընկերություն
ՓՄՁ	Փոքր և միջին ձեռնարկություն
ՓՄՁ ԶԱԿ	Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոն

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

2018 թվականի ապրիլ-մայիս ամիսներին Հայաստանում տեղի ունեցավ իշխանափոխություն, որը նոր էջ բացեց երկրի սոցիալ-տնտեսական կյանքում: Իշխանափոխության գաղափարների ամրագրմանն ուղղված քայլերն իրենց արտահայտությունը ստացան 2018 թվականի արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններում ՀՀ քաղաքացիների մեծամասնության աջակցությունը ստացած «Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագրում և ՀՀ կառավարության 2019 թվականի փետրվարի 8-ի թիվ 65-Ա որոշմամբ ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» փաստաթղթում:

Կառավարության ծրագրի գաղափարական հիմքը վերոհիշյալ նախընտրական ծրագիրն է, որը սահմանում է ՀՀ կառավարության գործունեության հիմնարար ուղենիշներն առաջիկա հինգ տարիների համար: Մասնավորապես, համաձայն ՀՀ կառավարության ծրագրի (այսուհետ՝ Ծրագիր), «Առաջիկա հինգ տարիներին՝ ՀՀ կառավարության գործունեությունը միտված է լինելու Հայաստանի Հանրապետությունում բարձր տեխնոլոգիական, արդյունաբերական, ինչպես նաև բնապահպանական բարձր չափանիշներին համապատասխանող, **արտահանմանը միտված մրցունակ և ներառական տնտեսություն կառուցելուն**»:

Սույն հետազոտության նպատակն է գնահատել ՀՀ կառավարության 2019 թվականի փետրվարի 8-ի թիվ 65-Ա որոշմամբ հաստատված ՀՀ կառավարության գործունեության ծրագրով ներկայացված խնդիրների հաղթահարման և 2018 թվականի արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններում ՀՀ քաղաքացիների մեծամասնության աջակցությունը ստացած «Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագրով տրված խոստումների կատարման ընթացքը՝ այդ ծրագրերի իրականացման նկատմամբ հանրային վերահսկողություն ապահովելու նպատակով:

ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԽԹԱՆՄԱՆՆ ՈՒՂՂԱԾ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ

ՀՀ կառավարության ծրագիր

ՀՀ կառավարության ծրագիրը արտահանման խրախուսումն ապահովելու նպատակով սահմանում է մի շարք «չափելի» ցուցանիշներ, որոնք ձևակերպված են Ծրագրի 5-րդ բաժնի 5.5-րդ կետում (Արտահանումը՝ տնտեսական աճի հիմնական շարժիչ»):

Դրանք են.

- ...Ծրագրային ժամանակահատվածի ավարտին ապրանքների և ծառայությունների արտահանումը **ՀՆԱ-ի նկատմամբ պետք է հասնի 43-45 տոկոսի**: Միաժամանակ, արտահանման կառուցվածքում պետք է զգալիորեն աճի տեխնոլոգիատար ապրանքների դերը,

- Թիրախային շուկաներում հայաստանյան արտադրողների համար **բարենպաստ առևտրային պայմանների պահպանումը, նորերի հաստատումը և դրանց կիրառության խորացումը** պետք է լինի արտահանման խթանման ուղղությամբ Կառավարության գերակա քաղաքականությունը...
- Արտաքին առևտրի համար բարենպաստ միջավայրի հաստատումը պետք է զուգորդվի մեր կազմակերպությունների կողմից այդ **շուկաներ ներթափանցելու կարողությունների ուժեղացման ուղղությամբ պետական աջակցության ավելացմամբ**: Դա պետք է իրագործվի մի քանի ուղղություններով, որոնցից առաջնահերթն արտահանմանն առնչվող **մաքսային ընթացակարգերի և դրանցով պայմանավորված վարչարարության պարզեցումն է**: Հաջորդ կարևոր ուղղությունը որակի համապատասխանության կարգավորումների արդյունավետության բարձրացումն է:
- Ծագման և որակի համապատասխանության սերտիֆիկացման, ինչպես նաև դրանց համար պահանջվող լաբորատոր փորձաքննությունների հասանելիության և մատչելիության բարձրացումը, հիմնական արտահանման շուկաներում համապատասխանության հավաստման հայաստանյան փաստաթղթերի ճանաչելիության ապահովումն այն հիմնական զարգացումներն են, որոնք պետք է չափեն նշված ուղղությամբ իրականացվող քաղաքականության արդյունքները:
- Արտահանվող ապրանքների և ծառայությունների առաջնղման համար կարևոր է **արտաքին շուկաներում Հայաստանը՝ որպես բրենդ դիրքավորելը**: ...»

«Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագիր

Թեև «Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագիրը հստակ չի սահմանում արտահանման խրախուսմանն ուղղված գործողություններ, այնուամենայնիվ, կան որոշակի չափանիշներ, որոնք էական են արտահանման խրախուսման ուղղությամբ կառավարությունը ղեկավարող քաղաքական ուժի գործունեությունը գնահատելու համար: Մասնավորապես, համաձայն նախընտրական ծրագրի.

- «Մեր առաջնահերթությունն աշխատանքի և ներդրումների խրախուսմամբ գործազրկության կրճատում և տնտեսական աճ ապահովելն է, դրան հասնելու մեթոդը՝ անարդյունավետ պատճառահետևանքային կապերի և ավելորդ բյուրոկրատիայի վերացմանը միտված հետևողական աշխատանքը, նպատակադրումը՝ առկա խոչընդոտների բացահայտման և լուծման միջոցով մրցունակության համակարգային բարելավմամբ տնտեսության իրական հատվածի և **արտահանման շուկաների դիվերսիֆիկացիան**:»
- «Տնտեսական որակական առաջընթացի հիմնասյունը հասցեական բարեփոխումներն են՝ ուղղված **արտաքին շուկաներում Հայաստանը՝ որպես բրենդ դիրքավորելուն**: Մենք, ունենալով փոքր ներքին շուկա, չենք կարող

սահմանել զարգացման այլ օրակարգ, քան սեփական կարողությունների շարունակական զարգացմամբ, արտաքին շուկաներին մրցունակ առաջարկ ներկայացնելն է: Մենք պետք է առաջնորդվենք արտահանման վրա հիմնված տնտեսական աճի մոդելով և **խթանենք արտաքին շուկաներ ներթափանցելու փորձեսական կարողությունները:**»

- «Մենք նախատեսում ենք.
 - ...
 - ընդլայնել արտահանման ծավալները,
 - ...»
- «նվազեցնելու ենք խտանյութի և չվերամշակված հումքի արտահանումը՝ այն փոխարինելով վերամշակված հանքանյութի արտահանմամբ:»

ՄԱՍ 1. ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կառավարության ծրագիր

Թիրախ 1. Ծրագրային ժամանակահատվածի ավարտին ապրանքների և ծառայությունների արտահանումը ՀՆԱ-ի նկատմամբ պետք է հասնի 43-45 տոկոսի: Միաժամանակ, արտահանման կառուցվածքում պետք է զգալիորեն աճի տեխնոլոգիատար ապրանքների դերը:

«Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագիր

Թիրախ 1. Արտահանման շուկաների դիվերսիֆիկացիա

Թիրախ 2. Արտահանման ծավալների ընդլայնում

Թիրախ 3. Խտանյութի և չվերամշակված հումքի արտահանման նվազեցում՝ փոխարինելով վերամշակված հանքանյութի արտահանմամբ:

Արտահանման վիճակագրությունը հնարավորություն կտա գնահատել վերջին տարիների միտումները, արտահանման ծավալները, արտահանվող ապրանքների տեսականին և դրանց փոփոխությունները, արտահանման հիմնական գործընկերները, ինչպես նաև արտահանում-ՀՆԱ հարաբերակցությունը: Վերլուծության համար հիմք է ընդունվել ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության, ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի, ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի, ՀՀ կենտրոնական բանկի և Համաշխարհային բանկի կողմից հրապարակված տվյալները:

Արտահանման շուկաներ

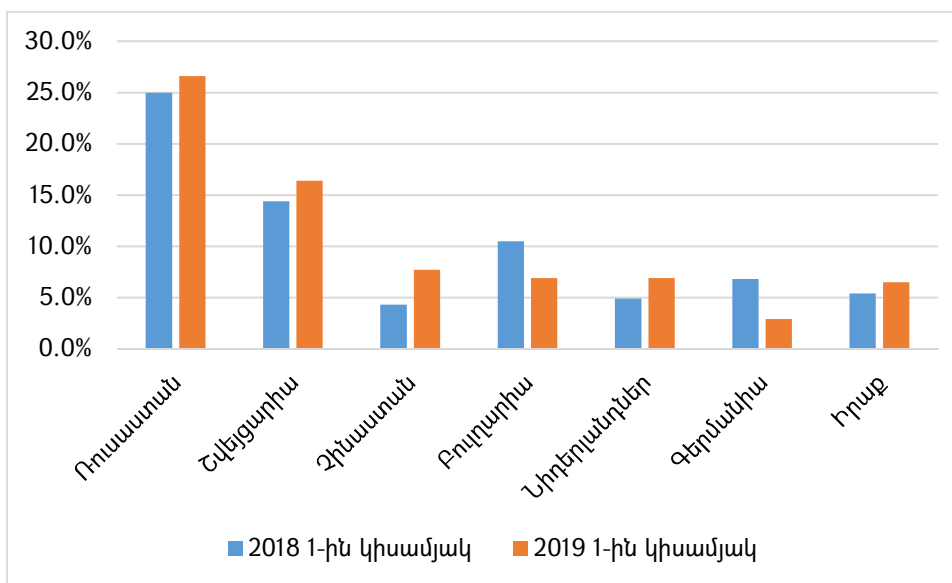
Համաձայն ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից հրապարակված 2019 թվականի առաջին կիսամյակի արտաքին առևտրի վիճակագրության՝ Հայաստանի հիմնական առևտրային գործընկերն են Եվրասիական տնտեսական միության (ԵԱՏՄ) անդամ երկրները, որոնց բաժին է ընկնում Հայաստանից արտահանման 27,4%-ը կամ մոտ 322 մլն ԱՄՆ դոլար և Եվրոպական միության (ԵՄ) անդամ երկրները՝ 23,3%-ը կամ 273 մլն ԱՄՆ դոլար: Ընդ որում, ԵԱՏՄ արտահանման տեսակարար կշիռը 2018 թվականին նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ ավելացել է 1,6 տոկոսային կետով այն դեպքում, երբ ԵՄ-ինը նվազել է 8 տոկոսային կետով: 2018 թվականի հունվար-հունիս ամիսների համեմատ, 2018 թվականին զգալիորեն նվազել են նաև ԵՄ արտահանման ծավալները՝ շուրջ 26%:

Երկրների կտրվածքով, Ռուսաստանի Դաշնությունը շարունակում է մնալ Հայաստանի հիմնական առևտրային գործընկերը: Ի դեպ, արտահանման ծավալները դեպի Ռուսաստանի Դաշնություն 2016 թվականից ի վեր շարունակաբար աճում են՝ 2018

թվականին կազմելով 666 501,7 հազ. ԱՄՆ դոլար կամ ընդհանուր արտահանման 27,6%-ը:

2019 թվականի առաջին կիսամյակում արտահանման ծավալները ՌԴ 2018 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ աճել են 5,6%-ով, կազմելով 312 068,3 հազ. ԱՄՆ դոլար, ինչը նպաստել է ՀՀ արտահանման կառուցվածքում ՌԴ տեսակարար կշռի ավելացմանը 1,6 տոկոսային կետով (ՌԴ արտահանումների տեսակարար կշիռը կազմում է 26,6%):

Գծագիր 1. Հիմնական առևտրային գործընկերների տեսակարար կշիռը ՀՀ արտահանման կառուցվածքում, 2018-2019թթ., 1-ին կիսամյակ

Աղբյուր՝ ՀՀ վիճակագրական կոմիտե, 2019

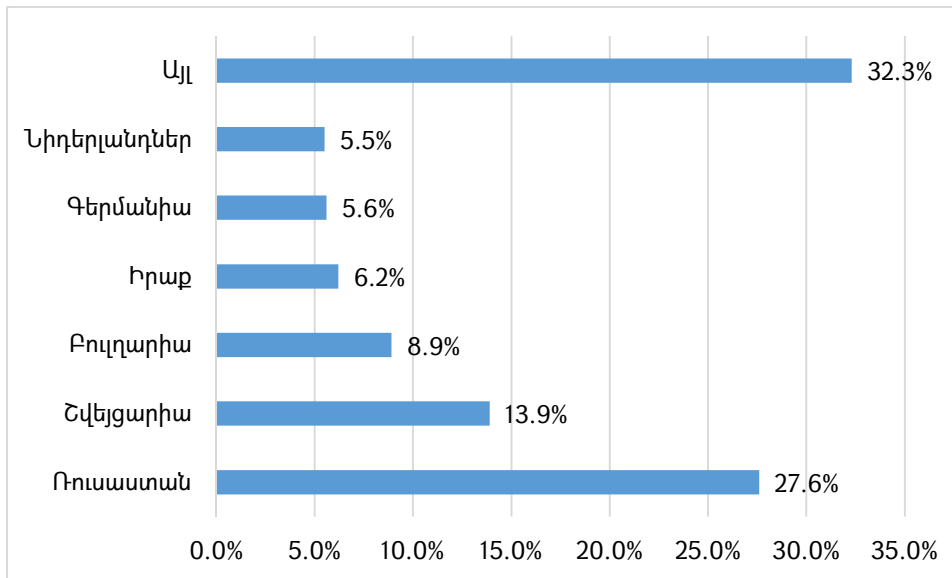
ՀՀ-ից արտահանման հաջորդ խոշոր գործընկերը Շվեյցարիան է, որին 2019 թվականի առաջին կիսամյակում բաժին է ընկել արտահանման 16,4%-ը (երկու տոկոսային կետով ավելի, քան 2018թ. 1-ին կիսամյակում): Երրորդ հորիզոնականը զբաղեցնում է Չինաստանը՝ 7,7% տեսակարար կշռով (3,4 տոկոսային կետով ավելի, քան 2018թ. նույն ժամանակահատվածում): Նիդերլանդներին և Բուլղարիային բաժին է ընկնում ՀՀ-ից արտահանման 6,9%-ը (Բուլղարիայի դեպքում նվազել է 3,6 տոկոսային կետով):

2018 թվականի առաջին կիսամյակի համեմատ ՀՀ արտահանման կառուցվածքում զգալիորեն նվազել է նաև Գերմանիայի տեսակարար կշիռը՝ շուրջ 4 տոկոսային կետով:

Ի դեպ, Ռուսաստանը Հայաստանի արտահանման ամենախոշոր գործընկերն էր նաև 2018 թվականին՝ 27,6% տեսակարար կշռով, ինչը մոտ 3 տոկոսային կետով ավելի է, քան 2017 թվականին: Արտահանման գործընկերներից էին նաև Բուլղարիան,

Շվեյցարիան և Իրաքը, համապատասխանաբար 8,9%, 13,9% և 6,2% տեսակարար կշռով:

Գծագիր 2. Հիմնական գործընկերների տեսակարար կշիռը ՀՀ արտահանման կառուցվածքում, %, 2018

Աղբյուր՝ ՀՀ վիճակագրական կոմիտե

Արտահանման կառուցվածքում երկրների ներկայացված բաշխվածությունը վկայում է Հայաստանի արտահանման զգալի կախվածությունը երկու շուկաներից (Ռուսաստան և Շվեյցարիա), որոնց բաժին է ընկնում արտահանման ավելի քան 40%-ը: 2019 թվականի առաջին կիսամյակում այդ կախվածությունն ավելի ցայտուն է, քանի որ արտահանման ծավալները դեպի այս երկու շուկաներ ընդլայնվել են:

Ընդ որում, Շվեյցարիա արտահանման նման աճը գրանցվել են հիմնականում ոսկու (ներառյալ ոսկի՝ պլատինից գալվանական ծածկույթով)՝ չմշակված կամ կիսամշակված կամ փոշու տեսքով) արտահանման ծավալների ընդլայնման շնորհիվ՝ 112 մլն ԱՄՆ դոլար 2019 թվականի առաջին կիսամյակում՝ 2018 թվականի նույն ժամանակահատվածի 79 մլն ԱՄՆ դոլարի համեմատ: Արժեքային արտահայտությամբ երկրորդ խոշոր աճ գրանցած ապրանքները պատկանում են «Թանկարժեք մետաղների հանքաքարեր և խտահանքեր» ապրանքային խմբին (մոտ 2 մլն ԱՄՆ դոլար)¹:

Որոշ ապրանքներ թեև ունեն արտահանման աճ, նույնիսկ գրեթե 50%-ի չափով, օրինակ՝ աղը կամ ժամացույցները, սակայն արժեքային արտահայտությամբ դրանք զիջում են

¹ Աղբյուր՝ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտե, ՀՀ արտաքին առևտուրը երկիր-ապրանք կտրվածքով (2018-2019թթ.), I կիսամյակ:

վերը նշված ապրանքային խմբերին (աղի դեպքում՝ 8,5 հազ. ԱՄՆ դոլարի աճ, իսկ, ժամացույցների դեպքում՝ մոտ 500 հազ. ԱՄՆ դոլար):

Ռուսաստանի Դաշնություն 2019 թվականի առաջին կիսամյակում արժեքային արտահայտությամբ արտահանման ամենամեծ աճ գրանցած ապրանքային խումբը «թանկարժեք մետաղների կամ թանկարժեք մետաղներով երեսապատված մետաղների թափոններ և ջարդոն. թանկարժեք մետաղ կամ թանկարժեք մետաղների միացություններ պարունակող այլ թափոններ և ջարդոն, որոնք, հատկապես, կիրառվում են թանկարժեք մետաղներ ստանալու համար» ապրանքային խումբն է՝ շուրջ 27 մլն ԱՄՆ դոլար: Մի շարք այլ խմբերում, ինչպես օրինակ՝ ալկոհոլային խմիչքներ, բժշկության, վիրաբուժության, ատամնաբուժության կամ անասնաբուժության մեջ օգտագործվող սարքեր և սարքվածքներ, ևս նկատվում է աճ, սակայն դրանք զգալիորեն զիջում են վերը նշված խմբի ապրանքների արտահանմանը:

Թեև 2019 թվականին աճել է Չինաստան արտահանումների ծավալը, սակայն այն դեռևս բավարար չէ Ռուսաստանին կամ Շվեյցարիային այլընտրանք լինելու համար: Ի դեպ, դեպի Չինաստան արտահանման մեծ աճ գրանցած ապրանքային խմբերն են.

- Պղնձի հանքաքարեր և խտահանքեր՝ 40,5 մլն ԱՄՆ դոլար,
- Սիգարներ, կտրած ծայրերով սիգարներ, սիգարելլաներ և սիգարետներ ծխախոտով կամ դրա փոխարինիչներով՝ 426 հազ. ԱՄՆ դոլար,
- Բնական խաղողի գինիներ՝ 215 հազ. ԱՄՆ դոլար:

Այսպիսով, ակնհայտ է, որ Հայաստանի արտահանումը մեծապես կախված է մեկ կամ մի քանի շուկաներից և ապահովված չէ արտահանման շուկաների դիվերսիֆիկացիան: Ավելին, 2019 թվականի առաջին եռամսյակի ընթացքում այդ կախվածությունն ավելի է ընդլայնվել Ռուսաստան և Շվեյցարիա արտահանման ծավալների աճի պատճառով: Իսկ ԵՄ արտահանման ծավալների զգալի կրճատումը կարող է ավելի խորացնել կախվածությունը վերոհիշյալ շուկաներից:

Հասկանալու համար թե որոնք են Հայաստանի Հանրապետության արտահանման թիրախային շուկաները, և ինչպես է իրականացվում արտահանում այդ երկրներ, դիմեցինք ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությանը: Ըստ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության² Հայաստանն ունի արտահանման **հինգ թիրախային շուկա**՝ ԵԱՏՄ (մասնավորապես՝ Ռուսաստան), Չինաստան, ԵՄ, Իրան և Սինգապուր: 2019 թվականի հունվար-հունիս ամիսների վիճակագրության համաձայն՝ նշված թիրախային շուկաներից միայն ԵԱՏՄ-ի և Չինաստանի դեպքում է աճել արտահանումը: Ընդ որում, ԵԱՏՄ երկրներից ոչ բոլորի դեպքում է տեղի ունեցել աճ: ԵՄ և Իրան արտահանումները նվազել են 2018 թվականի նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ, իսկ արտահանումը Սինգապուր այնքան ցածր է, որ ՀՀ վիճակագրական կոմիտեն չի ներկայացնում այդ

² Հիմք՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 25.10.2019թ. թիվ 09.16/10286-2019 գրություն (տե՛ս Հավելված 1):

երկիր արտահանման վերաբերյալ թվեր: Այսպիսով, արտահանման թիրախային շուկաներից երկուսում արձանագրվել է արտահանման անկում, իսկ մեկ շուկայում էլ Հայաստանի ներկայացվածությունը բավականին ցածր է:

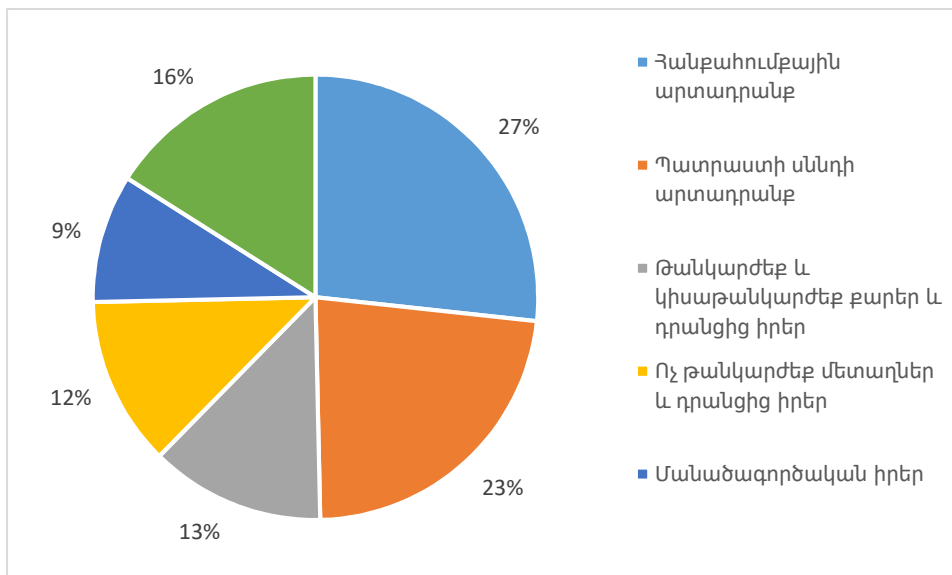
Ամփոփում. 2019 թվականի առաջին կիսամյակի գնահատմամբ, ոչ միայն չի նկատվում արտահանման շուկաների դիվերսիֆիկացիա, այլև ավելի է խորանում կախվածությունը մի քանի արտահանման շուկաներից: Իսկ թիրախային շուկաներ արտահանման ծավալների խթանման նպատակով իրականացրած աշխատանքները կարելի է համարել ծախողված:

Արտահանվող ապրանքների տեսականին

2018 թվականին Հայաստանի արտահանման կառուցվածքում դեռևս գերակշռում էր հանքահումքային արտադրանքների արտահանումը՝ կազմելով արտահանման ընդհանուր ծավալի 27%-ը: Հարկ է նշել սակայն, որ այս ցուցանիշը 2017 թվականի համեմատ նվազել է գրեթե 4,5 տոկոսային կետով, կամ մոտ 30 մլն ԱՄՆ դոլարով:

Արտահանման կառուցվածքում երկրորդ խոշոր ապրանքային խումբը պատրաստի սննդի արտադրանքներն են, որոնց արտահանումը 2018 թվականին աճել է 5,6%-ով՝ 2017թ. համեմատ կազմելով 553,4 մլն ԱՄՆ դոլար:

Գծագիր 3. Ապրանքների արտահանման ծավալները, 2018 թվական

Աղբյուր՝ ՀՀ վիճակագրական կոմիտե

Արտահանման կառուցվածքում աճ են գրանցել նաև «թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարեր, թանկարժեք մետաղներ և դրանցից իրեր» և «ոչ թանկարժեք մետաղներ և

դրանցից պատրաստված իրեր» ապրանքային խմբերի արտադրանքները, համապատասխանաբար 5,3%-ով և 10,3%-ով:

2018 թվականին արտահանման ամենամեծ աճը գրանցել են «վերգետնյա, օդային և ջրային տրանսպորտի միջոցներ» և «մանածագործական իրեր» ապրանքային խմբերի արտադրանքները՝ կազմելով համապատասխանաբար 52,8 մլն ԱՄՆ դոլար (65,6%) և 225 մլն ԱՄՆ դոլար (65,4%): Ի դեպ, նշված ապրանքային խմբերի արտահանման նման աճը առավելապես պայմանավորված է 2018 թվականի առաջին կիսամյակում գրանցած աճով՝ 2,3 անգամ վերգետնյա տրանսպորտային միջոցների համար և 59%՝ մանածագործական իրերի:

Պատրաստի սննդի արտադրանքի և թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարերի, թանկարժեք մետաղների և դրանցից իրերի արտահանման ծավալների աճի միտումը պահպանվել է նաև 2019 թվականի առաջին կիսամյակում: Մասնավորապես, պատրաստի սննդամթերքի արտահանումը շարունակել է աճել 5,6%-ով, 2018 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ, իսկ թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարերի արտահանումը՝ 34,4%-ով: Սա չի կարելի ասել մանածագործական իրերի և վերգետնյա տրանսպորտային միջոցների առումով, որոնց արտահանումը 2019 թվականին նվազել է համապատասխանաբար շուրջ 17%-ով և 7%-ով: Ընդ որում, մանածագործական իրերի արտահանումը, ըստ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության, արտահանման թիրախային ոլորտներից մեկն է³:

Արտահանման ամենամեծ անկումը 2019 թվականի առաջին կիսամյակում գրանցել են «կոշկեղեն, գլխարկներ, հովանոցներ» և «իրեր քարից, գիպսից, ցեմենտից» ապրանքային խմբերի ապրանքները՝ համապատասխանաբար -61% և -30,4%: Այսինքն, այն ապրանքային խմբերը, որոնք հանդիսանում են վերամշակող արդյունաբերության կարևորագույն ոլորտներից, որոնք վերջին երեք տարիների առաջին կիսամյակներում (2016, 2017 և 2018 թվականներ)⁴ մշտապես գրանցել են արտահանման աճ⁵:

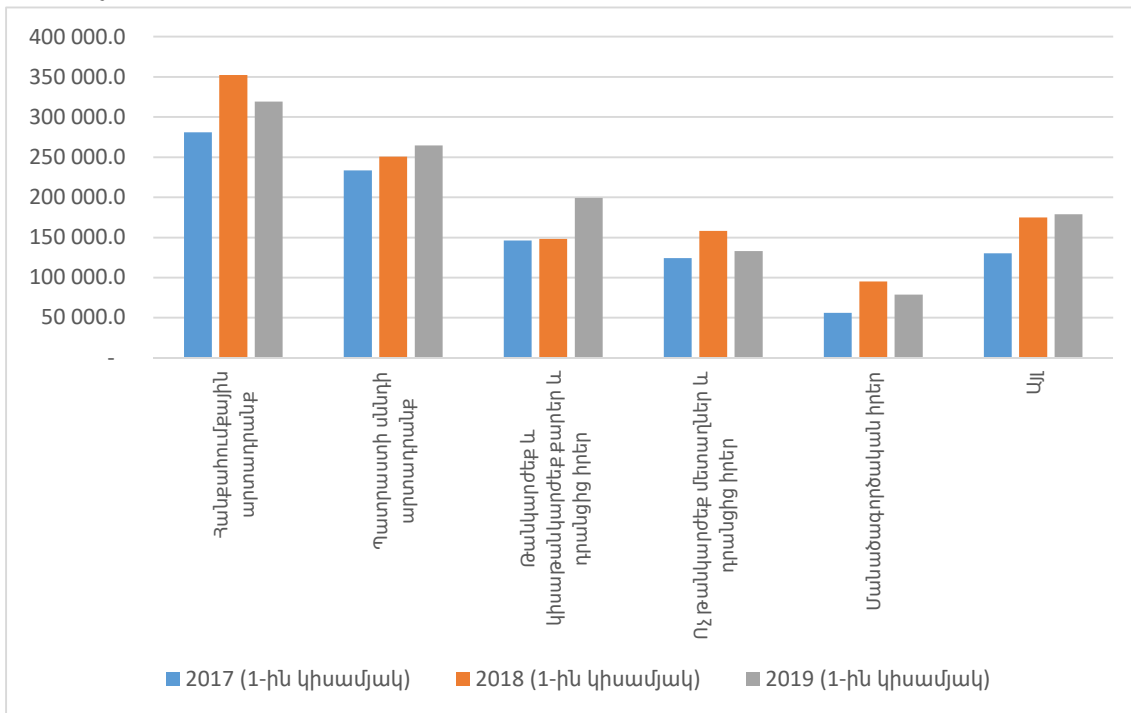
Շարունակում է նվազել հանքահումքային արտադրանքի արտահանումը՝ 2019 թվականի առաջին եռամսյակում կազմելով 319,2 մլն ԱՄՆ դոլար կամ 9,4%-ով պակաս, քան 2018 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում: Նշված ժամանակահատվածում նվազել է նաև ոչ թանկարժեք մետաղների և դրանցից իրերի արտահանումը 16%-ով: 2018 թվականի համեմատ զգալիորեն աճել է սարքերի և ապարատների (54,3%) և թղթի ու թղթից իրերի (16,1%) արտահանումը:

³ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 25.10.2019թ. թիվ 09.16/10286-2019 գրություն (Հավելված 1):

⁴ ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակը 2016 թվականի հունվար-հունիսին», «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակը 2017 թվականի հունվար-հունիսին», «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակը 2018 թվականի հունվար-հունիսին» հաշվետվություններ:

⁵ Ընդ որում, այս ապրանքային խմբերում աճ գրանցվել է նաև տարեկան կտրվածքով՝ 2016, 2017 և 2018 թվականներին:

Գծագիր 4. Արտահանումը՝ ըստ հիմնական ապրանքային խմբերի, 2017-2019թթ. 1-ին կիսամյակ

Աղբյուր՝ ՀՀ վիճակագրական կոմիտե

Այսպիսով, 2018 թվականին և 2019 թվականի առաջին կիսամյակում ապրանքային խմբերից արտահանման աճ են գրանցել պատրաստի սննդի ապրանքները, թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարերը կամ դրանցից իրերը, թուղթը կամ թղթից իրերը և սարքերն ու ապարատները:

Չնայած գրանցած աճին՝ սարքերի, ապարատների և թղթե իրերի տեսակարար կշիռը ՀՀ-ից արտահանվող ապրանքների ցանկում այնքան էլ մեծ չէ, հետևաբար չունի էական ազդեցություն արտահանման կառուցվածքային փոփոխությունների առումով:

Ինչպես արդեն նշվեց, արտահանման կառուցվածքում զգալի տեսակարար կշիռ ունեն հանքահումքային ապրանքները և թանկարժեք քարերն ու մետաղները (սև մետաղներ, պղինձ, ալյումին, ցինկ, ոսկի և այլն), որը կազմում է արտահանման 44%-ը, 2019 թվականի առաջին կիսամյակում՝ 1%-ով ավելի, քան 2018 թվականի նույն ժամանակահատվածում: Սրանք այն ապրանքներն են, որոնք կա՛մ օգտահանվում են Հայաստանի ընդերքից, կա՛մ էլ այլ մետաղական թափոններից:

Ավելին, ըստ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից հրապարակված ավելի բարձր մաքսային արժեք ունեցող ապրանքների ցանկի⁶, 2019 թվականի առաջին կիսամյակում, ՀՀ արտահանման կառուցվածքում առայժմ չի նկատվում խտանյութի և չվերամշակված հումքի արտահանման փոխարինում վերամշակված հանքանյութի արտահանմամբ:

Այսպիսով, 2019 թվականի առաջին կիսամյակի տվյալներով, ՀՀ կառավարությունը և «Իմ քայլը» դաշինքը դեռևս չեն ապահովել արտահանման կառուցվածքի փոփոխության առումով ներկայացված խոստումը:

Արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցություն

2018 թվականին Հայաստանից ապրանքների արտահանման ընդհանուր ծավալը կազմել է շուրջ 2 մլրդ 412 մլն ԱՄՆ դոլար, ինչը գերազանցում է 2017 թվականի ցուցանիշը 7,8%-ով (2 մլրդ 238 մլն ԱՄՆ դոլար)⁷: Ի դեպ, հարկ է նշել, որ արտահանումը շարունակաբար աճում է 2016 թվականից՝ 2016 թվականին գրանցելով 20,6% աճ, իսկ 2017 թվականին՝ 24,9% աճ:

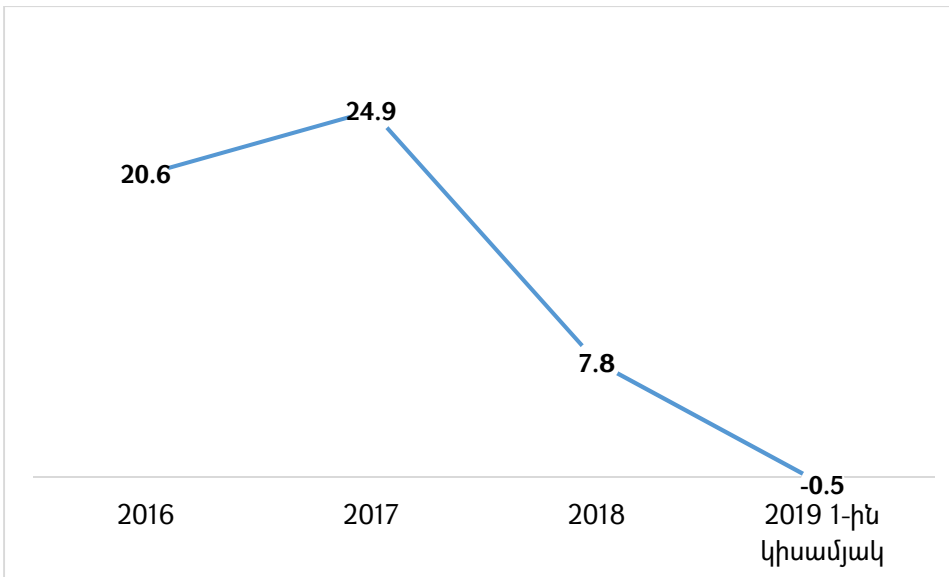
2019 թվականի առաջին կիսամյակում, սակայն, նկատվում է ոչ միայն ապրանքների արտահանման ծավալների աճի կանգ, այլ նաև մի փոքր նվազում: Այսպես, 2019 թվականի հունվար-հունիս ամիսների ընթացքում Հայաստանի Հանրապետությունից արտահանումը կազմել է մոտ 1 մլրդ 174 մլն ԱՄՆ դոլար, ինչը 2018 թվականի նույն ժամանակահատվածի (մոտ 1 մլրդ 180 մլն) նկատմամբ ցածր է 0,5%-ով:

6

http://www.petekamutner.am/Shared/Documents/_cs/_ci/Customs_Statistics/Export_Statistics/2019/vt_artar_exp_cucanish_2018_2019_lkis.xls

⁷ ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակը 2018 թվականի հունվար-դեկտեմբերին», https://www.armstat.am/file/article/sv_12_18a_411.pdf

Գծագիր 5. Արտահանման աճի տեմպը (2016-2019թթ.)

Աղբյուր՝ ՀՀ վիճակագրական կոմիտե

Արժեքային արտահայտությամբ արտահանման աճի անկման վրա իր ազդեցությունն է թողել արտահանման միջին գների ինդեքսի⁸ անկումը 2019 թվականի հունվար-հուլիս ամիսներին 1,3%-ով՝ 2018 թվականին նույն ժամանակահատվածի համեմատ: Սակայն ակնհայտ է, որ անկման մեջ զգալի է արտահանման ֆիզիկական ծավալների աճի անկումը:

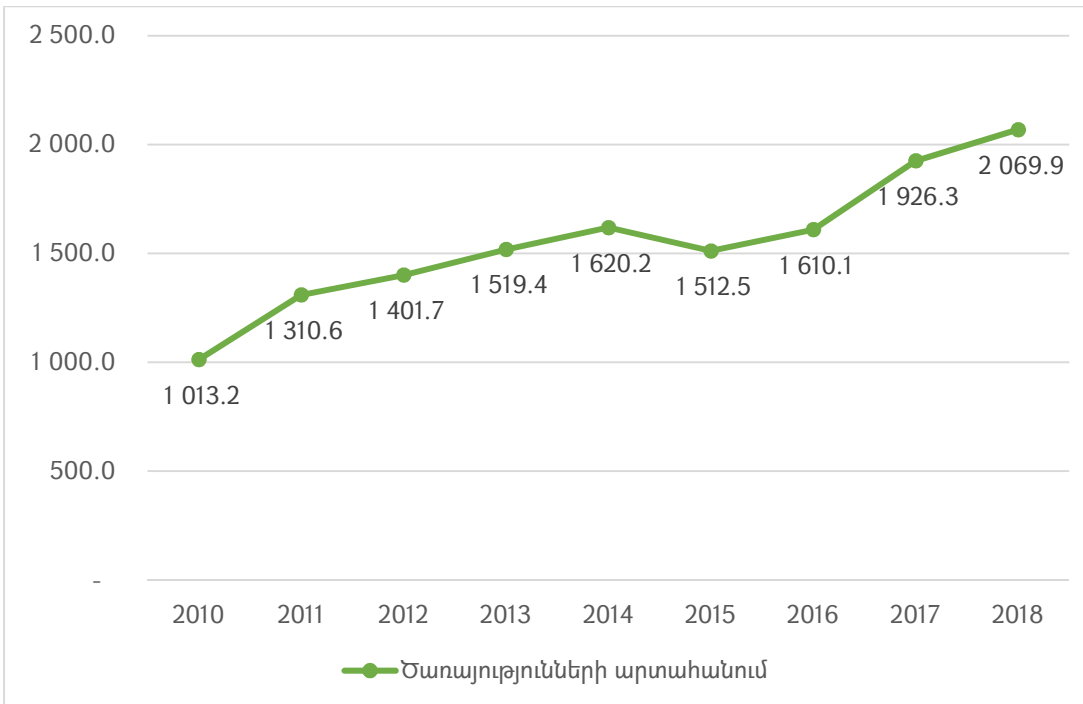
Արտահանման զգալի աճ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ նկատվել է 2019 թվականի հուլիս ամսվա ընթացքում, ինչը որոշ չափով բարելավել է արտահանման վիճակագրությունը 2018 թվականի հունվար-հուլիս ամիսների նկատմամբ՝ ապահովելով 3% աճ: Համեմատության համար նշենք, որ 2018 թվականի հունվար-հուլիսին արտահանման աճը կազմել է 17,3%՝ 2017 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ, իսկ 2017 թվականին 21,6%՝ 2016 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ:

Ծառայությունների արտահանումը ևս ունի դրական դինամիկա: Այսպես, 2016 թվականին ծառայությունների արտահանումը աճել է 6,5%-ով՝ կազմելով 1 մլրդ 610 մլն ԱՄՆ դոլար: 2017 թվականի աճը 2016-ի նկատմամբ կազմել է 19,6% , իսկ 2018թ. աճը 2017-ի նկատմամբ՝ 7,5%⁹: Ե՛վ ապրանքների, և՛ ծառայությունների արտահանման աճի առումով 2017 թվականը եղել է ռեկորդային տարի:

⁸ ՀՀ արտաքին առևտրի գների կամ միավորի արժեքի ինդեքսը բնութագրում է արտաքին առևտրի ապրանքների գների փոփոխման հաշվին արտահանման և ներմուծման արժեքի փոփոխությունն անփոփոխ, հաստատուն ֆիզիկական ծավալի պայմաններում:

⁹ ՀՀ կենտրոնական բանկ, Արտաքին հատվածի հաշվետվություն, վճարային հաշվեկշիռ, <https://www.cba.am/am/sitepages/statexternalsector.aspx>

Գծագիր 6. Ծառայությունների արտահանում, 2015-2018թթ. (մլն ԱՄՆ դոլար)

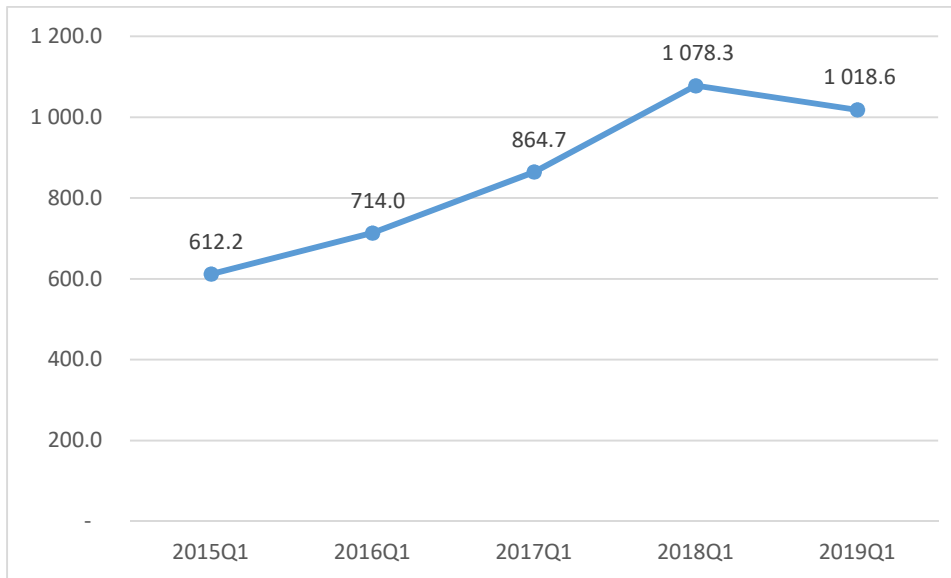

Աղբյուր՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ, 2019թ.

Թեև սույն նյութի պատրաստման ժամանակ 2019 թվականի վերաբերյալ առկա էին միայն 1-ին եռամսյակի տվյալները, սակայն կարող ենք արձանագրել ծառայությունների արտահանման անկում 2018 թվականի առաջին եռամսյակի համեմատ 2,2%-ով:

Ընդհանուր առմամբ, ապրանքների և ծառայությունների արտահանումն աճում է՝ սկսած 2015 թվականից, երբ արձանագրվեց արտահանման միակ անկումը վերջին ինը տարիներին: Ընդ որում, ապրանքների և ծառայությունների ընդհանուր արտահանման աճի ամենաբարձր ցուցանիշը կրկին գրանցվել է 2017թ.՝ կազմելով 23,2% (համեմատության համար նշենք, որ այդ ցուցանիշը 2016-ին կազմում էր 11,6%, իսկ 2018-ին՝ 9%): Եռամսյակային կտրվածքով ևս, 2017 թվականի 1-ին եռամսյակում գրանցվել է ամենամեծ աճը՝ 2015, 2016, 2018 և 2019 թվականների 1-ին եռամսյակների համեմատ: **Ավելին, 2019 թվականի 1-ին եռամսյակում՝ ապրանքների և ծառայությունների արտահանման համախառն արժեքը նվազել է 5,5%-ով՝ 2018 թվականի նույն ժամանակաշրջանի համեմատ:**

Գծագիր 7. Ապրանքների և ծառայությունների արտահանում, 1-ին եռամսյակ, 2015-2019թթ. (մլն ԱՄՆ դոլար)

Աղբյուր՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ, 2019թ.

Այժմ գնահատենք արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցությունը և փորձենք հասկանալ, թե որքանով է ՀՀ կառավարությունը մոտեցել արտահանում/ՀՆԱ 43-45% հարաբերակցության ապահովման խոստմանը, կամ որքանով է այն իրատեսական:

Համաձայն ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից հրապարակված տվյալների՝ 2018 թվականին ՀՆԱ-ն կազմել է մոտ 6 տրիլիոն ՀՀ դրամ¹⁰ կամ 12 434,1 մլն ԱՄՆ դոլար (որպես փոխարժեք կիրառվել է 1 ԱՄՆ դոլար՝ 482,95 ՀՀ դրամ, ինչը կիրառվել է նաև վիճակագրական կոմիտեի կողմից):

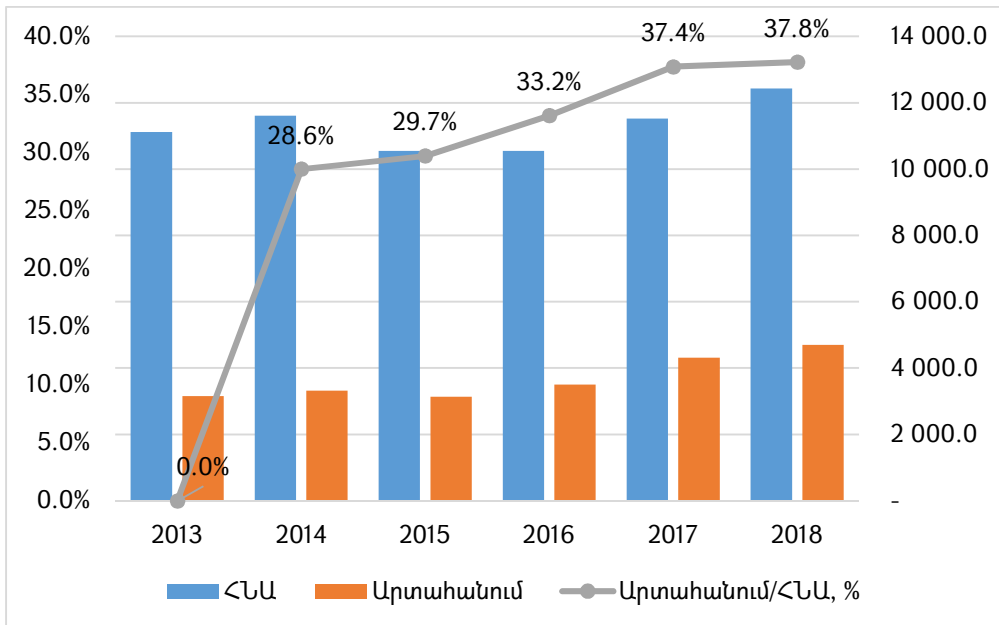
Ապրանքների և ծառայությունների արտահանման ծավալը 2018 թվականին՝ ըստ վճարային հաշվեկշռի, կազմում է 4 մլրդ 700.3 մլն դոլար: Արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցությունը, այսպիսով, կազմում է 37,8%: Ի դեպ, արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցությունը 2017 թվականին կազմել է 37,4%: Այսինքն, 2018 թվականի ընթացքում ունենք այս հարաբերակցության աճ ընդամենը 0,4%-ով:

Համեմատության համար նշենք, որ արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցության աճը 2017 թվականին 2016-ի նկատմամբ կազմել է 4,2%¹¹:

¹⁰ https://www.armstat.am/file/article/sv_03_19a_112.pdf

¹¹ Այս թվերը գրեթե համընկնում են Համաշխարհային բանկի կողմից հրապարակված տվյալների հետ՝ արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցության աճը 2018 թվականին 2017-ի նկատմամբ աճել է 0,2%:

Գծագիր 8. Ապրանքների և ծառայությունների արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցություն, 2016-2018թթ. (մլն ԱՄՆ դոլար)

Աղբյուր՝ ՀՀ վիճակագրական կոմիտե, ՀՀ կենտրոնական բանկ, հաշվարկներ

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ մինչև հետազոտության իրականացումը ՀՀ կենտրոնական բանկը և Համաշխարհային բանկը կանխատեսում էին 2019 թվականի ՀՆԱ-ի աճ մոտ 4%-ի սահմաններում (ի դեպ, Համաշխարհային բանկը նախատեսում է 4,3%¹²), ակնհայտ է, որ արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցության այնպիսի աճը, որն արձանագրվել էր 2018 թվականին և 2019 թվականի առաջին եռամսյակում արձանագրված ապրանքների ու ծառայությունների արտահանման ծավալների անկումը, չի ապահովի կառավարության ծրագրով նախանշված նպատակի իրականացումը:

2023 թվականին արտահանում/ՀՆԱ 43-45% հարաբերակցության հասնելու համար, ՀՆԱ-ի մոտ 4% աճի պայմաններում ՀՀ կառավարությունը պետք է ապահովի ապրանքների և ծառայությունների արտահանման աճ առնվազն 7%-ի չափով (այսպիսի աճը կարող է ապահովել արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցությունը 43%-ի սահմաններում): Իսկ եթե կառավարությունը նախատեսում է ՀՆԱ-ի աճ մոտ 5%-ի սահմաններում կամ ավելին, ապա արտահանման աճը պետք է կազմի տարեկան առնվազն 8%: Ավելին, եթե 2019-2023 թվականների ընթացքում որևէ մի տարվա արտահանման աճը չկազմեց նվազագույնը 7%, այդ չապահովված աճը բաշխվելու է հաջորդ տարիների վրա, ինչը պահանջելու է հաջորդ տարիներին արտահանման ավելի

¹² 2019 թվականի հոկտեմբերին ՀՀ կառավարությունը հայտարարեց, որ միջազգային կառույցները վերանայել են Հայաստանի տնտեսական աճի իրենց կանխատեսումները: Մասնավորապես, Համաշխարհային բանկը կանխատեսում է 5,5%-ի աճ, Արժույթի միջազգային հիմնադրամը՝ 6%:

բարձր աճ: Այսպիսով, սույն հետազոտությունն իրականացնելու պահին, երբ հրապարակված էր միայն առաջին եռամսյակի վճարային հաշվեկշռի տվյալները և առկա է ապրանքների և ծառայությունների արտահանման անկում, կառավարության համար կպահանջվի բավական մեջ ջանքեր՝ նախանշված նպատակին հասնելու համար:

ՀՀ կառավարությունը, իր ծրագրով նախանշված նպատակին հասնելու համար, պետք է ուշադրություն դարձնի նաև Համաշխարհային բանկի այն կանխատեսմանը, որ «...Արտաքին միջավայրում առաջացող համաշխարհային առևտրային և քաղաքական լարվածությունների պատճառով Հայաստանի հիմնական առևտրային գործընկեր հանդիսացող երկրներում կարող են առաջանալ կամ խորանալ տնտեսական անկումները»¹³: Համաշխարհային բանկը ոչ դրական կանխատեսումներ ունի նաև Հայաստանի հիմնական առևտրային գործընկերների՝ Ռուսաստանի և Եվրոպական միության համար. «Սպասվում է, որ Եվրոպական միությունում և Ռուսաստանում արտադրանքի աճի տեմպը փոքր-ինչ կնվազի, մինչդեռ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում, ըստ կանխատեսման, կտրուկ բացասական կդառնա»: Այս ամենն իհարկե իր ազդեցությունը կարող է ունենալ Հայաստանից արտահանման աճի վրա:

Հայաստանից ապրանքների և ծառայությունների արտահանման ծավալների վրա իր ազդեցությունը կարող է ունենալ նաև դրամի շարունակական թանկացումը:

Ամփոփում. Արտահանման և ՀՆԱ-ի աճի ներկա պայմաններում ՀՀ կառավարության արտահանում/ՀՆԱ 43-45% հարաբերակցության ապահովման խոսքումը առայժմ անիրականալի է:

Ամփոփում

- 2018 թվականին արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցությունը կազմել է 37,8% (0,4%-ով ավելի, քան 2017 թվականին): Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀՀ կենտրոնական բանկը և Համաշխարհային բանկը կանխատեսում են 2019 թվականի ՀՆԱ-ի աճ առնվազն 4%-ով, ակնհայտ է, որ արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցության այնպիսի աճը, որն արձանագրվել էր 2018 թվականին և 2019 թվականի առաջին եռամսյակում արձանագրված ապրանքների ու ծառայությունների արտահանման ծավալների անկումը չեն ապահովի կառավարության ծրագրով նախանշված նպատակի իրականացումը:
- Արտահանման և ՀՆԱ աճի ներկա պայմաններում ՀՀ կառավարության արտահանում/ՀՆԱ 43-45% հարաբերակցության ապահովման խոսքումն անիրականալի է:**

¹³ «Հայաստան. երկրի տնտեսական զեկույց, 2019 ծմեռ», Համաշխարհային բանկ, 2019թ.

- 2019 թվականի 1-ին եռամսյակում, ապրանքների և ծառայությունների արտահանման համախառն արժեքը նվազել է 5,5%-ով՝ 2018 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ: Իսկ 2019 թվականի առաջին կիսամյակում ապրանքների արտահանումը նվազել է 0,5%-ով՝ 2018 թվականի նույն ժամանակահատվածի համեմատ: **Այսինքն, իշխանական ուժի նախընտրական խոսքումը արտահանման ընդլայնման ապահովման առումով, 2019 թվականի առաջին կիսամյակի տվյալներով դեռևս իրականություն չէ:**
- 2019 թվականի առաջին կիսամյակի տվյալներով, Ռուսաստանի Դաշնությունը հանդիսանում է արտահանման ամենախոշոր գործընկերը, որի տեսակարար կշիռն արտահանման կառուցվածքում աճել է 1,6 տոկոսային կետով՝ կազմելով 26,6%: Հայաստանի արտահանման կախվածությունը մյուս շուկայից՝ Շվեյցարիայից ևս աճել է (2 տոկոսային կետով): Այսինքն՝ դեռևս խորանում է ՀՀ արտահանման կախվածությունը մի քանի արտահանման շուկաներից: Ընդ որում, թիրախային համարվող այնպիսի շուկաներում, ինչպիսիք են ԵՄ-ն ու Իրանը, նկատվում է արտահանման ծավալների անկում: **Այսպիսով, իշխանական ուժի խոսքումը արտահանման շուկաների դիվերսիֆիկացիայի առումով, դեռևս չի իրականանում: Իսկ թիրախային շուկաներ արտահանման ծավալների խթանման նպատակով իրականացրած աշխատանքները կարելի է համարել ծախողված:**
- Արտահանման կառուցվածքում զգալի տեսակարար կշիռ ունեն հանքահումքային ապրանքները և թանկարժեք քարերն ու մետաղները (սև մետաղներ, պղինձ, ալյումին, ցինկ և այլն), որոնք կազմում են արտահանման 44%-ը: Ընդ որում, այս ապրանքների արտահանումը 2019 թվականի առաջին կիսամյակում աճել է 1%-ով: Սրանք այն ապրանքներն են, որոնք կա՛մ օգտահանվում են Հայաստանի ընդերքից, կա՛մ էլ այլ մետաղական թափոններից: **Հեղևաբար, 2019 թվականի առաջին կիսամյակի տվյալներով, ՀՀ կառավարությունը և «Իմ քայլը» դաշինքը դեռևս չեն ապահովել արտահանման կառուցվածքի փոփոխության առումով ներկայացված խոսքումը:**

Լրացում

Սույն ուսումնասիրության պատրաստման ավարտին ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից հրապարակվեց 2019 թվականի հունվար-օգոստոս ամիսների արտահանման վիճակագրությունը: Ըստ վիճակագրության՝ 2018 թվականի հունվար-օգոստոս ամիսների համեմատ, 2019 թվականի նույն ժամանակահատվածում արձանագրվել է ապրանքների արտահանման աճ 4,6%-ով՝ ի տարբերություն հունվար-հունիս ամիսների ընթացքում արձանագրված անկման:

Բացառությամբ այս փոփոխության, ուսումնասիրության մյուս ուղղություններով էական փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել՝ արտահանման կառուցվածքում շարունակում է աճել Ռուսաստանի տեսակարար կշիռը, հետևաբար խորանում է արտահանման կախվածությունը մեկ երկրից, դեռևս «հեղափոխական» տեմպերով չի աճում արդյունաբերական և վերամշակվող արտադրանքի արտահանումը:

ՄԱՍ 2. ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ԽԹԱՆՈՒՄ ԵՎ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐ

ՀՀ կառավարության ծրագիր

Թիրախ 2. Արտաքին առևտրի համար բարենպաստ միջավայրի հաստատումը պետք է զուգորդվի մեր կազմակերպությունների կողմից այդ շուկաներ ներթափանցելու կարողությունների ուժեղացման ուղղությամբ պետական աջակցության ավելացմամբ: Դա պետք է իրագործվի մի քանի ուղղություններով, որոնցից առաջնահերթն արտահանմանն առնչվող մաքսային ընթացակարգերի և դրանցով պայմանավորված վարչարարության պարզեցումն է: Հաջորդ կարևոր ուղղությունը որակի համապատասխանության կարգավորումների արդյունավետության բարձրացումն է:

Թիրախ 3" Թիրախային շուկաներում հայաստանյան արտադրողների համար բարենպաստ առևտրային պայմանների պահպանումը, նորերի հաստատումը և դրանց կիրառության խորացումը պետք է լինի արտահանման խթանման ուղղությամբ Կառավարության գերակա քաղաքականությունը...

Թիրախ 4. Ծագման և որակի համապատասխանության սերտիֆիկացման, ինչպես նաև դրանց համար պահանջվող լաբորատոր փորձաքննությունների հասանելիության և մատչելիության բարձրացումը, հիմնական արտահանման շուկաներում համապատասխանության հավաստման հայաստանյան փաստաթղթերի ճանաչելիության ապահովումն այն հիմնական զարգացումներն են, որոնք պետք է չափեն նշված ուղղությամբ իրականացվող քաղաքականության արդյունքները:

Թիրախ 5. Արտահանվող ապրանքների և ծառայությունների առաջնորդման համար կարևոր է արտաքին շուկաներում Հայաստանը՝ որպես բրենդ դիրքավորելը:

«Իմ քայլը» դաշինքի նախընտրական ծրագիր

Թիրախ 4. Խթանել արտաքին շուկաներ ներթափանցելու տնտեսական կարողությունները:

Թիրախ 5. Տնտեսական որակական առաջընթացի հիմնասյունը հասցեական բարեփոխումներն են՝ ուղղված արտաքին շուկաներում Հայաստանը՝ որպես բրենդ դիրքավորելուն:

Ինչպես նկատեցինք, արտահանում/ՀՆԱ հարաբերակցության խոստացված մակարդակն ապահովվելու համար ՀՀ-ից արտահանման աճը յուրաքանչյուր տարի պետք է կազմի առնվազն 7%: Այժմ փորձենք հասկանալ, թե ինչ է իրականացնում ՀՀ կառավարությունը արտահանման այդպիսի աճ ապահովելու համար, ինչ գործիքներ են մշակվել կառավարության կողմից արտահանման խթանման նպատակով, ինչպիսի աշխատանքներ են կատարվել ընթացակարգերը պարզեցնելու կամ վարչարարությունը

նվազեցնելու ուղղությամբ, և ինչ կառույցներ են ստեղծվել կամ գործում՝ արտահանման խթանումն ապահովելու նպատակով:

Այս հատվածում մեր հետազոտությունը կբաժանենք մի քանի մասերի՝ արտահանման խթանման հայեցակարգ, ռազմավարություն և իրավական դաշտ; արտահանման խթանմանն ուղղված ծրագրեր (միջոցառումներ) և դրանց հատկացված գումարներ; արտահանման խթանմանն ուղղված ծրագրերն իրականացնող մարմիններ, դրանց կարգավիճակներ և կատարված աշխատանք:

Արտաքին առևտրի խթանման ապահովման նպատակով պետության կարևորագույն գործառնություններից է արտահանմանը նպաստող իրավական դաշտի ստեղծումը և համապատասխան ընթացակարգերի ու վարչարարության պարզեցումը: Ոչ պակաս նշանակություն ունի նաև արտահանման խրախուսման առումով համապատասխան պետական աջակցության ծրագրերի իրականացումը, ինչը կարող է ներառել ինչպես արտաքին շուկաների վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրումը, այնպես էլ անհրաժեշտ վերապատրաստումների իրականացումը կամ ոլորտային միջազգային միջոցառումներին մասնակցության ապահովման համար անհրաժեշտ աջակցության տրամադրումը:

Այս գործառնությունների իրականացման նպատակով աշխարհի շատ երկրներում, այդ թվում՝ մեր հարևան Վրաստանում (Enterprise Georgia), ստեղծվել են արտահանման խթանման պետական կառույցներ, որոնց միջոցով պետությունն արտահանողներին տրամադրում է համապատասխան աջակցություն՝ խորհրդատվություն, տեղեկատվություն արտահանման շուկաների, արտահանման խրախուսմանն ուղղված միջոցառումների, արտահանման ընթացակարգերի և այլնի վերաբերյալ:

Արտահանման խթանման հայեցակարգի և (կամ) ռազմավարության մշակում, իրավական դաշտի ու ընթացակարգերի պարզեցում

«Արտահանման խթանումը և արտաքին տնտեսական կապերի զարգացումը» հանդիսանում է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության խնդիրներից մեկը¹⁴: Հասկանալու համար, թե իշխանափոխությունից հետո ինչ հայեցակարգ կամ ռազմավարություն է մշակվել ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից արտահանման խթանման նպատակով, նախ փորձեցինք ուսումնասիրել նախարարության կայքը (www.mineconomy.am):

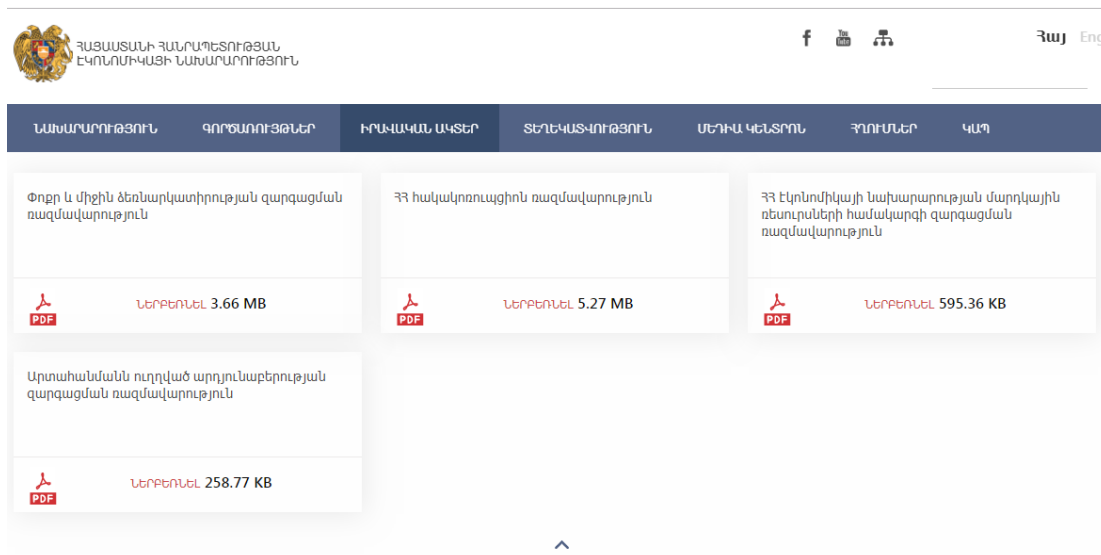
Նախարարության կայքում արտահանման խթանման նպատակով միակ ռազմավարական փաստաթուղթը¹⁵ 2011 թվականի դեկտեմբերի 15-ին ՀՀ

¹⁴ ՀՀ վարչապետի 2019 թվականի հունիսի 1-ի «ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կանոնադրությունը հաստատելու մասին» թիվ 658-Լ որոշում:

¹⁵ 2019 թվականի հոկտեմբերի դրությամբ:

կառավարության կողմից ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությունն»¹⁶, որն արդեն իսկ կորցրել է իր արդիականությունը:

Նկար 1. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կայքի «Ռազմավարություններ» բաժին, 2019թ. հոկտեմբեր

Այնուամենայնիվ, քանի որ նշված ռազմավարության շրջանակներում մշակվել էին ոլորտների զարգացման և արտահանման խթանման ռազմավարությունները և գործողությունների ծրագրերը, նախարարությունը դեռևս շարունակում է առաջնորդվել այդ ծրագրերով. յուրաքանչյուր տարի նախարարի հրամանով հաստատվում է արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության ծրագիր և միջոցառումների ցանկ: Նման փաստաթղթեր կան հրապարակված 2017, 2018 և 2019 թվականների համար¹⁷:

Էկոնոմիկայի նախարարության կայքում¹⁸ չկա նաև արտահանման խթանմանն առնչվող որևէ հայեցակարգ, այնինչ նման փաստաթուղթ մշակված է զբոսաշրջության զարգացման, ներդրումային քաղաքականության վերանայման կամ ինովացիոն տնտեսության ձևավորման համար: Հարկ է նշել սակայն, որ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կայքում տեղադրված հայեցակարգերը մշակվել են դեռևս մինչև 2018 թվականի մարտ ամիսը և արդեն կորցրել են իրենց նշանակությունն ու «արդիականությունը»: Կարելի է ենթադրել, որ 2018 թվականի մարտ ամսից մինչ օրս

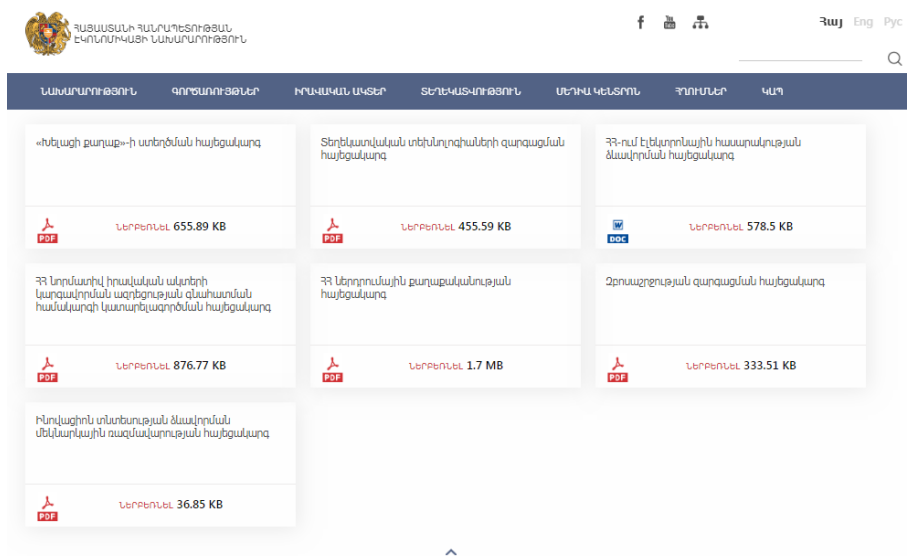
¹⁶ <https://mineconomy.am/page/1247>

¹⁷ ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 03.05.2017թ. N 402-Ա, ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 19.02.2018թ. N 127-Ա և ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 12.02.2019թ. N93-Ա հրամաններ:

¹⁸ Ուսումնասիրությունը կատարվել է 2019 թվականի հոկտեմբերին:

ոչ մի հայեցակարգ չի մշակվել և/կամ չի վերանայվել նախարարության կողմից: Կամ եթե նույնիսկ դա արվել է, ապա չի տեղադրվել նախարարության կայքում՝ զրկելով գործարար համայնքին և հասարակությանը այդ փաստաթղթերին ծանոթանալու հնարավորությունից:

Նկար 2. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կայքի «Հայեցակարգեր» բաժին, 2019թ. հոկտեմբերի առաջին կես

Մենք ուսումնասիրեցինք նաև «Իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում» ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից տեղադրված իրավական ակտերի նախագծերը՝ 2018 թվականի մայիսից մինչև 2019 թվականի հոկտեմբերի 15-ն ընկած ժամանակահատվածում և դրանց հիմնավորումները: ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից տեղադրված իրավական ակտերի նախագծերից միայն երկուսն առնչություն ունենին Հայաստանից ապրանքների արտահանման հետ: Այդ նախագծերը, սակայն, վերաբերում էին միայն երկակի նշանակության ապրանքներին: Դրանցից մեկը ճշգրտումներ էր մտցնում երկակի նշանակության ապրանքների ցանկում, իսկ մյուսը վերաբերում էր երկակի նշանակության ապրանքների «արտահանման ընթացակարգերի պարզեցմանը»:

Հարկ է նշել, սակայն, որ այս երկու նախագծերից միայն մեկն է ընդունվել ՀՀ կառավարության կողմից, որը սակայն որևէ առնչություն չունի արտահանման ընթացակարգերի պարզեցման հետ¹⁹:

Այսպիսով, 2018 թվականի մարտ ամսից մինչ օրս ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից չի նախաձեռնվել ապրանքների և ծառայությունների

¹⁹ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=131531>

արտահանման խրախուսմանն ուղղված և ոչ մի իրավական ակտ²⁰, չի մշակվել նոր հայեցակարգ կամ ռազմավարություն: Այդ են վկայում ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության (ներկայիս էկոնոմիկայի նախարարություն) 2019 թվականի հունվար-ապրիլ ամիսների հաշվետվությունը²¹, 2019 թվականի մայիս-սեպտեմբերի ամիսների ընթացքում կատարած աշխատանքների ամփոփագիրը և նախարարի մամուլի ասուլիսները²²:

ՀՀ կառավարության ծրագրով արտահանման խթանմանն ուղղված առաջնահերթ գործողություններից մեկը «արտահանմանն առնչվող մաքսային **ընթացակարգերի և դրանցով պայմանավորված վարչարարության պարզեցումն է**»:

Մաքսային վարչարարության պարզեցման ուղղությամբ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի ամենակարևոր ձեռքբերումը կարելի է համարել արտաքին առևտրի ազգային «մեկ պատուհան» պորտալի շարունակական կատարելագործումը և նոր հնարավորությունների ներկայացումը: Թեև 2018 թվականին իրականացվել են մի շարք աշխատանքներ այս համակարգից տնտեսավարողների օգտվելու մեխանիզմները հեշտացնելու ուղղությամբ (նույնականացման քարտի միջոցով տեղեկատվական համակարգեր մուտք գործելու հնարավորություն, էլեկտրոնային հայտարարագրման համակարգի գերակայության ապահովում), դեռևս կա արտաքին առևտրի բնագավառում ընդգրկված բոլոր մարմինների ներգրավման և նրանց տեղեկատվության միասնական փոխանակման անհրաժեշտություն: Ավելին, այս համակարգը դեռևս չի տարածված և ամբողջությամբ չի կիրառվում արտահանում իրականացնողների կողմից: Ինչը նշանակում է, որ կա դրա տարածվածության և հասանելիության խնդիր:

Ինչ վերաբերում է վարչարարության պարզեցմանը կամ ընթացակարգերի բարելավմանը, մասնավոր հատածի հետ քննարկումները ցույց տվեցին, որ **մաքսային ընթացակարգերի բարելավման առումով դեռևս էական փոփոխություններ չկան:**

Արտահանման խթանմանն ուղղված ծրագրեր և միջոցառումներ

Այժմ հասկանանք, թե ինչպիսի միջոցառումներ կամ ծրագրեր են իրականացվել արտահանման խթանման համար պատասխանատու նախարարության կողմից 2018-2019 թվականների ընթացքում:

²⁰ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության հավանական դիրքորոշումը, թե կան ընդունված իրավական ակտեր, որոնց նախագծերը, սակայն, չեն հրապարակվել «Իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում», անհիմն է, քանի որ դա նշանակում է՝ ակտերն ընդունվել են առանց հանրային քննարկման և շահագրգիռ անձանց կամ կազմակերպությունների կարծիքները գնահատելու:

²¹ <https://mineconomy.am/media/7655/3566.docx>

²² <https://mineconomy.am/news/1722> և <https://mineconomy.am/news/1864>

Ինչպես վերը նշվեց, յուրաքանչյուր տարի Էկոնոմիկայի նախարարի հրամանով հաստատվում է արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության ծրագիրը և միջոցառումների ցանկը, ինչպես նաև սահմանվում է ՀՀ պետական բյուջեից դրանց ֆինանսավորման համար հատկացվող գումարի սահմանաչափը:

2018 թվականի ծրագիրը և միջոցառումների ցանկը հաստատվել է ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 19.02.2018թ. թիվ 127-Ա հրամանով (տե՛ս Հավելված 2) և 2018 թվականի ընթացքում չի ենթարկվել փոփոխության: Այսինքն՝ այս ծրագիրը իշխանափոխությունից հետո վայելել է նաև նոր կառավարության աջակցությունը:

Ծրագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացման նպատակով Հայաստանի զարգացման հիմնադրամի (2018 թվականին անվանափոխվել է «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի) և «Հայաստանի զարգացման և ներդրումների կորպորացիա» ՈՒՎԿ-ի հետ կնքվել են դրամաշնորհի պայմանագրեր: ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարությունից ստացված տեղեկատվության համաձայն՝ ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների, զբոսաշրջության, ներդրումային միջավայրի բարեփոխումների, ինչպես նաև հիմնադրամի կանոնադրական խնդիրների իրականացմանն աջակցության ծրագրերով նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար 2018 թվականին հիմնադրամին հատկացվել է շուրջ 874,1 մլն ՀՀ դրամ:

Հիմնադրամի 2018 թվականի տարեկան հաշվետվությունից պարզվում է, որ 2018 թվականի ընթացքում վերջինս արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար ստացել է ընդամենը 366,4 մլն ՀՀ դրամ (սակայն ծախսվել է ավելի քան 379 մլն ՀՀ դրամ)²³: 2019 թվականի փետրվարի 1-ին հրապարակված «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի 2018 թվականի գործունեության հաշվետվությամբ ներկայացվում է հիմնադրամի հիմնական ձեռքբերումները, որոնցից մեկը շուրջ 6 մլրդ արտահանման պայմանագրերի կնքումն է և շուրջ 10 միջազգային ցուցահանդեսներին 116 ընկերության մասնակցության ապահովումը:

Հանդիսանալով արտահանման խթանման միջոցառումների հիմնական շահառուն և պատվիրատուն՝ ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարությունը, սակայն, չունի **արդահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ**

²³ Ի դեպ, հաշվետվությունը «Ազդարար» պաշտոնական հայտարարությունների կայքում հրապարակվել է 2019 թվականի մարտի 27-ին (տե՛ս <https://azdarar.am/announcements/org/115/00472789/>), երբ նախկին տնօրենը վաղուց ազատվել էր աշխատանքից, իսկ կառուցի նոր ղեկավարը նշանակվել էր մոտ մեկ ամիս առաջ:

Նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2018 ծրագրի իրականացման վերաբերյալ հրապարակված հաշվետվություն:

Նկար 3. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության «Հաշվետվություններ» բաժինը, 2019թ. հոկտեմբեր

Տեսակ	Գործառնություն	Իրականացման	Տեղեկատվություն	Մեթոդ	Միջոցառում	Կապ
Հաշվետվություններ	ՀՀ ՏՀՆ նախարարության 2017 թվականի հիմնական աշխատանքների արդյունքների հաշվետվություն	ՀՀ ՏՀՆ նախարարության 2017 թվականի հիմնական աշխատանքների արդյունքների հաշվետվություն	Տեղեկանք 2017 թվականի միջոցառումների և գերակա խնդիրների իրականացման արդյունքների վերաբերյալ	Տեղեկանք 2016 թվականի միջոցառումների և գերակա խնդիրների իրականացման արդյունքների վերաբերյալ	Հաշվետվություն ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության 2015 թվականի հիմնական աշխատանքների արդյունքների վերաբերյալ	Հաշվետվություն ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության 2015 թվականի հիմնական աշխատանքների արդյունքների վերաբերյալ
PDF	Ներբեռնել 1.88 MB	Ներբեռնել 14.09 MB	Ներբեռնել 3.83 MB	Ներբեռնել 8.94 MB	Ներբեռնել 4.56 MB	Ներբեռնել 2.46 MB

Արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2019 թվականի ծրագրի²⁴ առանձնահատկությունը կայանում է նրանում, որ «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամը ներգրավված է միայն առաջին եռամսյակում իրականացման ենթակա որոշ աշխատանքներում: Մյուս եռամսյակներում նախատեսված աշխատանքները պետք է իրականացնի մրցույթով ընտրված կազմակերպությունը: Իսկ ծրագրի իրականացման բյուջեն մոտ կրկնակի անգամ գերազանցում է 2018 թվականի բյուջեին և կազմում է 1 մլրդ 72 մլն ՀՀ դրամ:

Առաջին հայացքից կարող է թվալ, թե պետությունը ավելացրել է արտահանման խթանմանը հատկացվող աջակցությունը, սակայն ծրագրի և «ՀՀ 2019 թվականի պետական բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումների մասին» ՀՀ կառավարության 2018 թվականի դեկտեմբերի 27-ի թիվ 1515-Ն որոշման, ինչպես նաև ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունից ստացված պարզաբանումների հետազա ուսումնասիրությունը բացահայտեց հետևյալը.

- Միջոցառումների ծրագրի մոտ մեկ միլիարդ ՀՀ դրամ ֆինանսական հատկացումներից 544.141,0 հազ. ՀՀ դրամը իրենից ներկայացնում է **«Ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության պահպանման ծախսերի ֆինանսավորում»**: Սա ֆինանսական նոր հոդված է ծրագրի միջոցառումների

²⁴ Հաստատվել է ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 12.02.2019թ. թիվ 93-Ա հրամանով (տե՛ս Հավելված 3):

ցանկում, քանի որ նման ծախս չկար ո՛չ 2017 և ո՛չ էլ 2018 թվականների միջոցառումների ցանկում: Ստացվում է այնպես, որ պետությունը՝ ի դեմս ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության, մրցույթով ընտրված կազմակերպությանը նախատեսում է հատկացնել վերջինիս պահպանման ծախսերի ֆինանսավորում: Ընդ որում, կազմակերպության պահպանման ծախսերն ավելին են, քան զուտ արտահանման խթանմանն ուղղված միջոցառումների իրականացման համար նախատեսված ծախսերը (ընդհանուր բյուջեի 50,8%-ը)²⁵: Անկեղծ ասած՝ սա միջազգային պրակտիկայում բացառիկ դեպք է (գուցե և՛ կասկածներ հարուցող), երբ պետական բյուջեից մրցութային կարգով իրավաբանական անձին հատկացվում է դրամաշնորհ որևէ ծրագրի իրականացնելու համար և բյուջեի 51%-ն ուղղվում է այդ իրավաբանական անձի պահպանման ծախսերի ֆինանսավորմանը: Ավելին, պահպանման ծախսերի ֆինանսավորումը չի տեղավորվում ՀՀ կառավարության 2003 թվականի դեկտեմբերի 24-ի թիվ 1937-Ն որոշման²⁶ սկզբունքներում: Մասնավորապես, համաձայն ՀՀ կառավարության այս որոշման՝ «...դրամաշնորհը տնտեսության որևէ ճյուղի կամ գործունեության որևէ տեսակի խթանման նպատակով բյուջեից կազմակերպությանն իր կանոնադրական խնդիրների իրականացման նպատակով անհատույց և անվերադարձ տրամադրվող դրամական հատկացումն է», սակայն ոչ մի դեպքում՝ կազմակերպության պահպանման ծախսերի ֆինանսավորում:

- Ծրագրի հաջորդ առանձնահատկությունն այն է, որ **չի նախատեսում օտարերկրյա պետությունում կազմակերպվող գործարար համաժողովներին, շնորհանդեսներին, ինչպես նաև համանման միջոցառումներին մասնակցության ծախսերի փոխհատուցում**²⁷: Այսինքն, եթե նախորդ տարիների միջոցառումների ծրագրով սույն միջոցառման շրջանակներում նախատեսվում էր օտարերկրյա պետություններում կազմակերպվող միջոցառումներին մասնակցության համար կատարված ծախսերի փոխհատուցում՝ մինչև 50 տոկոսի չափով, ապա 2019 թվականին այդպիսի փոխհատուցում չի նախատեսվում:
- Ինչպես արդեն նշվեց, ծրագրով նախատեսվում էր, որ «Բիզնես Արմենիան» կիրականացնի ծրագրով նախատեսված միջոցառումները միայն առաջին եռամսյակի ընթացքում: Այդ աշխատանքներն իրականացնելու նպատակով

²⁵ Այսպես, համաձայն միջոցառումների իրականացման ծրագրի բյուջեի, 2019 թվականի 2-4-րդ եռամսյակների համար ծրագրին իրականացնող կազմակերպության պահպանման համար նախատեսվող ֆինանսավորումը կազմում է 446.505,0 հազ. ՀՀ դրամ կամ տվյալ եռամսյակների համար նախատեսված բյուջեի 51,1%-ը:

²⁶ Ըստ ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի վերոհիշյալ հրամանի՝ սա այն որոշումն է, որի սահմանած կարգով պետք է իրականացվի միջոցառումների իրականացման նպատակով կազմակերպության ընտրությունը (տե՛ս ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 2019 թվականի փետրվարի 12-ի թիվ 93-Ա հրամանի 4-րդ կետի 2-րդ ենթակետը):

²⁷ ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի՝ նշված հրամանի 1-ին հավելվածով հաստատված ծրագրի 8-րդ կետի 1-ին ենթակետը:

«Բիզնես Արմենիային», նախարարի հրամանով, հատկացվել է 178.346,1 հազ. ՀՀ դրամ գումար, որից 97.636,0 հազ. ՀՀ դրամը (կամ գումարի 54,8%-ը)՝ որպես պահպանման ծախս: Ի դեպ, նախարարի հրամանով հաստատված բյուջեով առաջին եռամսյակի համար նախատեսված էր հատկացնել 20 մլն դրամ ավելի գումար, քան հատկացվել է: Հետաքրքիր է, որ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից ստացված տեղեկատվության համաձայն, **առաջին եռամսյակում «Բիզնես Արմենիային» հատկացվել է 280,3 մլն ՀՀ դրամ, այնինչ նախարարի հրամանով նախատեսված էր ընդամենը 178.346,1 հազ. դրամ: ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունից ստացված տեղեկատվության համաձայն՝ նշված 280,3 մլն դրամից «100 մլն ՀՀ դրամը ծախսել է աշխատողների վերջնահաշվարկի՝ արձակման նպաստի վրա, 90 մլն ՀՀ դրամը՝ պահպանման ծախսեր, 86 մլն ՀՀ դրամը՝ ծախվել է ծրագրային միջոցառումների վրա, որոնցից են՝ գործարար համաժողովները, ինչպես նաև համանման միջոցառումների մասնակցությունն և/կամ կազմակերպումը, ցուցահանդեսների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում»:**

Ավելին, «ՀՀ 2019 թվականի պետական բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումների մասին» ՀՀ կառավարության 2018 թվականի դեկտեմբերի 27-ի թիվ 1515-Ն որոշմամբ, որը փոփոխվել է 2019 թվականի հունիսի 6-ի թիվ 696-Ն որոշմամբ, «Բիզնես Արմենիային» հատկացվել է **լրացուցիչ 108.148,9 հազ. ՀՀ դրամ՝** երկրորդ եռամսյակում ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար:

- ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունն իր գրությամբ տեղեկացնում է, որ «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամին արտահանման խթանման, ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների, զբոսաշրջության, ներդրումային միջավայրի բարեփոխումների, ինչպես նաև հիմնադրամի կանոնադրական խնդիրների իրականացման համար 2019 թվականի միայն առաջին եռամսյակում է հատկացվել գումար: Այնինչ ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հունիսի 6-ի 696-Ն որոշմամբ **«Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամին, առանց մրցույթի, 2019 թվականի երկրորդ եռամսյակի համար նախատեսվել է հատկացնել 108,148.9 հազ. ՀՀ դրամ²⁸** ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար:

Ավելին, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության հոկտեմբեր ամսվա մեկ այլ գրությամբ²⁹ տեղեկացվում է, որ «2018-2019 թվականներին ՀՀ արտահանմանն

²⁸ Ընդ որում՝ մեկ օր անց կատարվել է «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի գործադիր մարմնի ղեկավարի և կանոնադրության փոփոխություն:

²⁹ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 25.10.2019թ. թիվ 09.16/10286-2019 գրություն (տե՛ս Հավելված 1):

ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության նպատակով ծրագրերի իրականացման համար պետական բյուջեից հատկացվել է 500 մլն ՀՀ դրամ: Փորձենք կատարել հասարակ հաշվարկ. 2018 թվականին «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամը ստացել է 366,4 մլն ՀՀ դրամ, 2019 թվականի առաջին եռամսյակում՝ 280,3 մլն ՀՀ դրամ: 2019 թվականի երկրորդ եռամսյակի համար նախատեսված էր հատկացնել ևս 108,2 մլն ՀՀ դրամ: Ընդհանուր՝ 2018-2019թթ.՝ $366,4 + 280,3 + 108,2 = 754,9$ մլն ՀՀ դրամ, ինչը **գերազանցում է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության ներկայացրած տվյալները մոտ 250 մլն ՀՀ դրամով**: Այսպիսով, կա՛մ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը չի տիրապետում իր իսկ մշակած ծրագրի իրականացման վերաբերյալ տեղեկատվությանը, կա՛մ էլ ներկայացրել է ոչ ճիշտ տվյալներ:

- ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հունիսի 6-ի թիվ 696-Ն որոշմամբ փոփոխություն է կատարվել «ՀՀ 2019 թվականի պետական բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումների մասին» ՀՀ կառավարության 2018 թվականի դեկտեմբերի 27-ի թիվ 1515-Ն որոշման մեջ և արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար պլանավորված բյուջեից **240 մլն ՀՀ դրամ հատկացվել է նորաստեղծ «Հայաստանի պետական հետաքրքրությունների ֆոնդ» ՓԲԸ-ին**: Այս որոշման նախագծի հիմնավորման մեջ նշվում է, որ ընկերությունը, հատկացված գումարի շրջանակներում, իրականացնելու է այնպիսի ծառայություններ, ինչպիսիք են՝ ներդրումային ծրագրերում կամ գործարար նախաձեռնություններում որպես ներդրող և/կամ խորհրդատու ներգրավվածությունը, պետական մասնակցությամբ ընկերությունների հետ կապված բարեփոխումներին աջակցումը, պոտենցիալ խոշոր ներդրողների հետ երկխոսության և հետներդրումային փոխհարաբերությունների դաշտում որպես պետության գործակալ հանդես գալը, ներդրումային խորհրդատվության իրականացումը և այլն: Այսինքն՝ **գործողություններ, որոնք անմիջականորեն ուղղված չեն արտահանման խթանմանը և հայկական արտադրանքների՝ նպատակային շուկաներում առաջնորդմանը**:

Որպես ամփոփում նշենք, որ ՀՀ կառավարության խոստումը՝ **ավելացնել մեր կազմակերպությունների կողմից թիրախային շուկաներ ներթափանցելու կարողությունների ուժեղացման համար պետական աջակցությունը՝ 2019 թվականի հոկտեմբերի դրությամբ իրականացված չէ**: Քանի որ, արտահանման խթանման համար պետական բյուջեով նախատեսված 1.072.141,0 հազ. ՀՀ դրամից 240 մլն-ը հատկացվում է միայն ներդրումներին: Մնացած 832,141 հազ. մնացորդի առնվազն 50%-ը (416.070,5 հազ. ՀՀ դրամ) հատկացվում է արտահանման խթանման

միջոցառումներն իրականացնող կազմակերպության (կազմակերպությունների) պահպանման ծախսերի ֆինանսավորմանը, որը ևս առնչություն չունի արտահանման խթանման հետ: **Արդյունքում, արտահանման խթանմանն ուղղված միջոցառումների համար 2019 թվականին կհատկացվի ընդամենը 416.050,5 հազ. ՀՀ դրամ, որը մոտ 40 մլն ՀՀ դրամով պակաս է, քան 2018 թվականին ՀՀ պետական բյուջեից այս նպատակով հատկացված գումարը³⁰:**

Այստեղ, իհարկե, կցանկանայինք ուշադրություն հրավիրել նաև ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության աշխատակազմի անբարեխիղճ աշխատանքին: Մասնավորապես՝

- չնայած ՀՀ կառավարության որոշմամբ փոփոխություններ են կատարվել արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված՝ 2019 թվականի միջոցառումների բյուջեում, այս փոփոխությունները իրենց արտահայտությունը չեն գտել ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի համապատասխան հրամանում: Իսկ քանի որ հրամանը հրապարակված է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կայքում, փոփոխությունների չներկայացնելը վկայում է հենց թափանցիկության ապահովման և հասարակությանն ու բիզնես համայնքին տեղեկատվության ներկայացման առումով նախարարության անլուրջ և անբարեխիղճ վերաբերմունքի մասին;
- ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը՝ մեր հարցմանն ի պատասխան, 2019 թվականի նոյեմբերի 12-ի թիվ 09.16/10758-2019 գրությամբ տեղեկացրեց, որ «ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի 2019 թվականի փերվարի 12-ի թիվ 93-Ա հրամանով նախատեսված 1,072,141.0 հազ. ՀՀ դրամը ծախսվել է հետևյալ ծրագրային միջոցառումներ իրականացնելու համար. «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի կողմից 280,3 մլն ՀՀ դրամ, «Հայաստանի պետական հետաքրքրությունների ֆոնդ» ՓԲԸ՝ 240 մլն ՀՀ դրամ, «Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիա» ՀԿ՝ 196,0 մլն ՀՀ դրամ, «Հայաստանի զարգացման և ներդրումների կորպորացիա» ՈՒՎԿ ՓԲԸ՝ 85,0 մլն ՀՀ դրամ և «Զի Էմ Զի Մեդիա Գրուպ» ՍՊԸ 16,2 մլն ՀՀ դրամ»: Նախ, բավականին տարօրինակ է, որ որ էկոնոմիկայի նախարարությունը իրավաբանական անձանց համարում է «ծրագրային միջոցառումներ»³¹: Երկրորդ, ինչպես արդեն ներկայացվեց, «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամին հատկացված 208,3 մլն ՀՀ դրամից միայն 80 մլն-ն է ուղղվել արտահանման խթանմանն ուղղված միջոցառումների իրականացմանը: Երրորդ՝ ինչպես հետագայում կներկայացվի, «Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիա» ՀԿ-ն իրականացրել է միայն երկու միջոցառում: Եվ ըստ էկոնոմիկայի նախարարության՝ այդ միջոցառումների համար ծախսվել է 196,0 մլն ՀՀ դրամ: 16,2 մլն դրամ գումար էլ

³⁰ ՀՀ Ազգային ժողովի 20.06.2019թ. «Հայաստանի Հանրապետության 2018 թվականի պետական բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը հաստատելու մասին» թիվ ԱԺՈ-003-Ն որոշումը:

³¹ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 12.11.2019թ. թիվ 09.16/10758-2019 գրություն (տե՛ս Հավելված 4):

հատկացվել է «Ջի Էմ Ջի Մեդիա Գրուպ» ՍՊԸ-ին: Թեև էկոնոմիկայի նախարարությունը այս գրությամբ չի մանրամասնում, թե ինչ միջոցառման համար է հատկացվել այդ գումարը, սակայն մեկ այլ գրությամբ (2019 թվականի հոկտեմբերի 24-ի թիվ 09.16/10286-2019) տրված պատասխանը բավարար է ենթադրելու, որ այն չի առնչվում արտահանման խթանմանն ուղղված պետական աջակցության ծրագրին:

Արտահանման ծավալների աճի համար կարևոր պայմաններից է նաև թիրախային շուկաներում արտահանողների համար բարենպաստ պայմանների ստեղծումը կամ պահպանումը:

Ինչպես արդեն նշվեց, ՀՀ համար արտահանման թիրախային շուկա է համարվում ԵԱՏՄ-ն, ԵՄ-ն, Չինաստանը, Իրանը և Սինգապուրը: Փորձենք հասկանալ, թե ինչ է կատարվել թիրախային այս շուկաներում Հայաստանի դիրքը պահպանելու կամ բարելավելու նպատակով:

Լինելով ԵԱՏՄ լիիրավ անդամ երկիր՝ Հայաստանը մասնակցում է ԵԱՏՄ կանոնակարգերի մշակմանը և հետևաբար կարող է քայլեր ձեռնարկել հայկական արտահանողների համար ձևավորված բարենպաստ պայմանները պահպանելու կամ բարելավելու նպատակով: Այնուամենայնիվ, փորձը ցույց տվեց, որ առկա են իրավիճակներ, երբ արտահանողների կողմից բարձրաձայնված խնդիրներից հետո միայն կառավարության ներկայացուցիչները սկսեցին ուշադրություն դարձնել այդ երևույթներին: Մասնավորապես, ինչպես նշում են արտահանողները, Վերին Լարս անցակետում հայկական և ոչ հայկական ապրանքների ներմուծման նկատմամբ նույն վերաբերմունքի ցուցադրումը հայկական ապրանքները դարձնում է ոչ մրցունակ ԵԱՏՄ շուկաներում: Որպես ԵԱՏՄ անդամ՝ հայկական ապրանքների նկատմամբ ԵԱՏՄ սահմանին գործում է ներմուծման նույն ընթացակարգն ու մոտեցումները, ինչ այլ երկրների ապրանքների նկատմամբ:

ԵՄ ապրանքներ արտահանման համար գործում է գրանցված արտահանողների համակարգը (REX system), ինչը հնարավորություն է տալիս համակարգում գրանցված կազմակերպություններին՝ առանց երկրի ծագման հավաստագրի, ապրանքներ արտահանել ԵՄ երկրներ: Համակարգը Հայաստանում սկսել է գործել 2018 թվականի հունվարի 1-ից՝ մինչև 2019 թվականի հունիսի 30-ն անցումային ժամանակաշրջանով: Այսինքն՝ այս համակարգի ներդրումը չի կարելի համարել նոր կառավարության ձեռքբերումը: REX համակարգում գրանցված կազմակերպությունների թվի ավելացումը ևս կառավարության ձեռքբերումը չէ, քանի որ արտահանողները պետք է գրանցվեն համակարգում՝ ԵՄ արտոնությունների ընդհանրացված համակարգից օգտվելու նպատակով: Նոր կառավարության կողմից չի ձեռնարկվել որևէ քայլ, այս համակարգի մասին տեղեկացվածությունն ընդլայնելու և համակարգի պահանջները արտադրողների շրջանակում իրազեկելու նպատակով:

2019 թվականի հոկտեմբերին ուժի մեջ է մտել ԵԱՏՄ անդամ պետությունների և Իրանի միջև ազատ առևտրի գոտու ձևավորմանն ուղղված ժամանակավոր համաձայնագիրը: Համաձայնագրով մի շարք ապրանքների (խոշոր եղջերավոր անասունի միս, բնական բուսական յուղ, շոկոլադ, ջուր և այլն) նկատմամբ Իրանի ներմուծման մաքսային դրույքաչափերը նվազեցվում են մինչև 75%-ով:

Ըստ 2019 թվականի առաջին կիսամյակի տվյալների՝ հրապարակված ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից, Հայաստանից Իրան արտահանումների 88%-ը էլեկտրաէներգիան է, որին հաջորդում է «Թափոններ և ջարդոն» (8548) և «Արդյունաբերական պատրաստման այլ ծխախոտ և ծխախոտի արդյունաբերական փոխարինիչներ, «հոմոգենացված» կամ «վերականգնված» ծխախոտ. ծխախոտի լուծամզվածքներ և բնահյութեր» (2403) խմբերին դասվող ապրանքները: Շոկոլադը և հանքային ջրերը, ունենալով արտահանման մեծ պոտենցիալ, մուտք չունեն իրանական շուկա: Այսինքն՝ այս համաձայնագիրն առայժմ որևէ դրական ազդեցություն չի նախատեսում Հայաստանից արտահանման ծավալների ընդլայնման առումով:

Ավելին, այս համաձայնագրով Իրանը հնարավորություն է ստանում մրգերի դեպքում 50-ից բարձր նվազեցված մաքսային դրույքաչափերով, իսկ բանջարեղենի դեպքում՝ 25-50% նվազեցված մաքսային դրույքաչափերով արտահանել գյուղատնտեսական ապրանքները ԵԱՏՄ երկրներ: ԵԱՏՄ գյուղատնտեսական ապրանքների հիմնական սպառողը ռուսական շուկան է: Հետևաբար, հնարավորություն տալով Իրանին զգալի ցածր մաքսային դրույքաչափերով արտահանել իր գյուղարտադրանքը (օրինակ՝ լոլիկ, վարունգ, կանաչեղեն և այլն) Ռուսաստան, այս համաձայնագիրն անմիջական բացասական ազդեցություն կարող է թողնել Հայաստանից գյուղատնտեսական արտադրանքի արտահանման ծավալների վրա:

Այս ժամանակահատվածում ստորագրվել են նաև ԵԱՏՄ-Սինգապուր ազատ առևտրի համաձայնագիրը, ինչպես նաև Հայաստան-Սինգապուր ծառայությունների առևտրի և ներդրումների մասին համաձայնագիրը, որոնք ազատականացնում են Սինգապուրի հետ առևտրային կարգավորումները և կարող են նպաստել դեպի նշված երկիր ՀՀ արտահանման ծավալների ավելացմանը:

Այսպիսով, չհաշվելով Սինգապուրի հետ կնքված համաձայնագիրը, ինչպես նաև դեռևս բանակցային փուլում գտնվող համաձայնագրերը կամ գործընթացները, ՀՀ կառավարությունը չի ձեռնարկել քայլեր, որոնք բարենպաստ պայմաններ կստեղծեին հայկական արտահանողների համար թիրախային շուկաներում:

Արտահանման խթանման միջոցառումների համար պատասխանատու մարմին

2014 թվականի դեկտեմբերի 18-ին ՀՀ կառավարության 1523-Ն որոշմամբ ստեղծվեց Հայաստանի զարգացման հիմնադրամը: Հիմնադրամի հիմնադիրն է Հայաստանի Հանրապետությունը՝ ի դեմս ՀՀ կառավարության, որի լիազորված մարմինը ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունն է: Ի թիվս այլ գործառույթների՝ հիմնադրամի գործառույթներից էին նաև՝

- Հայաստանի Հանրապետության՝ համաշխարհային տնտեսությանն ինտեգրման ծրագրերի իրականացումը.
- արտահանման ներուժ ունեցող ոլորտների և դրանց թիրախային շուկաների բացահայտումը.
- հայկական կազմակերպությունների և (կամ) ձեռնարկատերերի՝ արտահանման ներուժի գնահատումը, դրանց զարգացմանն ու արտահանմանն ուղղված գործունեությանն աջակցությունը, այդ թվում՝ ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ.
- կազմակերպությունների և (կամ) ձեռնարկատերերի՝ ցուցահանդեսներին, տոնավաճառներին, համոեսներին, համաժողովներին, սեմինարներին և այլ համանման միջոցառումներին մասնակցությանն աջակցելը, ինչպես նաև դրանց կազմակերպումը.
- արտահանողների՝ «Մեկ կանգառի կենտրոն» սկզբունքով սպասարկումը:

Հետագայում այս կառույցը դարձավ Հայաստանի արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման հիմնական մարմինը՝ փորձելով խթանել թիրախային ոլորտների արտահանումը:

2018 թվականի մարտին հայտարարվեց հիմնադրամի անվանափոխության («Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամ) և նոր բրենդով հանդես գալու մասին: Ըստ ՀՀ պետական ռեգիստրի տվյալների՝ անվանափոխությունը պաշտոնապես կատարվել է 2018 թվականի հունիսի 28-ին:

Նկար 4. «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի անվանափոխության մասին վկայություն իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության կայքից

ԲԻԶՆԵՍ ԱՐՄԵՆԻԱ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ՀՄԴ

Սպեռու տարրերակ

Մո 2015-02-05
Մո 2017-05-19
Մո 2019-06-07

Մո 2015-08-04
Մո 2018-06-28

Մո 2016-04-27
Մո 2018-07-18

Մո 2016-08-30
Մո 2018-09-25

Մո 2017-02-10
Մո 2018-11-14

Մո 2017-05-02
Մո 2019-03-05

Մո 2017-05-05
Մո 2019-04-08

Կարգավիճակ **Լուծարման գործընթացում գտնվելու կամ գործունեության (գոյության) դադարման մասին պետական միասնական գրանցամատյանում տեղեկություններ գրառված չեն:**

Գրանցման համար **222.160.844603**

Գրառման ամսաթիվ **2019-06-07**

ԶԿԴ **49320259**

Հիմնադրման ամսաթիվ **2015-02-05**

ՀՎՀՀ **02634631**

Կանոնադրական կապիտալը ՀՀ Դրամով **0**

Անվանումներ

• • • • • • • • •

Անվանում	Գրառման ամսաթիվ	Փոփոխության ամսաթիվ
ԲԻԶՆԵՍ ԱՐՄԵՆԻԱ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ	2018-06-28	
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ	2015-02-05	2018-06-28

Կայքը հովանավորվել է ԱԲ-ի կողմից

© 2011-2012 VXSofit Ltd. Revision 1.2.334

Հայաստանի Հանրապետության
Էլեկտրոնային Կառավարման Համակարգ

e-gov.am

Այս անվանափոխության մասին հնարավոր չեղավ գտնել որևէ հրապարակային փաստաթուղթ, բացի անվանափոխության մասին հայտարարություններից, քանի որ, համաձայն հիմնադրամի կանոնադրության 32-րդ կետի 3-րդ ենթակետի՝ կանոնադրության փոփոխությունները կատարվում են հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի որոշմամբ:

Ցավոք, «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի արկածները այսքանով չափարտվեցին: ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը՝ ի պատասխան մեր հարցման, 2019 թվականի հոկտեմբերին տեղեկացրեց, որ 2019 թվականի հունիսի 7-ից ՀՀ կառավարությունը դադարեցրել է իր մասնակցությունը «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի կառավարման խորհրդում: Իսկ 2019 թվականի նոյեմբերի 12-ի գրությամբ³² հստակեցրեց, որ ՀՀ կառավարության մասնակցությունը «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամում դադարեցվել է «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի» 2019 թվականի մարտի 29-ի թիվ 24-Ա որոշմամբ:

Այս փոփոխությունները ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալությունում գրանցվել են 2019 թվականի հունիսի 7-ին: Սա նշանակում է, որ 2019 թվականի հունիսի 7-ից ՀՀ կառավարությունն այլևս ներկայացված չէ Բիզնես Արմենիա հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդում, և հիմնադրամը գործում է ինքնուրույն՝ առանց հաշվետու լինելու ՀՀ կառավարությանը: Ավելին, հանդիսանալով հիմնադիր, ՀՀ կառավարությունը՝ ի դեմս ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության, կարող է **չիմանալ, և չգիտի, թե ովքեր են իր իսկ ստեղծած**

³² ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 12.11.2019թ. թիվ 09.16/10758-2019 գրություն (տե՛ս Հավելված 4):

հիմնադրամի նախագահն ու անդամները («Հիմնադրամի խորհրդի անդամների և նախագահի վերաբերյալ տեղեկատվության նախարարությունը չի տիրապետում:»³³)

Հիմնադրամին սեփականության իրավունքով պատկանող գույքի տիրապետման և պահպանման հարցերը իրենց վերջնական լուծումը ստացան ՀՀ կառավարության 2019 թվականի օգոստոսի 8-ի «Որպես նվիրաբերություն գույք ընդունելու, գույք ամրացնելու և մի շարք ընկերություններ լուծարելու մասին» թիվ 1069-Ա որոշմամբ: Այս որոշմամբ «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամին պատկանող գույքը ամրագրվում է այլ պետական մարմիններին և ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարին հանձնարարվում է եռամսյա ժամկետում ապահովել դրանց հանձնում-ընդունումը: Փաստորեն, **2019 թվականի մարտից ՀՀ կառավարությունը որոշում է չմասնակցել «Բիզնես Արմենիայի» կառավարմանը և միայն վեց ամիս անց սկսում մտածել պետական միջոցներով ձեռք բերված գույքի հեղափոխական ճակատագրի մասին:** Ավելին, այդ ճակատագիրը որոշվում է ոչ մեկ օրվա ընթացքում, այլ լրացուցիչ երեք ամիս է հատկացվում ամբողջ գործընթացն ավարտելու համար:

Հրաժարվելով հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի մասնակցությունից՝ ՀՀ կառավարությունը փաստացի հայտարարում է, որ «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամը չի հանդիսանալու Հայաստանի արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար ՀՀ կառավարության կողմից լիազորված, արտահանողներին աջակցություն տրամադրող մարմինը: Սա հավաստվում է նաև ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունից ստացված գրությամբ³⁴, ըստ որի՝ «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամը արտահանման խրախուսմանն ուղղված միջոցառումների իրականացման համար ՀՀ պետական բյուջեից ստացել է ֆինանսավորում մինչև 2019 թվականի առաջին եռամսյակը ներառյալ, և **ներկայումս հիմնադրամը «ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մասով բյուջեից ֆինանսավորվող ծրագրեր չի իրականացնում»:**

ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը հաստատում է նաև, որ 2019 թվականի հունիսից (Պետական ռեգիստրի գործակալությունում «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի կանոնադրության և տնօրենի պաշտոնական գրանցման ամիսը) հետո ՀՀ կառավարության կողմից արտահանման խթանման և արտահանողների աջակցության նպատակով որևէ կառույց չի ստեղծվել: Այսինքն՝ պաշտոնապես հաստատվում է, որ պետությունը **չունի արտահանման խթանման և արտահանողների աջակցության որևէ կառույց** և այդ միջոցառումներն իրականացնելու է մասնավոր կազմակերպությունների միջոցով: Ավելին, ՀՀ կառավարությունը պատրաստ է **ՀՀ պետական բյուջեից գումարներ հատկացնելու մրցույթով ընտրված մասնավոր կազմակերպության պահպանման ծախսերը ֆինանսավորելու համար:**

³³ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության 04.10.2019թ. թիվ 09.18.13/9690-2019 գրություն (տե՛ս Հավելված 5):

³⁴ Նշված գրությունը:

Անորոշ է նաև «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի կողմից Բեյրութում, Դուբայում և Մոսկվայում հիմնված տեղեկատվական տաղավարների կարգավիճակը: Այս տաղավարների մասին հայտարարվել էր Հայաստանի զարգացման հիմնադրամի 2018 թվականի մարտին կայացած հոգաբարձուների խորհրդի հերթական նիստի ժամանակ: Սակայն ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունից ստացված տեղեկատվության համաձայն՝ այդպիսի տաղավարներ չեն ստեղծվել (առնվազն ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը չունի դրանց մասին տեղեկատվություն):

Նկար 5. ՀՀ պետական ռեգիստրի կայքից՝ «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի կանոնադրության և Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխության վկայություն

ԲԻԶՆԵՍ ԱՐՄԵՆԻԱ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ՀԴԽ						
Ամ 2015-02-05 Ամ 2017-05-19 Ամ 2019-06-07	Ամ 2015-08-04 Ամ 2018-06-28	Ամ 2016-04-27 Ամ 2018-07-18	Ամ 2016-08-30 Ամ 2018-09-25	Ամ 2017-02-10 Ամ 2018-11-14	Ամ 2017-05-02 Ամ 2019-07-05	Ամ 2017-05-05 Ամ 2019-04-08
Նախագահ Նախագահի տեղակալ Նախագահի տեղակալի տեղակալ Նախագահի տեղակալի տեղակալի տեղակալ Նախագահի տեղակալի տեղակալի տեղակալի տեղակալ Նախագահի տեղակալի տեղակալի տեղակալի տեղակալի տեղակալ Նախագահի տեղակալի տեղակալի տեղակալի տեղակալի տեղակալի տեղակալ						
Գրասենյակի համար 222.160.844603 Գրասենյակի ամսաթիվ 2019-06-07 Ձև N 49320259						
Հիմնադրման ամսաթիվ 2015-02-05 ՀՎՀՀ 02634631 Նախագահական կազմակերպչ ՀՀ Գրամի 0						
Փոփոխությունների պատմություն						
Փոփոխությունների տեսակներ Փոփոխության ամսաթիվ Հին փաստաթղթի հ/հ և ամսաթիվ						
Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխություն (15) 2019-06-07 / 2019-06-07						
Նախագահության փոփոխություն (Նոր խմբագրության կանոնադրություն) (11-2) 2019-06-07 / 2019-06-07						
Նախագահության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն) (11-3) 2019-04-08 / 2019-04-08						
Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխություն (15) 2019-03-05 / 2019-03-05						
Գործադիր մարմնի ղեկավարի տվյալների փոփոխություն (15-1) 2018-11-14 / 2018-11-14						
Նախագահության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն) (11-3) 2018-11-14 / 2018-11-14						

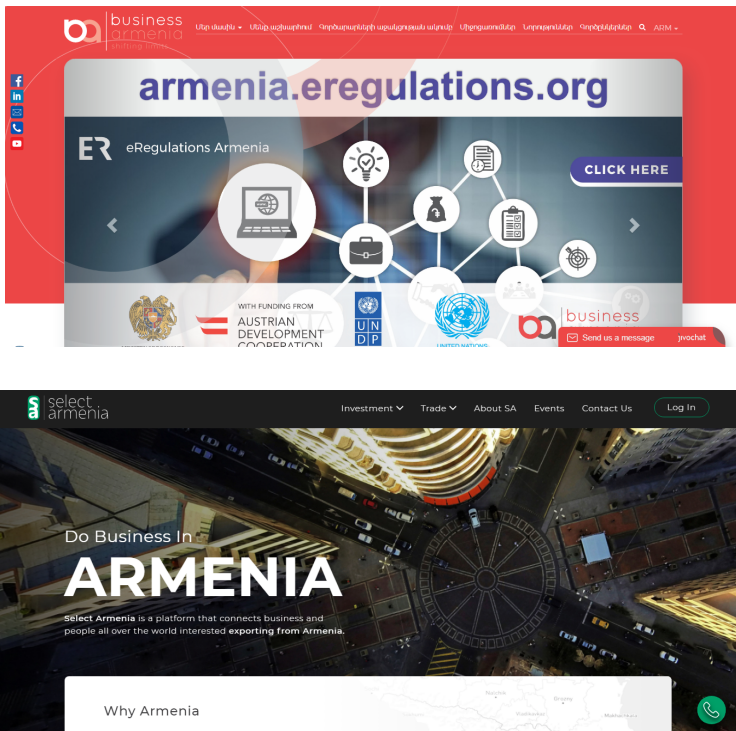
Գրչի մեկ հարվածով պետությունը հրաժարվում է մի կառույցից, որը մոտ հինգ տարի շարունակ (եթե հաշվենք նաև վերջինիս իրականախորդ հանդիսացող Զարգացման հայկական գործակալությունը, ապա դեռևս 1990-ականներից սկսած) ներկայացրել է Հայաստանը միջազգային հարթակներում, համագործակցել միջազգային կազմակերպությունների և կառույցների հետ, նրանց աջակցությամբ իրականացրել է ծրագրեր (օրինակ՝ ԵՄ աջակցությամբ իրականացված ԹՎԻՆԻՆԳ ծրագիրը՝ մոտ 1 մլն եվրո արժողությամբ, Միավորված ազգերի զարգացման ծրագրի, Ավստրիական զարգացման գործակալության, Երևանում Եվրոպայի խորհրդի գրասենյակի և այլն, դոնորների աջակցությամբ իրականացված ծրագրեր), աշխարհի տարբեր երկրներում ստեղծել է գործընկերների ու ներկայացուցիչների հզոր ցանց, կապեր է հաստատել աշխարհահռչակ կազմակերպությունների և Հայաստանում ու արտերկրում գործող հազարավոր գործարարների հետ, նպաստել է երկրի ներսում մասնագիտական կարողությունների զարգացմանը, դառնալով արտաքին առևտրի և ներդրումների խրախուսման համար մասնագետների պատրաստման կարևորագույն օղակ, արտահանողների համար պատրաստել է փաստաթղթեր և նյութեր, ստեղծել է տեղեկատվական հարթակներ՝ 2018 թվականին աշխարհի 23 երկրում ունենալով 35

ներկայացուցիչ³⁵, որոնք գործարար հանդիպումների ընթացքում 16 լեզվով ներկայացրել են Հայաստանի ներդրումային գրավչությունն ու արտահանման ներուժը: Աջակցության իր մեխանիզմների շնորհիվ «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամն իրականացնում էր արտահանման ուղղվածություն ունեցող մշակող արդյունաբերության ոլորտի, պաշտպանական և ազգային անվտանգության կարիքների համար արտադրություն իրականացնող և ճարտարագիտական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների վարկերի տոկոսադրույքների մասնակի սուբսիդավորում (մինչև 5 տոկոսային կետ), տրամադրում էր օտարերկրյա պետությունում ցուցահանդեսներին մասնակցության և տեղական արտադրողների օտարերկրյա պետություններ գործնական այցելությունների կազմակերպման մինչև 50% համաֆինանսավորում և այլն:

Եվ այսօր, ՀՀ կառավարությունը չունի այս ամենի անհրաժեշտությունը և հրաժարվում է դրանցից: Ավելին, հրաժարվում է դրանց նկատմամբ սեփականության իրավունքից՝ անհատույց հանձնելով ստեղծված ոչ նյութական հարստությունը մասնավորի տնօրինմանն ու օգտագործմանը:

³⁵ <https://www.businessarmenia.am/footprint>

Նկար 6. «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի տեղեկատվական հարթակները, 2019թ. հոկտեմբեր

Իսկ ո՞վ է այդ դեպքում իրականացնելու Հայաստանի արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումները և պետության անունից տրամադրելու անհրաժեշտ աջակցություն ու խորհրդատվություն հնարավոր արտահանողներին, ո՞վ է պետության անունից առաջ մղելու հայկական արտադրանքը արտերկրում, ո՞վ է աջակցելու արտահանողներին՝ միջազգային ցուցահանդեսներին և համաժողովներին մասնակցության առումով, ինչպե՞ս պետք է առաջ մղվի հայկական արտադրանքն արտերկրում, ինչպե՞ս պետք է ներկայանա Հայաստանը օտարերկրյա ներդրողներին, ինչպե՞ս պետք է արտերկրի գնորդների մոտ հետաքրքրություն ձևավորվի հայ արտադրողի և հայկական արտադրանքի նկատմամբ:

Այս հարցերի պատասխանները մենք փորձեցինք ստանալ նախ առցանց հասանելի տեղեկատվությունից:

Ինչպես արդեն նշել ենք, ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի հրամանով հաստատվել էր, որ 2019 թվականի 2-4-րդ եռամյակներում, Հայաստանի արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումներն իրականացնելու է մրցույթով ընտրված կազմակերպությունը:

Ցավոք, ո՛չ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության և ո՛չ էլ պետական գնումների պաշտոնական կայքերում չկար արտահանման խրախուսմանն ուղղված ծրագիրն իրականացնելու համար կազմակերպության ընտրության մրցույթի հայտարարություն և

տեղեկատվություն համապատասխան կազմակերպության հետ կնքված պայմանագրի մասին:

Ավելին, այս մասին տեղեկատվություն չկա հրապարակված նաև 2019 թվականի ընթացքում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից շրջանառված 2019 թվականի հունվար-ապրիլ³⁶ և մայիս-սեպտեմբեր³⁷ ամիսների ընթացքում նախարարության կողմից կատարված աշխատանքների ամփոփագրերում (հաշվետվություններում) և ոչ էլ շոշափվել է նախարարի կողմից երկու անգամ (մայիսի 3-ին³⁸ և հոկտեմբերի 14-ին³⁹) անցկացված մամուլի ասուլիսների ընթացքում:

Այսինքն՝ կա՛մ այս թեման ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության համար առաջնային չէ, կա՛մ էլ նախարարությունը չի կատարել որևէ աշխատանք այս ուղղությամբ:

Փորձեցինք այս հարցի վերաբերյալ ստանալ պաշտոնական տեղեկատվություն ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունից:

Համաձայն ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության թիվ 09.16/10286-2019 գրության⁴⁰՝ **«2018 թվականին պետական աջակցությունն և արտահանումն⁴¹ իրականացվել է «Բիզնես Արմենա» հիմնադրամի կողմից, իսկ 2019 թվականին՝ մի հատվածը իրականացնում է՝ Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոնը (ՓՄՁ ԶԱԿ)⁴², իսկ մյուս հատվածը իրականացվում է մրցութային կարգով»:** Այսինքն՝ ըստ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության, 2019 թվականին «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամը չի իրականացրել արտահանման խթանմանն ուղղված պետական աջակցության ծրագրերը, այլ դա իրականացրել է ՓՄՁ ԶԱԿ-ը: Նախարարության այս պատասխանը հակասում է նախարարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 4-ի թիվ 09.18.13/9690-2019⁴³ գրությամբ տրված պատասխանին, ըստ որի **«Հիմնադրամը 2017թ., 2018թ. և 2019 թվականի 1-ին եռամսյակի ընթացքում իրականացրել է համապատասխան փորձերի պետական բյուջեներով նախատեսված մի շարք ծրագրեր՝ ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների, զբոսաշրջության, ներդրումային միջավայրի բարեփոխումների, ինչպես նաև հիմնադրամի կանոնադրական խնդիրների իրականացմանն աջակցության ծրագրերով նախատեսված միջոցառումներ»:**

³⁶ <https://mineconomy.am/media/7655/3566.docx>

³⁷ <https://mineconomy.am/media/9071/final.docx>

³⁸ <https://mineconomy.am/videos/read-more/45>

³⁹ <https://mineconomy.am/news/1864>

⁴⁰ Տե՛ս Հավելված 1:

⁴¹ Փաստորեն «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամը, ըստ էկոնոմիկայի նախարարության, իրականացնում էր նաև արտահանում:

⁴² Ի դեպ, ըստ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մեկ այլ գրության՝ ՓՄՁ ԶԱԿ-ը անվանափոխվել է «Ներդրումների աջակցման կենտրոն» հիմնադրամի:

⁴³ Տե՛ս Հավելված 5:

Ներկայացված պատասխանը **հակասում** է նաև ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության 2019 թվականի նոյեմբերի 12-ի թիվ 09.16/10758-2019 գրությանը, ըստ որի՝ 2019 թվականի առաջին եռամսյակում «Բիզնես Արմեիային» հատկացված գումարից «86 մլն ՀՀ դրամը՝ ծախվել է ծրագրային միջոցառումների վրա, որոնցից են՝ գործարար համաժողովները, ինչպես նաև համանման միջոցառումների մասնակցությունն և/կամ կազմակերպումը, ցուցահանդեսներ կազմակերպում և մասնակցության ապահովում», «2019 թվականին արտահանման խթանման և արտահանողների աջակցության գործառնությունները իրականացվում է՝ մրցույթում հաղթող ճանաչված «Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիա» ՀԿ-ի կողմից» և այլն: Ի դեպ, նախարարության այս վերջին գրությամբ ընդհանրապես անդրադարձ չի կատարվում ՓՄՁ ԶԱԿ-ին⁴⁴:

Ոչ մի իրավական ակտով մենք չգտանք ՓՄՁ ԶԱԿ-ին արտահանման խթանման աշխատանքների պատվիրակումը և դրանց իրականացման համար հատկացված ֆինանսական միջոցների մասին տեղեկատվություն: Հետևաբար, եթե ՓՄՁ ԶԱԿ-ն իրականացել է այդ գործառնությունները, ապա իր կանոնադրական նպատակների իրականացման համար հատկացված գումարների հաշվին: Այսինքն, չի տրամադրել անհրաժեշտ աջակցություն ՓՄՁ-ներին: Հակառակ դեպքում ՓՄՁ ԶԱԿ-ն իրականացրել է արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների ծրագրով նախատեսված գործողությունները՝ առանց համապատասխան ֆինանսական միջոցների: Սակայն, քանի որ այդ գործողությունների մի մասը պարունակում է նաև ֆինանսական աջակցության տարրեր, նշանակում է ՓՄՁ ԶԱԿ-ը չի տրամադրել այդ աջակցությունը: Կամ էլ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը պարզապես չի տիրապետում անհրաժեշտ տեղեկատվությանը, և ՓՄՁ ԶԱԿ-ը 2019 թվականի «մի հատվածում⁴⁵» պատասխանատու չի եղել արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված գործողությունների կատարման համար:

Ըստ էկոնոմիկայի նախարարության թիվ 09.16/10286-2019 գրության՝ 2019 թվականի «մյուս հատվածում» արտահանման պետական աջակցության աշխատանքներն իրանակացրել են մրցութային կարգով ընտրված կազմակերպությունները՝ «Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիա» ՀԿ-ն և «ՓՄՁ ներդրումներ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն» ՓԲԸ-ն:

Ինչպես արդեն նշեցինք, ո՛չ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության և ո՛չ էլ պետական գնումների պաշտոնական կայքերում չկար արտահանման խրախուսմանն ուղղված

⁴⁴ Այս անհամապատասխանությունները ևս մեկ անգամ վկայում են նախարարության անպատասխանատու և անբարեխիղճ աշխատանքի մասին, երբ նույն ստորաբաժանման կողմից, նույն հարցի վերաբերյալ տրվում է միմյանց ամբողջությամբ հակասող տեղեկատվություն:

⁴⁵ Ի դեպ, այս բառակապակցությունը ևս վկայում է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության ոչ պրոֆեսիոնալ աշխատանքի մասին, քանի որ աշխատանքի և ֆինանսական միջոցների հատկացման մեջ չկա տարվա «մի հատված» կամ «մյուս հատված» հասկացություն: Այդ հատվածները նշվում են հստակ՝ անորոշությունը, երկիմաստությունը և ըստ ցանկության մեկնաբանությունը կանխելու նպատակով:

ծրագիրն իրականացնելու համար կազմակերպության ընտրության մրցույթի հայտարարություն և տեղեկատվություն համապատասխան կազմակերպության (կազմակերպությունների) հետ կնքված պայմանագրի մասին: Հետևաբար, հիմք ընդունելով ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության վերոհիշյալ պատասխանը, նշված կազմակերպությունների կայքերից փորձեցինք հասկանալ, թե երբ են սկսվել արտահանման խրախուսմանն ուղղված միջոցառումները և ինչ է կատարվել 2019 թվականի «մյուս հատվածում»:

Նախ անդրադառնանք «ՓՄՁ ներդրումներ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ին: 2018 թվականի դեկտեմբերի 28-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդը վերաձևակերպվել է «ՓՄՁ ներդրումներ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ տրամադրված վարկային կազմակերպության գործունեության թիվ 28 լիցենզիան՝ պայմանավորված ֆիրմային անվանման փոփոխության հետ՝ «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի նոր անվանումն է «Հայաստանի զարգացման և ներդրումների կորպորացիա» ՈՒՎԿ ՓԲԸ:

Այսինքն, **Հայաստանի Հանրապետությունում գոյություն չունի «ՓՄՁ ներդրումներ» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ:** Հետևաբար ակնհայտ է, որ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը, լինելով արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար պատասխանատու մարմին, **տեղյակ չէ իրականացված անվանափոխության** մասին և չի պատկերացնում, թե ինչ կառույցի հետ է կնքում պայմանագիր: Այլապես ինչու է այլ կազմակերպության հետ կնքված պայմանագրի մասին **պաշտոնապես տեղեկացնում** ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը:

«Հայաստանի զարգացման և ներդրումների կորպորացիա» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի կայքից⁴⁶ տեղեկանում ենք, որ 2019 թվականի սեպտեմբերի 5-ին ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության հետ ստորագրվել է ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված պետական աջակցության շրջանակներում «Արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում» 2019 թվականի ծրագրի իրականացման պայմանագիր և, որ արդեն իրականացվել է մեկ կազմակերպության ֆինանսավորում:

Այսինքն՝ ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված «Արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում» միջոցառման իրականացումը փաստացի սկսվել է 2019 թվականի սեպտեմբերին. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի 12.02.2019թ. թիվ 93-Ա

46

<https://dica.am/news/%d5%af%d5%a1%d5%bc%d5%a1%d5%be%d5%a1%d6%80%d5%b8%d6%82%d5%a9%d5%b5%d5%a1%d5%b6-%d5%a1%d5%bb%d5%a1%d5%af%d6%81%d5%b8%d6%82%d5%a9%d5%b5%d5%a1%d5%b4%d5%a2-%d5%a1%d6%80%d5%bf%d5%a1%d5%b0%d5%a1%d5%b6/>

հրամանով նախատեսված էր, որ այդ միջոցառումը պետք է իրականացվի մրցույթով ընտրված կազմակերպության կողմից: Հետևաբար, **մինչև սեպտեմբեր ամիսը չի իրականացվել «Արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում» միջոցառումը և չի ապահովվել «Արտաքին առևտրի համար բարենպաստ միջավայրի հաստատումը պետք է զուգորդվի մեր կազմակերպությունների կողմից այդ շուկաներ ներթափանցելու կարողությունների ուժեղացման ուղղությամբ պետական աջակցության ավելացմամբ» խոսքումը**⁴⁷:

Մեր առցանց ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվեց նաև, որ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը 2019 թվականի օգոստոսի 21-ին Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիայի հետ կնքել է «ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների կազմակերպման» մասին պայմանագիր, որն «ուղղված է արտահանման զարգացմանը և գործարարների աջակցմանը իրենց արտադրանքը արտերկրում ներկայացնելու և արտահանման հնարավորություն ստեղծելու կամ ընդլայնելու համար» (տե՛ս Հավելված 6): Համաձայն ասոցիացիայի նախագահի՝ կազմակերպությունը ամենայն հավանականությամբ մինչև «2020 թվականի մարտ ամիսը աջակցելու է արտահանման աշխատանքները» և աջակցելու է տեղական կազմակերպությունների մասնակցությանը ցուցահանդեսներին, «որը ենթադրում է և՛ խորհրդատվություն, և՛ ֆինանսական որոշակի աջակցություն»⁴⁸:

Օգոստոսից հոկտեմբեր ընկած ժամանակահատվածում, ասոցիացիան ապահովել է տեղական կազմակերպությունների մասնակցությունը արտերկրում կայացած երկու միջոցառումների⁴⁹:

- **Եվրասիական շաբաթ, Բիշկեկ** (Ղրղզստան), սեպտեմբերի 25-27, որին մասնակցել են երեք ստարտափ և Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիան⁵⁰,
- **JUNWEX ոսկերչական ցուցահանդես, Մոսկվա** (Ռուսաստան), սեպտեմբերի 25-29, որին մասնակցել է 6 հայկական կազմակերպություն⁵¹: Հետաքրքիր է, որ միջոցառման կայքում ցուցահանդեսի անցկացման ժամկետ է նշվում սեպտեմբերի 23-27-ը, ասոցիացիայի կայքում՝ սեպտեմբերի 25-29-ը, իսկ ասոցիացիայի նախագահի խոսքում՝ սեպտեմբերի 24-29-ը:

⁴⁷ Քանզի դժվար է պատկերացնել, որ երեք ամսվա ընթացքում կարելի է կատարել մեկ տարվա աշխատանքը և սուբսիդավորել 10 կազմակերպություն:

⁴⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=aznNVkd-YIA&fbclid=IwAR0ytN8byGJdqdyfRkQ9oIIWtohqkmCfvpStdEVA23RN-XWlj-go2ythWk>

⁴⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=aznNVkd-YIA&fbclid=IwAR0ytN8byGJdqdyfRkQ9oIIWtohqkmCfvpStdEVA23RN-XWlj-go2ythWk>

⁵⁰ <https://armenianmarketing.com/hy/news-hy/2019/>

⁵¹ <http://app.junwex.com/exhibition/?event=searchParticipantsByGeo&exhibitionID=40>

Ի դեպ, մասնակցությունը «Եվրասիական շաբաթ» միջոցառմանն անվճար էր, իսկ JUNWEX միջոցառմանը հայկական կազմակերպությունները մասնակցել են ոչ թե մեկ ընդհանուր տաղավարով, այլ առանձին տաղավարներով, դահլիճի տարբեր մասերում:

Եվս մեկ միջոցառում, որին պատրաստվում է աջակցել Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիան, տեղի կունենա 2020 թվականի փետրվարի 10-14-ը Մոսկվայում (PRODEXPO):

Այսքանը թույլ է տալիս կարծիք կազմելու այն մասին, որ մինչև 2019 թվականի սեպտեմբերը ներառյալ՝ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից չէր ընտրվել արտահանման խթանման 2019 թվականի միջոցառումների իրականացման համար պատասխանատու կառույց և 2019 թվականի 2-րդ և 3-րդ եռամսյակներում չի իրականացվել արտահանման խթանմանն ուղղված և ոչ մի միջոցառում:

Հեղևաբար, ՀՀ կառավարությունը՝ ի դեմս ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության, ձախողել է ՀՀ կառավարության ծրագրով նախատեսված «կազմակերպությունների կողմից շուկաներ ներթափանցելու կարողությունների ուժեղացման ուղղությամբ պետական աջակցության ավելացում» խոստման իրականացումը:

Հայաստանը՝ որպես բրենդ

Հայկական ծագման ապրանքները միասնական բրենդի ներքո ներկայացնելու քայլերը սկսվել էին դեռևս 2000-ական թվականների սկզբներից: Նախնական շրջանում բավական ջանքեր գործադրվեցին ամբողջ աշխարհում «Made in Armenia» բրենդը ճանաչելի դարձնելու նպատակով՝ կազմակերպելով հայ արտադրողների մասնակցությունը տարբեր միջոցառային ցուցահանդեսների, պատրաստելով տարբեր տեղեկատվական թերթիկներ և այլն: Այսօր, սակայն, դա այնքան էլ հաճախ չի առաջ մղվում պետական կառույցների կողմից (գուցե և՛ համապատասխան կառույցի բացակայության պատճառով):

«Select Armenia» մաքթեինգային միջոցառումների շարքը և կարգախոսը, որը մշակվել էր «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի կողմից, նպատակ ուներ հավանական ներդրողներին և դիստրիբյուտորական կազմակերպություններին ներկայացնել Հայաստանի առաջնային համարվող ոլորտները և դրանց զարգացման հնարավորությունները: Այդ նպատակով նույնիսկ, Ասիական զարգացման բանկի աջակցությամբ ստեղծվել էր www.selectarmenia.com պորտալը, որտեղ ներկայացված էր տեղեկատվություն Հայաստանի տնտեսության, բիզնես և ներդրումային միջավայրի վերաբերյալ: Ավելին, մարքեթինգային արշավի շրջանակներում «Քայլ արա, ընտրիր Հայաստանը» կարգախոսով պատրաստվել և արտերկրում ներկայացվել էին տեղեկատվական նյութեր Հայաստանի տարբեր ոլորտների վերաբերյալ (տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ, դեղագործություն, էներգետիկա,

գյուղատնտեսություն, ոսկերչություն և տեքստիլ), որը, ըստ «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի նախկին տնօրենի, «ներդրողների ու գործարարների շրջանում ջերմ արձագանքների» է արժանացել և հետաքրքրություն առաջացրել Հայաստանի նկատմամբ:

Ցավոք, պետության և միջազգային դոնոր կազմակերպությունների աջակցությամբ ստեղծված այս կայքն այսօր այլևս չի պարկանում պետությանը, իսկ ներկայացված տեղեկատվությունը, մշակված նյութերը, ոլորտային նկարագրությունները և կարարված զգալի աշխատանքները առանց փոխհատուցման տրվել է մասնավորին ու դարձել վերջինիս սեփականությունը:

Իրականացված ուսումնասիրությունը չբացահայտեց նաև Made in Armenia բրենդի առաջնության կամ նոր բրենդի մշակման ու առաջնության համար կատարվող որևէ քայլ ՀՀ կառավարության կամ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից: Հետևաբար, անհասկանալի է, թե ինչպես է ՀՀ կառավարությունը պատրաստվում Հայաստանը որպես բրենդ դիրքավորել միջազգային շուկայում:

Փորձեցինք գտնել տեղեկատվություն Հայաստանից արտահանվող ապրանքների և ծառայությունների առաջնության նպատակով արտերկրում ՀՀ կառավարության կողմից նախաձեռնված միջոցառումների մասին: Նյու Յորք («Հայաստան»), ՄԱԿ-ում Հայաստանի մշտական ներկայացուցչություն («Հայաստանի թավշյա հեղափոխությունը»), Ալմաթի («Իմ Հայաստան»): Հայաստանի վերաբերյալ նմանատիպ ցուցահանդեսներ են անցկացվել աշխարհի տարբեր երկրներում, որոնք հիմնականում մշակութային միջոցառումներ են և Հայաստանը չեն բրենդավորում ապրանքների ու ծառայությունների արտահանման տեսանկյունից: Բացառություն կարող են լինել թերևս միջազգային տնտեսական ցուցահանդեսներին մասնակցությունը, բայց այստեղ էլ ՀՀ կառավարության դերակատարումը բավականին ցածր է, հատկապես 2019 թվականին, երբ գործարար համաժողովներին, շնորհանդեսներին և համանման միջոցառումներին մասնակցության փոխհատուցում չի նախատեսվել:

Իհարկե, Հայաստանը ակտիվորեն մասնակցում է միջազգային համաժողովներին, քննարկումներին, ցուցահանդեսներին, երկրում կազմակերպվում են միջազգային կարևորություն ունեցող միջոցառումներ (Ֆրանկոֆոնիայի գագաթնաժողով, WCIT 2019, Էներգետիկայի շաբաթ և այլն), որոնց սկզբից դրվել էր դեռևս մի քանի տարի առաջ: Սակայն առանց բրենդի, առանց հստակ ձևակերպված օրակարգի ու նպատակների՝ արտահանման և ներդրումների ոլորտում պետական քաղաքականությունը խրախուսման գործիքների վերածող և Հայաստանը որպես արդյունաբերական արտադրանքի և ներդրումների երկիր առաջնող կառույցի, առանց արտահանողների համար անհրաժեշտ տեղեկատվության տրամադրման, նրանց բարձրորակ աջակցության ցուցաբերման, **անհնարին է երկարաժամկետ հարվածում ապահովել**

արտահանման խթանումն ու ընդլայնումը և Հայաստանը որպես բարձրորակ և բարձրարժեք արտադրանքի երկիր բրենդավորումը:

Ամփոփում

- 2018 թվականի մարտ ամսից մինչ օրս ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից չի նախաձեռնվել և չի ընդունվել ապրանքների և ծառայությունների արտահանման խրախուսմանը և/կամ արտահանման ընթացակարգերի պարզեցմանն ուղղված և ոչ մի իրավական ակտ, չի մշակվել արտահանման խթանման նոր հայեցակարգ կամ ռազմավարություն: Եթե նույնիսկ այն նախաձեռնվել է, ապա դա արվել է առանց հանրային քննարկումների՝ առցանց կայքում (www.e-draft.am) տեղադրելու, այսինքն՝ առանց հանրային քննարկման: **Հետևաբար ՀՀ կառավարության արտահանմանն առնչվող մաքսային ընթացակարգերի և դրանցով պայմանավորված վարչարարության պարզեցման խոստումը չի ապահովվել:**
- Արտահանման խթանմանն ուղղված միջոցառումների համար 2019 թվականին պետական բյուջեով հատկացված 1.072.141,0 հազ. ՀՀ դրամից շուրջ 656 մլն ՀՀ դրամ ուղղվել է արտահանման խթանման հետ առնչություն չունեցող գործողությունների իրականացմանը: Չուտ արտահանման խթանմանն ուղղված քայլերի իրականացման համար հատկացվել է (կամ կհատկացվի) ընդամենը 416.050,5 հազ. ՀՀ դրամ, որը մոտ 40 մլն ՀՀ դրամով պակաս է քան 2018 թվականին ՀՀ պետական բյուջեից այս նպատակով հատկացված գումարը: Ավելին, արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2019թ. ծրագրով չի նախատեսված օտարերկրյա պետությունում կազմակերպվող գործարար համաժողովների, շնորհանդեսների, ինչպես նաև համանման միջոցառումներին մասնակցության ծախսերի փոխհատուցում, ինչը կար 2018 և 2017 թվականների ծրագրերում: **Հետևաբար, 2019 թվականի հոկտեմբերի դրությամբ ՀՀ կառավարությունը չի իրականացրել հայկական կազմակերպությունների կողմից միջազգային շուկաներ ներթափանցելու կարողությունների ուժեղացման ուղղությամբ պետական աջակցության ավելացման խոստումը՝ ֆինանսական աջակցության տրամադրման տեսանկյունից:**
- 2019 թվականի հունիսից ՀՀ կառավարությունը դադարեցրեց իր մասնակցությունը «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդում, դրանով իսկ դադարեցնելով այնպիսի գործառույթների իրականացումը, ինչպիսիք են՝ ա) արտահանողների՝ «Մեկ կանգառի կենտրոն» սկզբունքով սպասարկումը, բ) արտահանման ներուժ ունեցող ոլորտների և

դրանց թիրախային շուկաների բացահայտումը, գ) հայկական կազմակերպությունների և (կամ) ձեռնարկատերերի՝ արտահանման ներուժի գնահատումը, դրանց զարգացմանն ու արտահանմանն ուղղված գործունեությանն աջակցությունը: Հաշվի առնելով նաև «Բիզնես Արմենիա» հիմնադրամի, ՓՄՁ ԶԱԿ-ի և այլ կառույցների շուրջ ստեղծված շիլաշփոթը, մրցութային կարգով ընտրված կազմակերպությունների հետ օգոստոսին և սեպտեմբերին կնքված պայամանագրերը, կարելի է փաստել, որ **2019 թվականի հոկտեմբերի դրությամբ ՀՀ կառավարությունը չի իրականացրել հայկական կազմակերպությունների կողմից միջազգային շուկաներ ներթափանցելու կարողությունների ուժեղացման ուղղությամբ պետական աջակցության ավելացման խոստումը՝ ոչ ֆինանսական (մասնագիտական) աջակցության տրամադրման տեսանկյունից: Ավելին, դեռևս անորոշ է, թե ինչպես է նախատեսվում ՀՀ կառավարությունն իրականացնել իր խոստումը, եթե ամբողջությամբ հրաժարվել է նախկինում պատրաստված նյութերից, հարթակներից, ներկայացուցիչներից և կառույցներից:**

- ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը չի հրապարակում արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության ծրագրերի իրականացման վերաբերյալ հաշվետվություններ՝ դրանով իսկ **չիրականացնելով այդ ծրագրերի կառավարման իր գործառույթները և չապահովելով ՀՀ պետական բյուջեից ծախսվող գումարների և դրանց արդյունավետության ու արդյունքների թափանցիկությունը:**
- ՀՀ կառավարությունը 2019 թվականի հոկտեմբերի դրությամբ չի իրականացրել արտերկրում հայկական ծագման ապրանքները մեկ միասնական բրենդի ներքո ներկայացնելու քայլեր, ինչպես նաև Հայաստանը որպես բարձրորակ և բարձրարժեք արտադրանքի երկիր բրենդավորման միջոցառումներ: Հետևաբար, ՀՀ կառավարության **«արտաքին շուկաներում Հայաստանը՝ որպես բրենդ դիրքավորել» խոստումը 2019 թվականի ընթացքում ևս չի կատարվել:**

ՄԱՍ 3. ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍԵՐՏԻՖԻԿԱՅՄԱՆ ԵՎ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՍԱՆԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կառավարության ծրագիր

Թիրախ 5. Ծագման և որակի համապատասխանության սերտիֆիկացման, ինչպես նաև դրանց համար պահանջվող լաբորատոր փորձաքննությունների հասանելիության և մարչելիության բարձրացումը, հիմնական արտահանման շուկաներում համապատասխանության հավաստման հայաստանյան փաստաթղթերի ճանաչելիության ապահովումն այն հիմնական զարգացումներն են, որոնք պետք է չափեն նշված ուղղությամբ իրականացվող քաղաքականության արդյունքները:

Ծագման հավաստագրի տրամադրում

Ապրանքի ծագման երկրի հավաստագրերի տրամադրումը Հայաստանում իրականացվում է ՀՀ առևտրաարդյունաբերական պալատի կողմից՝ հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 30-ի թիվ 1772-Ն որոշումը⁵²: ՀՀ կառավարության հիշյալ որոշման 3-րդ և 3.1-րդ կետերով սահմանվում են ծագման երկրի հավաստագրերի տրամադրման վճարի չափերը, այդ թվում նաև փորձաքննությունների համար պահանջվող վճարները:

ՀՀ կառավարության հիշյալ որոշումը վերջին անգամ փոփոխության է ենթարկվել 2015 թվականի մայիսի 14-ին՝ ՀՀ կառավարության 514-Ն որոշմամբ: Այսինքն՝ իշխանափոխությունից հետո չեն փոփոխվել ո՛չ ծագման երկրի հավաստագրի տրամադրման ընթացակարգերը, ո՛չ էլ փորձաքննությունների համար պահանջվող վճարները և ժամկետները:

Հետևաբար, ՀՀ կառավարության խոստումը՝ ապահովել փորձաքննությունների հասանելիությունը և մարչելիությունը, ծագման երկրի հավաստագրի տրամադրման առումով չի դեռևս չի կատարվել:

Որակի համապատասխանության սերտիֆիկացում

Համապատասխանության սերտիֆիկացումն անհրաժեշտ է ապրանքի կամ ծառայության որակի հավաստման համար: Համաձայն «Հավատարմագրման մասին» ՀՀ օրենքի՝ համապատասխանության գնահատման ծառայություններ մատուցելու իրավասություն ունենալու համար, համապատասխանության գնահատման մարմինները

⁵² <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=97786>

(այդ թվում՝ փորձարկման լաբորատորիաները) պետք է հավատարմագրված լինեն Հավատարմագրման ազգային մարմնում:

2019 թվականի հոկտեմբերի դրությամբ՝ Հավատարմագրման ազգային մարմնում հավաստագրված էր 87 փորձարկման լաբորատորիա, որոնցից միայն 32-ն ունի գործող հավատարմագրման վկայագիր:

Հավատարմագրման վկայականի գործունեությունը դադարեցրած, հետևաբար նաև համապատասխանության գրանցման իրավունք չունեցող 55 լաբորատորիաներից երեքի վկայագրի գործունեությունը դադարեցվել է 2018 թվականի իշխանափոխությունից հետո: Եվս մեկի գործունեությունը կասեցվել է 2019 թվականին (հավատարմագրման գրանցումը կատարվել էր 2018 թվականի օգոստոսի 30-ին, չորս տարի ժամկետով): Մյուս 51 լաբորատորիաների գործունեությունը դադարեցվել է հավատարմագրման վկայագրի ժամկետի ավարտման հիմքով: Ընդ որում, դրանցից 13-ի վկայագրի ժամկետն ավարտվել է 2018 թվականին:

Արդյունքում, համապատասխանության փորձարկման իրավունք ունի 32 փորձարկման լաբորատորիա, որոնցից 21-ը մասնավոր կազմակերպություններ են: Այսինքն՝ փորձարկման համար անհրաժեշտ վճարները սահմանվում են այս մասնավոր ընկերությունների կողմից՝ ելնելով շահույթ ստանալու վերջիններիս ցանկությունից: Պետությունը չի կարող և իրավունք էլ չունի ստիպել այս ընկերություններին նվազեցնել ծառայությունների համար պահանջվող վճարները: Միակ տարբերակը խրախուսող միջոցառումների իրականացումն է, որը կնվազեցնի վերջիններիս ծախսերը կամ կնպաստի ծառայությունների համար վճարների նվազեցմանը: Ցավոք, մինչ օրս չկա նման որևէ միջոցառում կամ գործառույթ՝ իրականացված պետության կողմից:

Իսկ մասնավոր հատվածի ներկայացուցիչների հետ անցկացված հարցումները փաստում են, որ դեռևս չկան լաբորատոր փորձաքննությունների գնային փոփոխություններ: Փոփոխություններ չեն կատարվել նաև ընթացակարգերում:

Այսպիսով՝ ՀՀ կառավարության խոստումը՝ նպաստել որակի համապատասխանության սերտիֆիկացման, ինչպես նաև դրանց համար պահանջվող լաբորատոր փորձաքննությունների հասանելիության և մարչելիության բարձրացմանը, դեռևս իրականություն չէ:

Ինչ վերաբերում է համապատասխանության հավաստման հայաստանյան փաստաթղթերի ճանաչելիության ապահովմանը, համաձայն ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 24.10.2019թ. թիվ 09.16/10286-2019 գրության (տե՛ս Հավելված 1)՝ «Համապատասխանության գնահատման հայկական փաստաթղթերը ճանաչվում են ԱՊՀ անդամ պետություններում՝ համաձայն 1992 թվականի մարտի 13-ի «Ստանդարտացման, չափագիտության և սերտիֆիկացման ոլորտների համաձայնեցված քաղաքականության անցկացման մասին» համաձայնագրի»:

Հետևաբար, առայժմ որևէ այլ երկրում չեն ճանաչվում համապատասխանության գնահատման հայկական փաստաթղթերը:

«ՀՀ կառավարության 2019-2023 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 16.05.2019թ. թիվ 650-Լ որոշման 1-ին և 2-րդ հավելվածներով, այս ուղղությամբ նախատեսված է միայն հինգ միջոցառում, որոնցից երկուսը՝ 2019 թվականի ընթացքում: Դրանք են՝ չափագիտության ոլորտի զարգացման ռազմավարության մշակումը և վարչապետի աշխատակազմ ներկայացնելը և ՀՀ-ում գործող ոչ պարենային, ԵԱՏՄ գործող տեխնիկական կանոնակարգերի վերանայումը, ԵԱՏՄ նոր մշակվող տեխնիկական կանոնակարգերի մշակմանը մասնակցությունը: Նշված երկու միջոցառումները կատարելու նպատակով մշակվել են իրավական ակտերի նախագծեր, որոնք հասանելի են իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական կայքում (www.e-draft.am)⁵³:

Այնուամենայնիվ, անհասկանալի է, թե ինչպես կարող է նախագծի ներկայացումը ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ՝ նպաստել ծագման և որակի համապատասխանության սերտիֆիկացման, ինչպես նաև դրանց համար պահանջվող լաբորատոր փորձաքննությունների հասանելիության և մատչելիության բարձրացմանը կամ հիմնական արտահանման շուկաներում համապատասխանության հավաստման հայաստանյան փաստաթղթերի ճանաչելիության ապահովմանը:

Համապատասխանության գնահատման հայկական փաստաթղթերի ճանաչելիությունն այլ երկրներում ապահովելու համար անհրաժեշտ է, որպեսզի Հավատարմագրման ազգային մարմինը հանդիսանա Հավատարմագրման միջազգային ֆորումի (IAF), Լաբորատորիաների հավատարմագրման միջազգային համագործակցության (ILAC) անդամ: Այս աշխատանքի ավարտը ՀՀ կառավարության 2019-2023թթ. գործունեության ծրագրի կատարումն ապահովող միջոցառումների ցանկով (ՀՀ կառավարության 16.05.2019թ. թիվ 650-Լ որոշում) նախատեսված է ավարտել 2023 թվականին: Աշխատանքը պահանջում է ինչպես հավատարմագրման մարմնի կարողությունների զարգացում, այնպես էլ անհրաժեշտ վերազինում: Աշխատանք, որը պահանջում է զգալի ռեսուրսների ներդրում:

Սակայն, յուրաքանչյուր օր, որն անցնում է առանց հավաստագրման հայկական փաստաթղթերի միջազգային ճանաչման, բացասական ազդեցություն ունի ինչպես Հայաստանից արտահանումների ծավալի վրա, այնպես էլ Հայաստանի համբավի վրա:

⁵³ <https://www.e-draft.am/projects/1963/about> և <https://www.e-draft.am/projects/2030>

Ամփոփում

- 2019 թվականի հոկտեմբերի դրությամբ Հավատարմագրման ազգային մարմնի ռեեստրում գրանցված և փորձարկման իրավունք ունի 32 փորձարկման լաբորատորիա, որոնցից 21-ը մասնավոր կազմակերպություններ են: Այս մասնավոր կազմակերպություններն իրենք են ընտրում իրենց գնային քաղաքականությունը, և հետևապես ՀՀ կառավարությունը չի կարող ուղղակի ազդեցություն ունենալ նրանց կողմից մատուցվող ծառայությունների գների վրա: Փոփոխություն չի կատարվել նաև փորձաքննությունների ընթացակարգերում: **Հեղափար, որակի համապատասխանության սերտիֆիկացման, ինչպես նաև դրանց համար պահանջվող լաբորատոր փորձաքննությունների հասանելիության և մատչելիության բարձրացման ապահովման համար ՀՀ կառավարության տված խոստումը դեռևս իրականություն չէ:**
- Համապատասխանության գնահատման հայկական փաստաթղթերի ճանաչելիությունն այլ երկրներում ապահովելու համար անհրաժեշտ է, որպեսզի Հավատարմագրման ազգային մարմինը հանդիսանա Հավատարմագրման միջազգային ֆորումի, Լաբորատորիաների հավատարմագրման միջազգային համագործակցության անդամ: Այս աշխատանքը ՀՀ կառավարությունը նախատեսում է ավարտին հասցնել 2023-ին: **Այսինքն՝ 2019 թվականին կարելի է համարել, որ չի ապահովված հայկական փաստաթղթերի ճանաչելիությունն այլ երկրներում: Սակայն, չպետք է մոռանալ, որ յուրաքանչյուր օր, որն անցնում է առանց հավաստագրման հայկական փաստաթղթերի միջազգային ճանաչման, բացասական ազդեցություն ունի ինչպես Հայաստանից արտահանումների ծավալի վրա, այնպես էլ Հայաստանի համբավի վրա:**

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կառավարությունը, մասնավորապես ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը, ամբողջությամբ ձախողել են արտահանման խթանմանն ուղղված ծրագրերի և միջոցառումների իրականացումը 2019 թվականին:

Իսկ այսօր արձանագրված արտահանման աճը ոչ մի կերպ չի կարելի կապել այս մարմինների աշխատանքի հետ, քանի որ 2019 թվականին չեն իրականացվել արտահանողների աջակցության, նրանց անհրաժեշտ խորհրդատվության տրամադրման կամ նոր շուկաներ մուտք գործելու համար նախատեսված աշխատանքների մեծ մասը: Ավելին, այսօր չկան պետական աջակցությամբ գործող այնպիսի կառույցներ, որոնց կարող են այցելել արտահանողները, ներկայացնել իրենց խնդիրները, մշտապես ստանալ աջակցություն կամ անհրաժեշտ մասնագիտական խորհրդատվություն:

ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության և ՀՀ կառավարության անբարեխիղճ և ոչ թափանցիկ գործելաոճը ևս չի նպաստում արտահանման խթանմանը: Իսկ արտահանողների ձեռքբերումները արտահանման շուկաներում առնվազն ազնիվ չէ վերագրել կառավարության գործունեությանը:

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

Հավելված 1. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 24.10.2019թ. թիվ 09.16/10286-2019 գրություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷԿՈՆՈՄԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՏԵՂԱԿԱԼ

0010, ք.Երևան-10, Մ.Մկրտչյան 5.
Հեռ. 011-59-72-07. Ֆաքս 52-65-77
Էլ. փոստ: secretariat@mineconomy.am
Վեբ կայք: www.mineconomy.am

№ 09.16/10286-2019

«24» 10 2019թ

Ձեր № Գ-042
25.10.2019թ"

ERDSC-ի ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՊԱՐՈՆ ԱՇՈՏ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԻՆ

Հարգելի պարոն Կարապետյան,

Ի պատասխան Ձեր գրությամբ հայցվող տեղեկատվության, հայտնում ենք.

1. ՀՀ արդյունաբերության արտահանման թիրախային ոլորտներն են՝ մշակող արդյունաբերության ճյուղերը (մասնավորապես՝ տեքստիլ, սնունդ, խմիչք), իսկ արտահանման երկրներն են՝ ԵԱՏՄ (մասնավորապես՝ ՌԴ), Չինաստան, ԵՄ, Իրան, Սինգապուր:
2. 2018-2019 թվականներին մշակվել և կիրառվել է արտահանման հետևյալ ծրագրերը՝
 - Գործարար համաժողովների (ֆորումների), ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումների մասնակցություն և կազմակերպում,
 - Հայկական ապրանքների՝ նպատակային շուկաներում առաջնորդ, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում,
 - Օտարերկրյա պետությունում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գովազդի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում,
 - Ցուցահանդեսների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում,

• Գործարար կապերի հաստատում

3. 2018-2019 թվականներին ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության նպատակով ծրագրերի իրականացման համար պետական բյուջեից հատկացվել է 500 մլն. ՀՀ դրամ:
4. 2018 թվականին պետական աջակցությունն և արտահանումն իրականացվել է «Բիզնես Արմենա» հիմնադրամի կողմից, իսկ 2019 թվականին՝ մի հատվածը իրականացնում է՝ Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոնը (ՓՄՁ ՋԱԿ), իսկ մյուս հատվածը իրականացվում է մրցույթային կարգով: Ներկայումս նշված մրցույթի հաղթողներն են՝ «Մարքեթինգի Հայկական Ասոցիացիա» ՀԿ-ն և «ՓՄՁ ներդրումներ» ՈւՎԿ ՓԲԸ-ն:
5. 2018թ. հունվարից մինչ 2019թ. հոկտեմբերի 1-ին տասնօրյակը ԵՄ երկրներ «GSP+» ռեժիմի ներքո արտահանումներ իրականացնելու նպատակով՝ «Գրանցված արտահանողների համակարգ»-ում (REX) ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից գրանցվել են 114 ընկերություն (արտադրատեսակներ՝ պղնձի հանքանյութ և խտանյութ, երկաթե համաձուլվածք, մոլիբդենի հանքանյութ և խտանյութ, քիմիական նյութեր և միացություններ, պահածոներ, ալկոհոլային խմիչքներ, տեքստիլ արտադրանք, թանկարժեք քարեր և զարդեր, բնական և գազավորված ջրեր, մեղր, չորացած մրգեր և բանջարեղեն և այլն):
6. Համապատասխանության գնահատման հայկական փաստաթղթերը ճանաչվում են ԱՊՀ անդամ պետություններում՝ համաձայն 1992 թվականի մարտի 13-ի «Ստանդարտացման, չափագիտության և սերտիֆիկացման ոլորտների համաձայնեցված քաղաքականության անցկացման մասին» համաձայնագրի:

Հարգանքով՝

ԱՎԱԳ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Կատարող՝

Արդյունաբերության զարգացման վարչության ավագ մասնագետ, Արմինե Պետրոսյան

Հավելված 2. ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 19.02.2018թ. թիվ 127-Ա հրաման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

Հ Ր Ա Մ Ա Ն

ք.Երևան

19.02 2018թ. № 127-Ա

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆՆ ՈՒՂԴԱԾ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱԾՄԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՆ 2018 ԹՎԱԿԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԵՎ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2017 թվականի դեկտեմբերի 28-ի N 1717-Ն որոշման 13-րդ կետի 3-րդ ենթակետը.

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ՝

1. Հաստատել՝

1) Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2018 թվականի ծրագիրը՝ համաձայն N 1 հավելվածի:

2) Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2018 թվականի ծրագրի միջոցառումների ցանկը՝ համաձայն N 2 հավելվածի:

3) Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2018 թվականի ծրագրի բյուջեն՝ համաձայն N 3 հավելվածի:

2. Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության (այսուհետ՝ Նախարարություն) աշխատակազմի տեղեկատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի պետ Անահիտ Խեչոյանին՝ ապահովել սույն հրամանի տեղադրումը Նախարարության պաշտոնական կայքէջում:

3. Նախարարության աշխատակազմի ղեկավարին՝ Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2018 թվականի ծրագրի իրականացման նպատակով Հայաստանի Զարգացման Հիմնադրամի (այսուհետ՝ Հիմնադրամ) և «Հայաստանի Զարգացման և Ներդրումների Կորպորացիա» ՈւՎԿ ՓԲԸ-ի հետ կնքել դրամաշնորհի տրամադրման պայմանագիր:

ՍՈՒՐԵՆ ԿԱՐԱՅԱՆ

Հավելված N 1
Հայաստանի Հանրապետության
տնտեսական զարգացման և ներդրումների
նախարարի 2018 թվականի
փետրվարի 19-ի N 127-Ա հրամանի

2018 ԹՎԱԿԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆՆ ՈՒՂՂԱԾ
ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ
ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

I. ԾՐԱԳՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

1. Հայաստանի Հանրապետության կայուն տնտեսական զարգացման տեսանկյունից Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը կարևորում է արտահանմանն ուղղված պետական աջակցությունը՝ համապատասխան գործիքների կիրառմամբ:

2. 2013 թվականից սկսած Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից մեկնարկել է Պետական աջակցություն Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման շարունակական ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր), որն ուղղված է արդյունաբերական արտադրանքի (ծառայությունների) արտահանելի հատվածի ընդլայնմանը և արտահանման ներուժ ունեցող կազմակերպությունների կարողությունների զարգացմանը:

3. 2017 թվականի ընթացքում ծրագրի իրականացման շրջանակներում շուրջ 550 արդյունաբերական կազմակերպություններ ստացել են պետական աջակցություն տարբեր ուղղություններով, ինչը դրական է ազդել այդ ընկերությունների արտահանման և արտադրության ծավալների աճի վրա: Ծրագրի շրջանակներում կազմակերպվել են նաև մի շարք համաժողովներ, շնորհանդեսներ, գործարար հանդիպումներ, դիստրիբյուտորական այցեր և այլ միջոցառումներ, մասնավորապես՝

1) գործարար համաժողովների (ֆորումների), շնորհանդեսների, ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումների մասնակցություն և (կամ) կազմակերպում. կազմակերպվել կամ մասնակցություն է եղել թվով 12 գործարար համաժողովների,

որոնց շրջանակներում կնքվել է 11 հուշագիր, 1 էքսկլյուզիվ պայմանագիր և ձեռք են բերվել մի շարք պայմանավորվածություններ:

2) արդյունաբերության ոլորտի ընկերություններին օժանդակության ցուցաբերում՝ ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ.

ա. արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում. Սուբսիդավորվել է թվով 10 սուբյեկտ, որոնց տրամադրված վարկերի ընդհանուր գումարը կազմել է 887,0 մլն ՀՀ դրամ: Վարկերի սուբսիդավորման ընդհանուր գումարը կկազմի շուրջ 65,5 մլն ՀՀ դրամ:

3) հայկական ապրանքների նպատակային շուկաներում առաջնորդ, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում.

ա. օտարերկրյա պետությունում և (կամ) Հայաստանում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գովազդի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում. Կազմակերպվել է հայկական ապրանքների համառոտ-միջոցառում՝ ներկայացնելով խմիչքների և սննդարդյունաբերության ոլորտների 10 հայկական ընկերությունների արտադրանքը՝ Աբու Դաբիում կայացած «Հայաստան-Արաբական Միացյալ Էմիրություններ» ներդրումային համաժողովի շրջանակներում, ինչպես նաև տպագրվել են մի շարք տեղեկատվական նյութեր:

բ. ցուցահանդեսների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում. Կազմակերպվել և (կամ) մասնակցություն է եղել 10 միջազգային ոլորտային ցուցահանդեսներին, որոնց արդյունքում կնքվել է շուրջ 100 արտահանման պայմանագրեր՝ մոտ 5.4 մլրդ ՀՀ դրամի չափով:

գ. գործարար կապերի հաստատում. Կազմակերպվել են օտարերկրյա 8 ընկերությունների ներկայացուցիչների ճանաչողական այցեր Հայաստան:

II. ԾՐԱԳՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

4. Ծրագրի մշակման համար հիմք են՝

1) Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի նախընտրական ծրագիրը.

2) «Հայաստանի Հանրապետության 2018 թվականի պետական քույքի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը:

3) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2017 թվականի դեկտեմբերի 28-ի N 1717-Ն որոշման 13-րդ կետի 3-րդ ենթակետը:

4) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից 2011 թվականի դեկտեմբերի 15-ի նիստի N 49 արձանագրության 9-րդ կետով հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությունը» (այսուհետ՝ ռազմավարություն):

5) Ռազմավարության իրականացման և համակարգման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2012 թվականի փետրվարի 29-ի N 178-Ն որոշմամբ ստեղծված Հայաստանի Հանրապետության վարչապետին կից Արդյունաբերական խորհրդի կողմից հավանության արժանացած ոլորտային ռազմավարությունները և դրանց իրականացումն ապահովող գործողությունների ծրագրերը:

6) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և համապատասխան ոլորտների ներկայացուցիչների միջև ստորագրված հուշագրերը:

III. ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

5. Ծրագրի նպատակներն են՝

1) ռազմավարությամբ սահմանված ոլորտային ռազմավարություններով ամրագրված նպատակների իրագործման ապահովումը:

2) պետական աջակցության գործիքների կիրառման միջոցով արդյունաբերական արտադրանքի արտահանման ծավալների ավելացման խթանումը:

3) արտահանելի հատվածի ընդլայնումը, մասնավորապես՝ արտահանման տեսականու և շուկաների դիվերսիֆիկացմանը նպաստելը:

4) արտաքին շուկաներում հայկական արտադրանքի ներկայացվածությանը նպաստելը:

5) տնտեսության տեխնիկական և տեխնոլոգիական վերազինմանն աջակցելը:

6) Հայաստանի Հանրապետության մարզերում տնտեսական և ներդրումային ակտիվության բարձրացմանը նպաստելը:

6. Ծրագրի նպատակների ապահովման ուղղությամբ նախատեսվում է՝

1) պետական աջակցության առկա գործիքների կիրառման շարունակականության և արդիականացման ապահովում:

2) արտաքին շուկաներում հայկական ապրանքների առաջնորդման գործիքների կիրառում:

3) արդյունաբերական ոլորտներում կադրային ներուժի պահպանման ու զարգացման նպատակով ուսուցողական ծրագրերի իրականացում՝ ըստ անհրաժեշտության:

4) Ծրագրով սահմանված նպատակների իրագործման արդյունքում ակնկալվում է՝

Նպատակ	Ցուցանիշ
Մշակող արդյունաբերության արտադրանքի արտահանման ծավալների աճ	Առնվազն 3 %
Արտահանման տեսականու և/կամ շուկաների դիվերսիֆիկացում	Առնվազն երեք նոր շուկա մուտքի ապահովում և/կամ գործող շուկաներում տեսականու ընդլայնում

IV. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

7. Ծրագրի իրականացման սկզբունքներն են՝

1) սույն Հավելվածի 8-րդ կետով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվում են Հիմնադրամի, «Հայաստանի Զարգացման և Ներդրումների Կորպորացիա» ՈւՎԿ ՓԲԸ-ի և այլ կառույցների միջոցով՝ սույն ծրագրով, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից 2011 թվականի դեկտեմբերի 15-ի նիստի N 49 արձանագրության 9-րդ կետով հավանության արժանացած ռազմավարությամբ սահմանված ոլորտային ռազմավարությունների իրականացումն ապահովող գործողությունների ծրագրերով նախատեսված աջակցող այլ կառույցների հետ համագործակցությամբ:

2) պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության խորացումը:

3) ծրագրի շրջանակներում տրամադրվող պետական աջակցությունը տարածվում է մշակող արդյունաբերության ոլորտների արտահանող կազմակերպությունների վրա:

ա. սույն Հավելվածի 8-րդ կետի 2-րդ ենթակետի ա. պարբերությամբ նախատեսված միջոցառման շրջանակներում պետական աջակցությունը տարածվում է նաև պաշտպանական և ազգային անվտանգության կարիքների համար արտադրություն իրականացնող և ճարտարագիտական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների վրա:

4) միջազգային և օտարերկրյա դոնոր կազմակերպությունների հետ փոխհամաձայնությունների շրջանակներում համատեղ ծրագրերը կիրականացվեն համաֆինանսավորման սկզբունքով՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

5) Հիմնադրամը սույն ծրագրի 8-րդ կետի 1-ին ենթակետով և 3-րդ ենթակետի «ա» ու «գ» պարբերություններով նախատեսված միջոցառումների իրականացման նպատակով կարող է այլ կառույցների հետ կնքել դրամաշնորհային պայմանագիր՝ համաձայնեցնելով Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության հետ:

Վ. ԾՐԱԳՐԻ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

8. Ռազմավարության իրականացման ուղղությամբ նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները՝

1) գործարար համաժողովների (ֆորումների), շնորհանդեսների, ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումների մասնակցություն և (կամ) կազմակերպում. ենթածրագրի շրջանակներում նախատեսված միջոցառումները նպատակաուղղված են օտարերկրյա պետությունում և (կամ) Հայաստանում օտարերկրյա ու հայկական ընկերությունների, պոտենցիալ ներդրողների, սփյուռքահայ գործարարների, պաշտոնական պատվիրակությունների մասնակցությամբ Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության, նրա առանձին ոլորտների և կազմակերպությունների զարգացման հնարավորությունների, ներդրումային ծրագրերի ներկայացմանը և քննարկմանը: Ենթածրագրի շրջանակներում ակնկալվում է մասնակցել և (կամ) կազմակերպել առնվազն 3 շնորհանդես և (կամ) համաժողով և (կամ) այլ համանման միջոցառումներ, անհրաժեշտության դեպքում, ենթածրագրի շրջանակներում, ներգրավելով շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների պաշտոնական

ներկայացուցիչներին: Աջակցությունը տրամադրվում է Հիմնադրամի կողմից սահմանված կարգով՝ օտարերկրյա պետությունում կազմակերպվող միջոցառումներին մասնակցության համար կատարված ծախսերի փոխհատուցման ձևով՝ մինչև 50 տոկոսի չափով:

2) արդյունաբերության ոլորտի ընկերություններին օժանդակության ցուցաբերում՝ ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ:

ա. արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում.

Ենթաձրագիրը նախատեսում է արտահանման ուղղվածություն ունեցող մշակող արդյունաբերության ոլորտի, պաշտպանական և ազգային անվտանգության կարիքների համար արտադրություն իրականացնող և (կամ) ճարտարագիտական ծառայություններ մատուցող, ինչպես նաև Հավելված 1-ի 9-րդ կետով սահմանված սահմանամերձ համայնքներում արտադրություն իրականացնող կազմակերպություններին «Հայաստանի Զարգացման և Ներդրումների Կորպորացիա» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի կողմից տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների մասնակի սուբսիդավորում: Սուբսիդավորվելու է վարկի տոկոսադրույքի մինչև 5 (հինգ) տոկոսային կետին համարժեք գումարը վարկի առաջին 2 (երկու) տարվա համար, «ՆԱՍԴԱՔ ՕԷՄԵՔՍ Արմենիա» ԲԲԸ ֆոնդային բորսայում ցուցակված տնտեսվարողների դեպքում՝ մինչև 5 (հինգ) տարվա համար, իսկ Հավելվածի 1-ի 9-րդ կետով սահմանված սահմանամերձ համայնքներում գործունեություն իրականացնող տնտեսվարողներին տրամադրվող վարկերը սուբսիդավորվելու են Հավելվածի 1-ի 9-րդ կետի 2-րդ ենթակետով սահմանված չափով: Ենթաձրագրի շրջանակներում ակնկալվում է վարկի տոկոսադրույքի սուբսիդավորման աջակցություն տրամադրել առնվազն 10 սուբյեկտի,

3) հայկական ապրանքների նպատակային շուկաներում առաջնորդում, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում.

ա. օտարերկրյա պետությունում և (կամ) Հայաստանում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գովազդի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում Ենթաձրագրի շրջանակներում նախատեսվում է գովազդային արշավների կազմակերպում, այդ թվում՝ հայկական արտադրանքի վերաբերյալ թույլտվությունների և կատալոգների հրատարակում, էլեկտրոնային ռեսուրսների պատմիչում, արտահանման շուկաների վերաբերյալ տեղեկատվական նյութերի ձևափոխում և տրամադրում ընկերություններին, հայկական բրենդների ձևավորման, օտարերկրյա պե-

տությունում և (կամ) Հայաստանում հայկական արտադրանքի համտեսների, շնորհանդեսների, մրցույթների ու նորաձևության ցուցադրությունների, ինչպես նաև այլ նմանատիպ միջոցառումների մասնակցության և (կամ) կազմակերպմանն աջակցություն, անհրաժեշտության դեպքում, ենթաձրագրի շրջանակներում, ներգրավելով շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների պաշտոնական ներկայացուցիչներին: Ենթաձրագրի շրջանակներում նախատեսվում է նաև միջոցառումներին պետական կառույցների ներկայացուցիչների մասնակցության ապահովում: Ընդհանուր առմամբ, ենթաձրագրի շրջանակներում ակնկալվում է նպատակային շուկաներում և (կամ) Հայաստանի Հանրապետությունում տեղական արտադրանքի առաջնորդման առնվազն 5 միջոցառման կազմակերպում և (կամ) մասնակցություն:

բ. ցուցահանդեսների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում ենթաձրագրի շրջանակներում նախատեսվում է թիրախային շուկաներում և Հայաստանում մշակույթ արդյունաբերության ոլորտների կազմակերպություններին ցուցահանդեսներին մասնակցության աջակցության տրամադրում: Օտարերկրյա պետությունում կամ Հայաստանում ցուցահանդեսներին մասնակցությունը և (կամ) կազմակերպումը կարող են լինել հետևյալ ձևաչափերով՝ **միասնական հայկական տաղավարով մասնակցություն**, այս դեպքում մասնակցության կազմակերպումն իրականացվում է միասնական տաղավարի սկզբունքով, որի վարձակալության, կառուցապատման, ձևավորման և դրա հետ կապված տպագրական նյութերի, կահույքի և սարքավորումների վարձակալության, մասնակիցների գրանցման ծախսերն իրականացվում են ձրագրի շրջանակներում Հիմնադրամի կողմից: **Առանց միասնական տաղավարի մասնակցություն**, այս դեպքում տաղավարների ձեռքբերման, կազմակերպչական աշխատանքների իրականացման և մասնակիցների ծախսերի շուրջ 50 տոկոսն իրականացվում է համաֆինանսավորման սկզբունքով: **Անհատական մասնակցություն**, այս դեպքում ընկերությունները, նախապես համաձայնեցնելով Հիմնադրամի հետ, մասնակցում են ցուցահանդեսներին՝ ներկայացնելով և հիմնավորելով ծախսերը, ստանում են փոխհատուցում՝ շուրջ 50 տոկոսի չափով: Ընդհանուր առմամբ, ենթաձրագրի շրջանակներում ակնկալվում է աջակցել ընկերություններին՝ առնվազն 7 ցուցահանդեսի մասնակցելու նպատակով: Ցուցահանդեսների կազմակերպման և (կամ) մասնակցության աջակցության տրամադրման կարգը սահմանում է Հիմնադրամը:

գ. գործարար կապերի հաստատում ենթաձրագրի շրջանակներում նախատեսվում է աջակցության տրամադրում՝ Հայաստանի Հանրապետություն օտարերկրյա գործարարների, դիստրիբյուտորների, մասնագետների, շահագրգիռ կառույցների ներկայացուցիչների գործարար այցելության, տեղական արտադրողների օտարերկրյա պետություն գործնական այցելությունների կազմակերպման նպատակով: Սույն միջոցառումը կնպաստի աշխատանքային կապերի ստեղծմանը և հնարավոր արտահանման գործընկերների ձեռքբերմանը: Ընդհանուր առմամբ, ենթաձրագրի շրջանակներում ակնկալվում է աջակցել (կազմակերպել) արտահանման օժանդակող կառույցների, դիստրիբյուտորների առնվազն 60 ներկայացուցչի այցելությանը Հայաստանի Հանրապետություն և (կամ) տեղական արտադրողների այցելությանը օտարերկրյա պետություն: Ակնկալվում է արդյունաբերական ոլորտի տնտեսվարող սուբյեկտներին ցուցաբերել աջակցություն՝ կատարված ծախսերի փոխհատուցման ձևով՝ մինչև 50 տոկոսի չափով:

4) ուսումնական դասընթացների մշակման, կազմակերպման և իրականացման ֆինանսավորում ենթաձրագրի շրջանակներում նախատեսվում է մշակող արդյունաբերության ոլորտների ընկերությունների և ազատ ունկնդիրների կառուցվածքային զարգացում: Մասնավորապես՝ նախատեսվում է արդիական տեխնոլոգիաների ու նեղ մասնագիտացված ուղղություններով Հայաստանում և (կամ) օտարերկրյա պետությունում ուսուցման ու վերապատրաստման կազմակերպում և անհատական խորհրդատվության տրամադրում՝ ներգրավելով որակավորված մասնագետներ պետական, մասնավոր, գիտական շրջանակներից, այդ թվում՝ օտարերկրյա պետությունից: Սույն միջոցառումը կարող է ներառել արտադրության կազմակերպման, մարքեթինգի, մտավոր սեփականության իրավունքի, ֆինանսական հոսքերի կառավարման, ապահովագրության, անձնակազմի կառավարման, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, ինչպես նաև մշակող արդյունաբերության ոլորտների արհեստագործական և այլ մասնագիտական դասընթացների իրականացում: Ենթաձրագրի շրջանակներում ակնկալվում է ապահովել առնվազն 1 դասընթացի կազմակերպում, ընդ որում՝ դասընթացներն իրականացվում են ըստ անհրաժեշտության՝ ոլորտի ներկայացուցիչների հետ համաձայնեցված և (կամ) շուկայի պահանջարկի ուսումնասիրությունների հիման վրա:

5) արտահանման բնագավառում ծագող խնդիրների և դրանց լուծմանն ուղղված հետազոտության իրականացում ենթաձրագրի շրջանակներում ակնկալվում է իրականացնել 1 հետազոտություն:

Միջոցառումը կիրականացվի ըստ անհրաժեշտության՝ մշակող արդյունաբերության ոլորտների կազմակերպությունների և ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության առաջարկների հիման վրա:

9. Սույն ծրագրի 8-րդ կետով նախատեսված միջոցառումների շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2015 թվականի հունվարի 15-ի N 30-Ն որոշմամբ հաստատված ցանկում ներառված սահմանամերձ համայնքներում գործունեություն իրականացնող կազմակերպություններին աջակցությունը տրամադրվում է հետևյալ սկզբունքներով՝

1) սույն ծրագրի 8-րդ կետի 1-ին ենթակետի, 2-րդ ենթակետի «ա» պարբերության, 3-րդ ենթակետի «բ» (առանց միասնական տաղավարի և անհատական մասնակցություն) և «գ» պարբերությունների մասով ծախսերի փոխհատուցում և (կամ) համաֆինանսավորում՝ մինչև 75 տոկոսի չափով:

2) սույն ծրագրի 2-րդ ենթակետի «ա» պարբերության մասով տոկոսադրույքի մասնակի սուբսիդավորում՝ մինչև 5 (հինգ) տարվա մեարման ենթակա տոկոսագումարները՝ մինչև 9 (ինը) տոկոսային կետին համարժեք գումարի չափով:

VI. ԾՐԱԳՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄԸ

10. Սույն ծրագրի 8-րդ կետով նախատեսված միջոցառումները կիրականացվեն Հայաստանի Հանրապետության 2018 թվականի պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ՝ 528000.0 հազ. դրամի չափով և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ չարգելված այլ միջոցների հաշվին (մասնավոր հատվածի և այլ շահագրգիռ կողմերի համաֆինանսավորմամբ):

Հավելված N 2
Հայաստանի Հանրապետության
տնտեսական զարգացման և ներդրումների
նախարարի 2018 թվականի
փետրվարի 19-ի N 127-Ա հրամանի

Մ Ի Զ Ո Ց Ա Ռ ՈՒ Մ Ն Ե Ր Ի Ց Ա Ն Կ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆՆ ՌԱԴԿԱԾ ԱՐԶՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ԱՍԽԱՏԵՍԱԿԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԴԵՏԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ 2018 ԹՎԱԿԱՆԻ

ԾԱՆԳՐԻ

NN ը/կ	Մ ի շ յ ճ ա տ ու մ ը	Ա կ ը ն կ ա կ լ ու ղ ա ր ր ր ու ն ջ ը	Կ ա տ ա ր ու ը	Կ ա տ ա ր ն ա ն ժ ա մ կ ե ու ը	Ֆ ի ն ա ն ա լ ու ղ ա ն աղ ք յ ու ը
1	2	3	4	5	6
1.	Գործարարի համաժողովներին (ֆորումներին, ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումներին նկատմամբ իրենց միջոցառումները կազմակերպում	1. Ակնկալվում է նախագիծը և (կամ) կազմակերպել առնվազն 3 շտրիհանդես և (կամ) համաժողով և (կամ) այլ համանման միջոցառումներ	<< տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն Հայաստանի զարգացման իրմնադրամ (համանախարարություն)	2018թ. ընթացքում	<< պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
2.	Մշակող, արդյունաբերության ոլորտների ընկերություններին օժանդակության ցուցաբերում՝ ֆինանսական գործիքներին կիրառմանը				

	1) արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի ստուգարկարտ	Ենթաձևերի շրջանակներում ակնկալվում է վարկի տրոստարդի մասնակի ստուգարկարտման աջակցություն տրամադրել ամսվաձև 10 տրվելի	ՀՀ տնտեսական զարգացման և ենդրումների նախարարության «Հայաստանի Ջարգացման և Ենդրումների Կորպորացիա» ՈՒՎԿ ՓԲԸ (իսանձախություն)	2018թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
3.	Հայկական ապրանքների՝ նպատակալին շուկաներում առաջնորդ, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում				
	1) օգտագործող սեւորդումում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գրվածքի և հասարակական կայքի ձևավորման (ԲԲ) միջոցառումների կազմակերպում և կրականացում	1. Ենթաձևերի շրջանակներում ակնկալվում է նպատակալին շուկաներում և (կամ) Հայաստանի Հանրապետությունում տեղական արտադրանքի առաջնորդն ամսվաձև 5 միջոցառման կրականացում և (կամ) կազմակերպում	ՀՀ տնտեսական զարգացման և ենդրումների նախարարության Հայաստանի զարգացման հիմնարկում (իսանձախություն)	2018թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
	2) ցուցանիշների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում	1. Ենթաձևերի շրջանակներում ակնկալվում է կազմակերպել և (կամ) մասնակցել ամսվաձև 7 ցուցահանդեսի	ՀՀ տնտեսական զարգացման և ենդրումների նախարարության Հայաստանի զարգացման հիմնարկում (իսանձախություն)	2018թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
	3) գործարար կապերի հաստատում	1. Ենթաձևերի շրջանակներում ակնկալվում է աջակցել (կազմակերպել) արտադրանքներն օժանդակող կառույցների, դիտորդությունների ամսվաձև 60 կառույցների այլություններ Հայաստան և (կամ) ներկայացուցիչ այլություններ Հայաստան և (կամ)	ՀՀ տնտեսական զարգացման և ենդրումների նախարարության (իսանձախություն)	2018թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ

	տեղական պրոյեկտների գործադիր այցելությունը օտարերկրյա պետություն	Հայաստանի գաղափարային հիմնարկում (համաձայնությունը)		միջոցներ
4.	Ուսումնական դասընթացների մշակման, կազմակերպման և իրականացման ֆինանսավորում	Էլեկտրոնային շրջանակներում ակնկալվում է ապահովել առնվազն 1 դասընթացի կազմակերպում ՀՀ տնտեսական ներդրումների նախարարություն Հայաստանի գաղափարային հիմնարկում (համաձայնությունը)	2018թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
5.	Արտահանման բնագավառում ծաքող խնդիրների և դրանց լուծման ուղղված հետազոտության իրականացում	Էլեկտրոնային շրջանակներում ակնկալվում է իրականացնել 1 հետազոտություն: Միջոցառումը կիրականացվի ըստ ամերիկացիների նշակող արդյունաբերության ուղղումների կազմակերպությունների և ՀՀ տնտեսական գաղափարային և ներդրումների նախարարության առաջարկների հիման վրա: (համաձայնությունը)	2018թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ

Հավելված N 3
Հայաստանի Հանրապետության
տնտեսական զարգացման և ներդրումների
նախարարի 2018 թվականի
փետրվարի 19-ի N 127-Ա հրամանի

ԲՅՈՒՋԵ
ՀՀ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԴԵՏԱԿԱՆ ԱՋԱՑՈՒԹՅԱՆ 2018
ԹՎԱԿԱՆԻ ԾՐԱԳՐԻ

		հազար դրամ
Հ/Հ	ԾԱԽՍԵՐԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄՆԵՐԸ /ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ/	Գումարը
1	Գործարար համաժողովներին (ֆորումներին), ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումներին մասնակցություն և (կամ) կազմակերպում	160,000.0
2	Մշակող արդյունաբերության ոլորտների ընկերություններին օժանդակության ցուցաբերում՝ ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ	102,000.0
2,1	Արտադրական գործունեության վարկավորման սուբսիդավորում	102,000.0
3	Հայկական ապրանքների՝ նպատակային շուկաներում առաջնորդ, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում,	260,000.0
3,1	Օտարերկրյա պետություններում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գովազդի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում	12,000.0
3,2	Ցուցահանդեսների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում	242,000.0
3,3	Գործարար կապերի հաստատում	6,000.0
4	Ուսումնական դասընթացների մշակման, կազմակերպման և իրականացման ֆինանսավորում	6,000.0
5	Արտահանման բնագավառում ծագող խնդիրների և դրանց լուծմանն ուղղված հետազոտության իրականացում*	
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		528,000.0

*Ծրագրային միջոցառումը կիրականացվի ըստ անհրաժեշտության համապատասխան ֆինանսական միջոցների առկայության դեպքում, որը կարող է ֆինանսավորվել ՀՀ պետական բյուջեից և/կամ ՀՀ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից

Հավելված 3. ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարի 12.02. 2019թ. թիվ 93-Ա հրաման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀՐԱՄԱՆ

ք. Երևան

«12» 02 2019թ. № 93 Ա

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆՆ ՈՒՂՂԱԾ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՆ 2019 ԹՎԱԿԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐԸ,
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ ԵՎ ԲՅՈՒՋԵՆ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2018 թվականի դեկտեմբերի 27-ի N 1515-Ն որոշման 13-րդ կետի 1-ին ենթակետի «գ» պարբերությունը:

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ՝

1. Հաստատել՝

1) Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2019 թվականի ծրագիրը՝ համաձայն N 1 հավելվածի:

2) Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2019 թվականի ծրագրի միջոցառումների ցանկը՝ համաձայն N 2 հավելվածի:

3) Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության 2019 թվականի ծրագրի բյուջեն՝ համաձայն N 3 հավելվածի:

2. Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության (այսուհետ՝ Նախարարություն) տեղեկատվության և հասարակայնության հետ կապերի բաժնի պետ Անահիտ Խեչոյանին՝ ապահովել սույն հրամանի տեղադրումը Նախարարության պաշտոնական կայքէջում:

3. Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության (այսուհետ՝ Նախարարություն) արդյունաբերական քաղաքականության վարչության պետ Արմեն Եգանյանին՝ հրամանի հաստատումից հետո ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմ:

4. Նախարարության գլխավոր քարտուղարին՝

1) Սույն հրամանը հաստատվելուց հետո 5-օրյա ժամկետում Բիզնես Արմենիա Հիմնադրամի (այսուհետ՝ Հիմնադրամ) հետ կնքել սույն հրամանի 1-ին կետի 2-րդ ենթակետով հաստատված միջոցառումների իրականացումն ապահովելու նպատակով 178,346.1 հազար դրամի (որից 97,636.0 հազար դրամը պահպանման ծախսեր) դրամաշնորհի տրամադրման պայմանագիր՝ սահմանելով, որ ծրագրով նախատեսված միջոցառումների կատարումն ավարտվի մինչև 2019 թվականի մարտի 31-ը:

2) Սույն հրամանը հաստատվելուց հետո 10-օրյա ժամկետում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի դեկտեմբերի 24-ի N 1937-Ն որոշմամբ սահմանված կարգով ապահովել 2019 թվականի ծրագրով 2-4 եռամսյակներում նախատեսված միջոցառումների իրականացման նպատակով կազմակերպության ընտրության մրցութային հանձնաժողովի ստեղծումը:

Հավելված N 1
Հայաստանի Հանրապետության
տնտեսական զարգացման և ներդրումների
նախարարի 2019 թվականի
ֆեբրվարի 12-ի N *03*-Ա հրամանի

2019 թ ՎԱԿԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆՆ ՈՒՂՂԱԾ
ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ
ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

I. ԾՐԱԳՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

1. Հայաստանի Հանրապետության կայուն տնտեսական զարգացման տեսանկյունից Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը կարևորում է արտահանմանն ուղղված պետական աջակցությունը՝ համապատասխան գործիքների կիրառմամբ:

2. 2013 թվականից սկսած Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից մեկնարկել է Պետական աջակցություն Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման շարունակական ծրագիրը (այսուհետ՝ Ծրագիր), որն ուղղված է արդյունաբերական արտադրանքի (ծառայությունների) արտահանելի հատվածի ընդլայնմանը և արտահանման ներուժ ունեցող կազմակերպությունների կարողությունների զարգացմանը:

3. 2018 թվականի ընթացքում ծրագրի իրականացման շրջանակներում շուրջ 500 արդյունաբերական կազմակերպություններ ստացել են պետական աջակցություն տարբեր ուղղություններով, ինչը դրական է ազդել այդ ընկերությունների արտահանման և արտադրության ծավալների աճի վրա: Ծրագրի շրջանակներում կազմակերպվել են նաև մի շարք համաժողովներ, շնորհանդեսներ, գործարար հանդիպումներ, դիստրիբյուտորական այցեր և այլ միջոցառումներ, մասնավորապես՝

1) գործարար համաժողովների (ֆորումների), շնորհանդեսների, ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումների մասնակցություն և (կամ) կազմակերպում:

կազմակերպվել և մասնակցություն է եղել թվով 23 գործարար համաժողովներին և այլ համանման միջոցառումներին, որոնց շրջանակներում կնքվել է 3 հուշագիր և ձեռք են բերվել մի շարք պայմանավորվածություններ:

2) արդյունաբերության ոլորտի ընկերություններին օժանդակության ցուցաբերում՝ ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ.

ա. արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում. Սուբսիդավորվել է թվով 10 սուբյեկտ, որոնց տրամադրված վարկերի ընդհանուր գումարը կազմել է 896.0 մլն ՀՀ դրամ: Վարկերի սուբսիդավորման ընդհանուր գումարը կազմել է շուրջ 93.0 մլն ՀՀ դրամ:

3) հայկական ապրանքների նպատակային շուկաներում առաջնորդում, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում.

ա. օտարերկրյա պետությունում և (կամ) Հայաստանում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գովազդի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում. Կազմակերպվել է հայկական արտադրության ապրանքների ցուցադրություն-վաճառք՝ ներկայացնելով հայաստանյան գաստրոնոմիայի համերն ու բույրերը՝ Պորտուգալիայի Կորտե Ինգլես Լիսաբոն և Վիլա Նովա դե Գայա Պորտո (Porto) քաղաքների առևտրային կենտրոնների սուպերմարկետներում, ինչպես նաև հավաքագրվել են համապատասխան կատալոգները և գնացուցակները, որը տրամադրվել է պորտուգալական կողմին վերջիններիս կողմից ընտրված ապրանքատեսակները հետագայում Պորտուգալիա արտահանելու նպատակով:

Ենթաձրագրի շրջանակներում իրականացվել են գովազդային արշավների կազմակերպում, այդ թվում՝ հայկական արտադրանքի վերաբերյալ բուկլետների և կատալոգների հրատարակում, էլեկտրոնային ռեսուրսների պատվիրում, արտահանման շուկաների վերաբերյալ տեղեկատվական նյութերի ձեռքբերում և տրամադրում ընկերություններին, հայկական բրենդների ձևավորման, օտարերկրյա պետությունում և Հայաստանում հայկական արտադրանքի համոզանքների, շնորհանդեսների, մրցույթների և նորաձևության ցուցադրությունների, «ԷՔՄՈՒ» միջազգային ցուցահանդեսներում Հայաստանի Հանրապետության մասնակցության աշխատանքների կազմակերպման և իրականացման, ինչպես նաև այլ նմանատիպ

միջոցառումների մասնակցության և կազմակերպմանն աջակցություն: Տպագրված նյութերի նմուշները տրամադրվել ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն, որոնք թարմացվելու դեպքում կրկին տրամադրվելու են:

Մասնավորապես նկարահանվել և հրապարակվել են ավելի քան 20 տեսանյութեր, որոնք տեղադրվել են SELECT ARMENIA կայքում՝ դեղագործության, ոսկեգործության, գյուղատնտեսության, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, թեթև արդյունաբերության և էներգետիկայի ոլորտների վերաբերյալ: Բացի այդ նույն ոլորտների վերաբերյալ տարբեր լեզուներով պատրաստվել և տպագրվել են կատալոգներ, որոնք վերագրյալ միջոցառումների ընթացքում տրամադրվել են մասնակիցներին:

բ. ցուցահանդեսների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում. Կազմակերպվել և (կամ) մասնակցություն է եղել 10 միջազգային ոլորտային ցուցահանդեսներին, որոնց արդյունքում կնքվել է շուրջ 160 արտահանման պայմանագրեր՝ մոտ 6.8 մլրդ ՀՀ դրամի չափով:

գ. գործարար կապերի հաստատում. Կազմակերպվել են օտարերկրյա 7 ընկերությունների ներկայացուցիչների ճանաչողկան այցեր Հայաստան՝ ապահովելով ավելի քան 105 գործարար կապերի հաստատում:

II. ԾՐԱԳՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

4. Ծրագրի մշակման համար հիմք են՝

- 1) «Հայաստանի Հանրապետության 2019 թվականի պետական բյուջեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը.
- 2) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2018 թվականի դեկտեմբերի 27-ի N 1515-Ն որոշման 13-րդ կետի 1-ին ենթակետի «գ» պարբերությունը.
- 3) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից 2011 թվականի դեկտեմբերի 15-ի նիստի N 49 արձանագրության 9-րդ կետով հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ուղղվածությունը» (այսուհետ՝ ուղղվածություն).

- 4) Ռազմավարության իրականացման և համակարգման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի 2012 թվականի փետրվարի 29-ի N 178-Ա որոշմամբ ստեղծված Հայաստանի Հանրապետության վարչապետին կից Արդյունաբերական խորհրդի կողմից հավանության արժանացած ոլորտային ռազմավարությունները և դրանց իրականացումն ապահովող գործողությունների ծրագրերը.
- 5) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և համապատասխան ոլորտների ներկայացուցիչների միջև ստորագրված հուշագրերը:

III. ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

5. Ծրագրի նպատակներն են՝

- 1) ռազմավարությամբ սահմանված ոլորտային ռազմավարություններով ամրագրված նպատակների իրագործման ապահովումը.
 - 2) պետական աջակցության գործիքների կիրառման միջոցով արդյունաբերական արտադրանքի արտահանման ծավալների ավելացման խթանումը.
 - 3) արտահանելի հատվածի ընդլայնումը, մասնավորապես՝ արտահանման տեսականու և շուկաների դիվերսիֆիկացմանը նպաստելը.
 - 4) արտաքին շուկաներում հայկական արտադրանքի ներկայացվածությանը նպաստելը.
 - 5) տնտեսության տեխնիկական և տեխնոլոգիական վերազինմանն աջակցելը.
 - 6) Հայաստանի Հանրապետության մարզերում տնտեսական և ներդրումային ակտիվության բարձրացմանը նպաստելը:
6. Ծրագրի նպատակների ապահովման ուղղությամբ նախատեսվում է՝
- 1) պետական աջակցության առկա գործիքների կիրառման շարունակականության և արդիականացման ապահովում.
 - 2) արտաքին շուկաներում հայկական ապրանքների առաջնության գործիքների կիրառում.
 - 3) արդյունաբերական ոլորտներում կադրային ներուժի պահպանման ու զարգացման նպատակով ուսուցողական ծրագրերի իրականացում՝ ըստ անհրաժեշտության:
 - 4) Ծրագրով սահմանված նպատակների իրագործման արդյունքում ակնկալվում է՝

Նպատակ	Ցուցանիշ
Մշակող արդյունաբերության արտադրանքի արտահանման ծավալների աճ	Առնվազն 3 %
Արտահանման տեսականու և/կամ շուկաների դիվերսիֆիկացում	Առնվազն երեք նոր շուկա մուտքի ապահովում և/կամ գործող շուկաներում տեսականու ընդլայնում

IV. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

7. Ծրագրի իրականացման սկզբունքներն են՝

1) սույն Հավելվածի 8-րդ կետով նախատեսված միջոցառումներն իրականացվում են Հիմնադրամի և այլ կառույցների միջոցով՝ սույն ծրագրով, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից 2011 թվականի դեկտեմբերի 15-ի նիստի N 49 արձանագրության 9-րդ կետով հավանության արժանացած ռազմավարությամբ սահմանված ոլորտային ռազմավարությունների իրականացումն ապահովող գործողությունների ծրագրերով նախատեսված աջակցող այլ կառույցների հետ համագործակցությամբ:

2) պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության խորացումը:

3) ծրագրի շրջանակներում տրամադրվող պետական աջակցությունը տարածվում է մշակող արդյունաբերության ոլորտների արտահանող կազմակերպությունների վրա:

ա. սույն Հավելվածի 8-րդ կետի 2-րդ ենթակետի ա. պարբերությամբ նախատեսված միջոցառման շրջանակներում պետական աջակցությունը տարածվում է նախաշտապանական և ազգային անվտանգության կարիքների համար արտադրություն իրականացնող և ճարտարագիտական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների վրա:

4) միջազգային և օտարերկրյա դոնոր կազմակերպությունների հետ փոխհամաձայնությունների շրջանակներում համատեղ ծրագրերը կիրականացվեն համաֆինանսավորման սկզբունքով՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

5) Ծրագիրն իրականացնող կառույցը սույն ծրագրի 8-րդ կետի 1-ին ենթակետով և 3-րդ ենթակետի «ա» ու «գ» պարբերություններով նախատեսված միջոցառումների իրականացման նպատակով կարող է այլ կառույցների հետ կնքել դրամաշնորհային

պայմանագիր՝ համաձայնեցնելով Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության հետ:

Վ. ԾՐԱԳՐԻ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

8. Ռազմավարության իրականացման ուղղությամբ նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները՝

1) **գործարար համաժողովների (ֆորումների), շնորհանդեսների, ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումների մասնակցություն և (կամ) կազմակերպում.** ենթամիջոցառման շրջանակներում նախատեսված միջոցառումները նպատակաուղղված են օտարերկրյա պետությունում և (կամ) Հայաստանում օտարերկրյա ու հայկական ընկերությունների, պոտենցիալ ներդրողների, սփյուռքահայ գործարարների, պաշտոնական պատվիրակությունների մասնակցությամբ Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության, նրա առանձին ոլորտների և կազմակերպությունների զարգացման հնարավորությունների, ներդրումային ծրագրերի ներկայացմանը և քննարկմանը: Ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է մասնակցել և (կամ) կազմակերպել առնվազն 5 շնորհանդես և (կամ) համաժողով և (կամ) այլ համանման միջոցառումներ, անհրաժեշտության դեպքում, ենթամիջոցառման շրջանակներում, ներգրավելով շահագրգիռ պետական կառավարման մարմինների պաշտոնական ներկայացուցիչներին:

2) մշակող արդյունաբերության ոլորտի ընկերություններին օժանդակության ցուցաբերում՝ ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ.

ա. արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում.

Ենթամիջոցառումը նախատեսում է մշակող արդյունաբերության ոլորտի, պաշտպանական և ազգային անվտանգության կարիքների համար արտադրություն իրականացնող և (կամ) ճարտարագիտական ծառայություններ մատուցող, ինչպես նաև սույն 9-րդ կետով սահմանված սահմանամերձ համայնքներում արտադրություն իրականացնող կազմակերպություններին «Հայաստանի Զարգացման և Ներդրումների Կորպորացիա» ՈՒՎԿ ՓԲԸ-ի կողմից տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների մասնակի սուբսիդավորում: Սուբսիդավորվելու է վարկի տոկոսադրույքի մինչև 5 (հինգ) տոկոսային կետին համարժեք գումարը վարկի առաջին 2 (երկու) տարվա համար, «ՆԱՍԴԱՔ ՕԷՄԷՔՍ Արմենիա» ԲԲԸ ֆոնդային բորսայում ցուցակված տնտեսվարողների դեպքում՝ մինչև 5

(հինգ) տարվա համար, իսկ Հավելվածի 1-ի 9-րդ կետով սահմանված սահմանամերձ համայնքներում գործունեություն իրականացնող տնտեսվարողներին տրամադրվող վարկերը սուբսիդավորվելու են Հավելվածի 1-ի 9-րդ կետի 2-րդ ենթակետով սահմանված չափով: Ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է վարկի տոկոսադրույքի սուբսիդավորման աջակցություն տրամադրել առնվազն 10 սուբյեկտի,

3) հայկական ապրանքների նպատակային շուկաներում առաջնորդում, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում.

ա. օտարերկրյա պետությունում և (կամ) Հայաստանում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գովազդի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում ենթամիջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է գովազդային արշավների կազմակերպում, այդ թվում՝ հայկական արտադրանքի վերաբերյալ բուկլետների և կատալոգների հրատարակում, էլեկտրոնային ռեսուրսների պատվիրում, արտահանման շուկաների վերաբերյալ տեղեկատվական նյութերի ծեփբե-րում և տրամադրում ընկերություններին, հայկական բրենդների ձևավորման, օտարերկրյա պետությունում և (կամ) Հայաստանում հայկական արտադրանքի համտեսների, շնորհան-դեսների, մրցույթների ու նորաձևության ցուցադրությունների, ինչպես նաև այլ նմանատիպ միջոցառումների մասնակցության և (կամ) կազմակերպմանն աջակցություն, անհրաժեշ-տության դեպքում, ենթամիջոցառման շրջանակներում, ներգրավելով շահագրգիռ պետա-կան կառավարման մարմինների պաշտոնական ներկայացուցիչներին: Ենթամիջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է նաև միջոցառումներին պետական կառույցների ներկայացուցիչների մասնակցության ապահովում: Ընդհանուր առմամբ, ենթաձրագրի շրջանակներում ակնկալվում է նպատակային շուկաներում և (կամ) Հայաստանի Հանրապետությունում տեղական արտադրանքի առաջնորդման առնվազն 5 միջոցառման կազմակերպում և (կամ) մասնակցություն:

բ. ցուցահանդեսների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում ենթամիջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է թիրախային շուկաներում !: Հայաստանում մշակող արդյունաբերության ոլորտների կազմակերպություններին ցուցահանդեսներին մասնակցության աջակցության տրամադրում: Օտարերկրյա պետությունում կամ Հայաստանում ցուցահանդեսներին մասնակցությունը և (կամ) կազմա-կերպումը կարող են լինել հետևյալ ձևաչափերով՝ **միասնական հայկական տաղավարով մասնակցություն.** այս դեպքում մասնակցության կազմակերպումն

իրականացվում է միասնական տաղավարի սկզբունքով, որի վարձակալության, կառուցապատման, ձևավորման և դրա հետ կապված տպագրական նյութերի, կահույքի և սարքավորումների վարձակալության, մասնակիցների գրանցման ծախսերն իրականացվում են ծրագրի շրջանակներում Հիմնադրամի կողմից: **Առանց միասնական տաղավարի մասնակցություն.** այս դեպքում տաղավարների ձեռքբերման, կազմակերպչական աշխատանքների իրականացման և մասնակիցների ծախսերի շուրջ 50 տոկոսն իրականացվում է համաֆինանսավորման սկզբունքով: **Անհատական մասնակցություն.** այս դեպքում ընկերությունները, նախապես համաձայնեցնելով Հիմնադրամի հետ, մասնակցում են ցուցահանդեսներին՝ ներկայացնելով և հիմնավորելով ծախսերը, ստանում են փոխհատուցում՝ շուրջ 50 տոկոսի չափով: Ընդհանուր առմամբ, ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է աջակցել ընկերություններին՝ առնվազն 7 ցուցահանդեսի մասնակցելու նպատակով: Ցուցահանդեսների կազմակերպման և (կամ) մասնակցության իրականացվում են ըստ անհրաժեշտության՝ ոլորտի ներկայացուցիչների հետ համաձայնեցված և (կամ) շուկայի պահանջարկի ուսումնասիրությունների հիման վրա:

գ. գործարար կապերի հաստատում ենթամիջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է աջակցության տրամադրում Հայաստանի Հանրապետություն օտարերկրյա գործարարների, դիստրիբյուտորների, մասնագետների, շահագրգիռ կառույցների ներկայացուցիչների գործարար այցելության, տեղական արտադրողների օտարերկրյա պետություն գործնական այցելությունների կազմակերպման նպատակով: Սույն միջոցառումը կնպաստի աշխատանքային կապերի ստեղծմանը և հնարավոր արտահանման գործընկերների ձեռքբերմանը: Ընդհանուր առմամբ, ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է աջակցել (կազմակերպել) արտահանմանն օժանդակող կառույցների, դիստրիբյուտորների առնվազն 60 ներկայացուցչի այցելությանը Հայաստանի Հանրապետություն և (կամ) տեղական արտադրողների այցելությանը օտարերկրյա պետություն:

4) ուսումնական դասընթացների մշակման, կազմակերպման և իրականացման ֆինանսավորում ենթամիջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է մշակող արդյունաբերության ոլորտների ընկերությունների և ազատ ունկնդիրների կարողությունների զարգացում: Մասնավորապես՝ նախատեսվում է արդիական տեխնոլոգիաների ու նեղ մասնագիտացված ուղղություններով Հայաստանում և (կամ) օտարերկրյա պետությունում

ուսուցման ու վերապատրաստման կազմակերպում և անհատական խորհրդատվության տրամադրում ներգրավելով որակավորված մասնագետներ պետական, մասնավոր, գիտական շրջանակներից, այդ թվում՝ օտարերկրյա պետությունից: Սույն միջոցառումը կարող է ներառել արտադրության կազմակերպման, մարքեթինգի, մտավոր սեփականության իրավունքի, ֆինանսական հոսքերի կառավարման, ապահովագրության, անձնակազմի կառավարման, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, ինչպես նաև մշակող արդյունաբերության ոլորտների արհեստագործական և այլ մասնագիտական դասընթացների իրականացում: Ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է ապահովել առնվազն 1 դասընթացի կազմակերպում, ընդ որում՝ դասընթացներն իրականացվում են ըստ անհրաժեշտության՝ ոլորտի ներկայացուցիչների հետ համաձայնեցված և (կամ) շուկայի պահանջարկի ուսումնասիրությունների հիման վրա:

Միջոցառումը կիրականացվի ըստ անհրաժեշտության՝ մշակող արդյունաբերության ոլորտների կազմակերպությունների և ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության առաջարկների հիման վրա:

5) արտահանման բնագավառում ծագող խնդիրների և դրանց լուծմանն ուղղված հետազոտության իրականացում ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է իրականացնել 1 հետազոտություն:

Միջոցառումը կիրականացվի ըստ անհրաժեշտության՝ մշակող արդյունաբերության ոլորտների կազմակերպությունների և ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության առաջարկների հիման վրա:

6) Ենթամիջոցառման շրջանակներում նախատեսվում է ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության կառավարման նպատակով ներգրավել համապատասխան ոլորտների բարձր որակավորում ունեցող մասնագետների: Նախատեսվում է ապահովել ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության աշխատանքների հնարավորինս արդյունավետ կազմակերպում և ռեսուրսների օպտիմալ օգտագործում: Նաև նախատեսվում է ապահովել մշակող արդյունաբերության ոլորտի տնտեսվարող սուբյեկտների աջակցության նպաստող միջոցառումների կազմակերպումը և/կամ իրականացումը, ներգրավված մասնագետների մասնակցությունը պետական ու միջազգային ներդրողների հետ հանդիպումներում՝ այլ աղբյուրներից ծրագրի իրականացման համար լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ հայթայթելու, ինչպես նաև այլ խնդիրների իրականացնելու համար:

9. Սույն ծրագրի 8-րդ կետով նախատեսված միջոցառումների շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2015 թվականի հունվարի 15-ի N 30-Ն որոշմամբ հաստատված ցանկում ներառված սահմանամերձ համայնքներում գործունեություն իրականացնող կազմակերպություններին աջակցությունը տրամադրվում է հետևյալ սկզբունքներով՝

1) սույն ծրագրի 8-րդ կետի 1-ին ենթակետի, 2-րդ ենթակետի «ա» պարբերության, 3-րդ ենթակետի «բ» (առանց միասնական տաղավարի և անհատական մասնակցություն) և «գ» պարբերությունների մասով ծախսերի փոխհատուցում և (կամ) համաֆինանսավորում մինչև 75 տոկոսի չափով.

2) սույն ծրագրի 2-րդ ենթակետի «ա» պարբերության մասով տոկոսադրույքի մասնակի սուբսիդավորում մինչև 5 (հինգ) տարվա վճարման ենթակա տոկոսագումարները՝ մինչև 9 (ինը) տոկոսային կետին համարժեք գումարի չափով:

VI. ԾՐԱԳՐԻ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄԸ ԵՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱՆԱՑՈՒՄԸ

10. Սույն ծրագրի 8-րդ կետով նախատեսված միջոցառումները կիրականացվեն Հայաստանի Հանրապետության 2019 թվականի պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ՝ 1,072,141.0 հազ. դրամի չափով, որից 8-րդ կետի 1-5-րդ ենթակետերի համար 528,000.0 հազար դրամի չափով, իսկ 8-րդ կետի 6-րդ ենթակետի համար 544,141.0 հազար դրամի չափով և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ չարգելված այլ միջոցների հաշվին (մասնավոր հատվածի և այլ շահագրգիռ կողմերի համաֆինանսավորմամբ):

11. Ծրագիրն իրականացնող կառույցին (կառույցներին) պետական բյուջեով նախատեսված միջոցների վճարումներն իրականացնել ըստ ներկայացված հայտերի, հաշվի առնելով ծրագրի առանձնահատկությունները, կատարելով կանխավճարների վճարումներ և (կամ) հիմք ընդունելով կատարվելիք ծախսերը հիմնավորող փաստաթղթերը:

Հավելված N 2
Հայաստանի Հանրապետության
տնտեսական զարգացման և ներդրումների
նախարարի 2019 թվականի
փետրվարի 12-ի N 93-Ա հրամանի

Մ Ի Զ Ո Ց Ա Ռ ՈՒ Մ Ն Ե Ր Ի Ց Ա Ն Կ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ, ՌԱԴԿԱԾ ԱՐՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՔԱՐԱՔԱՆԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՈԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԼԱԽԱՏԵՆԱԿԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱՆԱՑՄԱՆ, ԴԵՏԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ 2019 ԹՎԱԿԱՆԻ

ԾՐԱԳՐԻ

NN ը/կ	Միջոցառումը	Ակնկալվող արդյունքը	Կատարողը	Կատարման ժամկետը	Ֆինանսավորման աղբյուրը
1.	Գործարարության համաժողովների (ֆորումների), ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումներին մասնակցություն և (կամ) կազմակերպում	1. Ակնկալվում է մասնակցել և (կամ) կազմակերպել առնվազն 2 շաբաթաօրյա և (կամ) համաժողով և (կամ) արտագնա քարոզարշավ և (կամ) այլ համանման միջոցառումներ	ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն Մրցույթով ընտրված կազմակերպություն (2-4-րդ եռամսյակներ)	2019թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
2.	Մշակող արդյունաբերության ոլորտների ընկերություններին օժանդակության				

	ցուցաբերում ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ				
	1) արտադրական գործու- նեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում	Ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է վարկի տոկոսարդյույթի մասնակի սուբսիդավորման աջակցություն տրամադրել արժեքը 10 տոյնկետի	ՀՀ տնտեսական գաղափարների ներդրումների նախարարություն Մրցույթով ընտրված կազմակերպություն	2019թ. ընթացքում	ՀՀ սեռական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
3.	Հայկական ապրանքների՝ նպատակային շուկաներում առաջնորդում, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում				
	1) օտարերկրյա պետությունում (կամ) Հայաստանում հայկական արտադրանքի վերա- բերյալ գոյացրի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում	Ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է արժեքը 5 հազար արտերկրում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գոյացրի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում	ՀՀ տնտեսական գաղափարների ներդրումների նախարարություն Քիզնես Արմենիա Հիմնադրամ (1-ին եռամսյակ) (Իմանալություն), Մրցույթով ընտրված կազմակերպություն (2-4-րդ եռամսյակներ)	2019թ. ընթացքում	ՀՀ սեռական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ

2) ցուցահանդեսների կազմակերպում և մասնակցության ապահովում	1. Ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է կազմակերպել և (կամ) մասնակցել առնվազն 7 ցուցահանդեսի	<< տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն Քիզնես Արմենիա >> խմբագրում (1-ին եռամսյակ) (Խանածախությանը), Մրցույթով ընտրված կազմակերպություն (2-4-րդ եռամսյակներ)	2019թ. ընթացքում	<< պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
3) գործարար կապերի հաստատում	1. Ենթամիջոցառման ի շրջանակներում ակնկալվում է աջակցել (կազմակերպել) արտահանմանն օժանդակող կառույցների, դիստրիբյուտորների առնվազն 60 ներկայացուցչի այցելությանը < ալյատան և (կամ) տեղական արտադրողների գործարար այցելությանը օտարերկրյա պետություն	<< տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն Մրցույթով ընտրված կազմակերպություն (2-4-րդ եռամսյակներ)	2019թ. ընթացքում	<< պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
4. Ուսումնական դասընթացների ծրագրի մշակման, կազմակերպման և իրականացման ֆինանսավորում	Ենթամիջոցառման շրջանակներում ակնկալվում է ապահովել առնվազն 1 դասընթացի կազմակերպում և իրականացում	<< տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն Մրցույթով ընտրված կազմակերպություն (2-4-րդ եռամսյակներ)	2019թ. ընթացքում	<< պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ

5.	Արտահանման բնագավառում ծագող խնդիրների և դրանց լուծմանն ուղղված հետազոտության իրականացում	Ենթամիջոցառման շրջանակներում ավելացվում է իրականացել 1 հետազոտություն: Միջոցառումը կիրականացվի ըստ ամիսաբաշխության՝ նշակող արդյունաբերության ոլորտների կազմակերպությունների և ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության առաջարկների հիման վրա:	ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն Միջոցով ընտրված կազմակերպություն (2-4-րդ եռամսյակներ)	2019թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ
6.	Ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության պահպանման ծախսերի ֆինանսավորում	Ենթամիջոցառման շրջանակներում ավելացվում է ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության կողմից աջակցությունները տրամադրվող ներդրվման և հայկական արտադրանքի արտահանման ոլորտի զարգացման գործընթացներին	ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն Բիզնես Արմենիա Հիմնադրամ (1-ին եռամսյակ) (Իրաձեռնարկությանը), Միջոցով ընտրված կազմակերպություն (2-4-րդ եռամսյակներ)	2019թ. ընթացքում	ՀՀ պետական բյուջե և օրենքով չարգելված այլ միջոցներ

Հավելված N 3
Հայաստանի Հանրապետության
տնտեսական զարգացման և ներդրումների
նախարարի 2019 թվականի
փետրվարի 12 -ի N *93*-Ա հրամանի

ԲՅՈՒՋԵ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ 2019 ԹՎԱԿԱՆԻ
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ

հազար ՀՀ դրամ

Հ/Հ	ԾԱԽՍԵՐԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄՆԵՐԸ	1-ին եռամսյակ	2-4-րդ եռամսյակ	Տարի
1	Գործարար համաժողովներին (ֆորումներին), ինչպես նաև այլ համանման միջոցառումներին մասնակցություն և (կամ) կազմակերպում	-	40,000.0	40,000.0
2	Մշակող արդյունաբերության ոլորտների ընկերություններին օժանդակության ցուցաբերում՝ ֆինանսական գործիքների կիրառմամբ	20,000.0	82,000.0	102,000.0
2.1	արտադրական գործունեության վարկավորման մասնակի սուբսիդավորում	20,000.0	82,000.0	102,000.0
3	Հայկական ապրանքների՝ նպատակային շուկաներում առաջմղում, հայկական ապրանքների ներկայացում, շուկայական տեղեկատվության ապահովում	80,710.1	300,289.9	381,000.0
3.1	օտարերկրյա պետությունում հայկական արտադրանքի վերաբերյալ գովազդի և հասարակական կարծիքի ձևավորման (PR) միջոցառումների կազմակերպում և իրականացում	3,500.0	39,500.0	43,000.0
3.2	ցուցահանդեսների կազմակերպում և/կամ մասնակցության ապահովում	77,210.1	259,539.9	336,750.0
3.3	Գործարար կապերի հաստատում	-	1,250.0	1,250.0
4	Ուսումնական դասընթացների մշակման, կազմակերպման և իրականացման ֆինանսավորում	-	5,000.0	5,000.0
5	Արտահանման բնագավառում ծագող խնդիրների և դրանց լուծմանն ուղղված հետազոտության իրականացում	-	-	-
6	Ծրագիրն իրականացնող կազմակերպության պահպանման ծախսերի ֆինանսավորում	97,636.0	446,505.0	544,141.0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		198,346.1	873,794.9	1,072,141.0
Այդ թվում ԱԱՀ		33,064.0	145,662.0	178,726.0

Հավելված 4. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալի 12.11.2019թ. թիվ 09.16/10758-2019 գրություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷԿՈՆՈՄԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՏԵՂԱԿԱԼ

0010, ք.Երևան-10, Մ.Մկրտչյան 5.
Հեռ. 011-59-72-07. Ֆաքս 52-65-77
Էլ. փոստ: secretariat@mineconomy.am
Վեբ կայք: www.mineconomy.am
Ձեռ N° 3445

N° 09.16/10758-2019

«___» _____ 2019թ

«ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ
ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ»
ՀԱՍՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՊԱՐՈՆ ԱՇՈՏ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԻՆ

Հարգելի պարոն Կարապետյան,

Ի պատասխան Ձեր 17.10.19 թվականի թիվ 3445 գրությամբ հայցվող տեղեկատվության, հայտնում ենք.

1. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը մշակել է «Արդյունաբերության զարգացման հնգամյա ռազմավարություն» նախագծը, որն այժմ գտնվում է քննարկման փուլում, ինչպես նաև 2018-2019 թվականների ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության նպատակով ծրագրերը:
2. 2018-2019 թվականների ընթացքում ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից իրականացվում է արտահանման ծրագիր: Նշենք, որ աշխատանքներ են իրականացվում տարբեր պետական և մասնավոր հատվածի հետ՝ մեր

գործարարների համար նպաստավոր պայմաններ ստեղծելու նպատակով (օրինակ՝ հայկական ոսկերչական արտադրանքի կրկնակի հարգադրոշումից խուսափելու նպատակով կնքված Համաձայնագիրը):

3. 2019 թվականի հունիսից հետո ՀՀ կառավարության կողմից արտահանման խթանման և արտահանողների աջակցության նպատակով որևէ կառույց չի ստեղծվել:
4. 2019 թվականին արտահանման խթանման և արտահանողների աջակցության գործառույթների իրականացվում է՝ մրցույթում հաղթող ճանաչված «Մարքեթինգի Հայկական Ասոցիացիա» ՀԿ-ի կողմից:
5. Բիզնես Արմենիա հիմնադրամի ՀՀ կառավարության մասնակցությունը դադարեցվել է 2019 թվականի մարտի 29-ի «Բիզնես Արմենա հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի» թիվ 24-Ա որոշմամբ:
6. Բիզնես Արմենիա հիմնադրամը 2019 թվականի առաջին եռամսյակում հատկացված 280,3 մլն ՀՀ դրամից՝ 100 մլն ՀՀ դրամը ծախսել է աշխատողների վերջնահաշվարկի՝ արձակման նպաստի վրա, 90 մլն ՀՀ դրամը՝ պահպանման ծախսեր, 86 մլն ՀՀ դրամը՝ ծախվել է ծրագրային միջոցառումների վրա, որոնցից են՝ գործարար համաժողովները, ինչպես նաև համանման միջոցառումների մասնակցությունն և/կամ կազմակերպումը, ցուցահանդեսներ կազմակերպում և մասնակցության ապահովում:
7. Բիզնես Արմենիա հիմնադրամի սեփականության իրավունքով պատկանող գույքի տիրապետումն և պահապանումն հարաբերությունները կարգավորված է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2019 թվականի օգոստոսի 8-ի «Որպես նվիրաբերություն գույք ընդունելու, գույք ամրացնելու և մի շարք ընկերություններ լուծարելու մասին» թիվ 1069-Ա որոշմամբ:
8. Բիզնես Արմենիա հիմնադրամի կողմից Բեյրութում, Դուբայում և Մոսկվայում մշտական տաղավարներ չեն հիմնվել (ըստ մետ տեղեկատվության):
9. Նշված հարցին պատասխանվել է 6-րդ կետով:
10. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարի 2019 թվականի փետրվարի 12-ի թիվ 93-Ա հրամանով նախատեսված 1,072,141,0 հազար ՀՀ դրամը ծախսվել է հետևյալ ծրագրային միջոցառումներ իրականացնելու համար. Բիզնես Արմենիա հիմնադրամի կողմից 280,3 մլն ՀՀ դրամ, «Հայաստանի պետական հետաքրքրությունների ֆոնդ» ՓԲԸ՝ 240 մլն ՀՀ դրամ, «Մարքեթինգի Հայկական Ասոցիացիա» ՀԿ՝ 196,0 մլն ՀՀ դրամ,

«Հայաստանի Հարգացման և Ներդրումների Կորպորացիա» ՈՒՎԿ ՓԲԸ՝ 85,0 մլն ՀՀ դրամ և «ԶԻ ԷՄ ԶԻ ՄԵԴԻԱ ԳՐՈՒՊ» ՍՊԸ 16,2 մլն ՀՀ դրամ:

 Recoverable Signature

Հարգանքով՝

ԱՎԱԳ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Signed by: AVANESYAN AVAG 2003930574

ԱՎԱԳ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Կատարող՝

Արդյունաբերության զարգացման վարչության ավագ մասնագետ, Արմինե Պետրոսյան

Հավելված 5. ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության 04.10.2019թ. թիվ 09.18.13/9690-2019 գրություն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԷԿՈՆՈՄԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

0010, ք.Երևան-10, Մ.Մկրտչյան 5.
Հեռ. 011-59-72-07. Ֆաքս 52-65-77
Էլ. փոստ: secretariat@mineconomy.am
Վեբ կայք: www.mineconomy.am

№ 09.18.13/9690-2019

«___» _____ 2019թ.

Ձեր № Գ-043
25.10.2019թ.

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ
ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՊԱՐՈՆ ԱՇՈՏ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԻՆ

Հարգելի պարոն Կարապետյան

Ի պատասխան Ձեր 25.09.19 թվականի N Գ-043 գրության հայտնում ենք, որ Բիզնես Արմենիա հիմնադրամի կառավարման խորհրդում 2019 թվականի հունիսի 7-ից ՀՀ կառավարությունը դադարեցրել է իր մասնակցությունը: Հիմնադրամի խորհրդի անդամների և նախագահի վերաբերյալ տեղեկատվության նախարարությունը չի տիրապետում:

Հիմնադրամը 2017թ., 2018թ. և 2019 թվականի 1-ին եռամսյակի ընթացքում իրականացրել է համապատասխան տարիների պետական բյուջեներով նախատեսված մի շարք ծրագրեր՝ ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների, զբոսաշրջության, ներդրումային միջավայրի բարեփոխումների, ինչպես նաև հիմնադրամի կանոնադրական խնդիրների իրականացմանն աջակցության ծրագրերով նախատեսված միջոցառումներ, ինչի նպատակով հիմնադրամին հատկացվել է 2017 թվականին շուրջ 771,7 մլն. դրամ, 2018 թվականին՝ շուրջ 874,1 մլն. դրամ, 2019 թվականի առաջին եռամսյակում՝ շուրջ 280,3 մլն. դրամ: Ներկայումս հիմնադրամը Հայաստանի Հանրապետության էկոնոմիկայի նախարարության մասով բյուջից ֆինանսավորվող ծրագրեր չի իրականացնում:

Լրացուցիչ հարցերի առկայության դեպքում առաջարկում ենք դիմել Քիզնես Արմենիա հիմնադրամի տնօրեն Ա. Պողոսյանին (091 478 378):

Հարգանքով՝

10/4/2019

X

ԱՐՄԻՆԵ ԽԱՊԱՏՅԱՆ

Signed by: KHARATYAN ARMINE 7712770107

Հավելված 6. Մարքեթինգի հայկական ասոցիացիայի հայտարարություն

The Ministry
of economy of
the Republic
of Armenia

Հարգելի գործարարներ

Մարքեթինգի Հայկական Ասոցիացիան 2019 թ.-ի օգոստոսի 21-ին ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության հետ կնքել է «ՀՀ արտահանման ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների կազմակերպման» մասին պայմանագիր, որը ուղղված է արտահանման զարգացմանը և գործարարների աջակցմանը իրենց արտադրանքը արտերկրում ներկայացնելու և արտահանման հնարավորություն ստեղծելու կամ ընդլայնելու համար:

Հաշվի առնելով սննդի վերամշակման ոլորտի ընկերությունների արտահանման ներուժն ու նշանակությունը գյուղատնտեսության ոլորտի զարգացման համար, նախարարությունը նախանշել է 25-30 կազմակերպությունների մասնակցության աջակցում 2020 թ.-ի փետրվարի 10-14 ընկած ժամանակահատվածում Ռուսաստանի մայրաքաղաք Մոսկվայում կայանալիք խոշորագույն "PRODEXPO" միջազգային ցուցահանդեսին: Նախատեսվում է, որ ՀՀ ընկերություններն տվյալ ցուցահանդեսին ներկայանալու են միասնական տաղավարով, որտեղ կազմակերպությունները հնարավորություն ունեն ներկայացնել իրենց ապրանքներն ու ծառայությունները:

Սույն նամակով հրավիրում ենք բոլոր շահագրգիռ ընկերություններին, որոնք գործում են վերոնշյալ ոլորտներում և ցանկություն ունեն մասնակցելու "PRODEXPO" ցուցահանդեսին, լրացնել ու ներկայացնել մասնակցության հայտ:

Նախնական դիմումների հավաքագրման փուլի ավարտին, Մարքեթինգի Հայկական Ասոցիացիան կհրավիրի բոլոր հետաքրքրված ընկերություններին ավելի մանրամասն քննարկելու աջակցության ձևաչափը, ինչպես նաև այլ տեխնիկական հարցեր:

Հետաքրքրված ընկերություններին խնդրում ենք լրացնել սույն նակամին կից ներկայացվող կարճ հարցաշարը, և մինչև հոկտեմբերի 25-ը ուղարկել այն info@armenianmarketing.com էլ. հասցեով և զանգահարել 055 076607 հեռախոսահամարին՝ ստացումն հաստատելու նպատակով:

Ցանկացած այլ հարցերի դեպքում խնդրում ենք զանգահարել 010 540719 համարով:

Հարգանքով՝

Արամ Նավասարդյան, նախագահ
Մարքեթինգի Հայկական Ասոցիացիա

«ԼՈՒՅՍ հիմնադրամ» գրառմամբ հրապարակված նյութը պաշտպանված է ՀՀ օրենսդրությամբ և միջազգային համաձայնագրերով: Հրապարակված նյութի բոլոր իրավունքների բացառիկ իրավատերերը **«ԼՈՒՅՍ»** հիմնադրամն է:

Նյութի ամբողջական կամ դրանից քաղվածքների վերարտադրումը թույլատրվում է իրականացնել միայն **«ԼՈՒՅՍ հիմնադրամ»** գրառման և համապատասխան **ակտիվ հղման** տեղադրման պայմանով՝ պահպանելով «ԼՈՒՅՍ» հիմնադրամին պատկանող նյութերի օգտագործման կարգը: